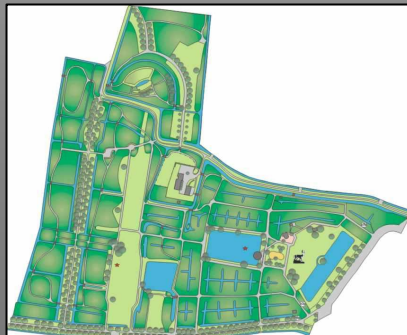

BEHEERPLAN VOLKSPARK
DE LEIDSE HOUT
2011-2026

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4	12	Paden	56
	1.1 Algemeen	4			
	1.2 Ligging	4	13	Meubilair	58
	1.3 Totstandkoming van het park	4		13.1 Zitmeubilair	59
	1.4 Huidig gebruik	4		13.2 Afvalbakken	59
	1.5 Het beheerplan	5		13.3 Speelelementen	61
	1.6 Beheerniveau's	5		13.4 Zitplek/schuilhut	61
	1.7 Monumentenkaart	6		13.5 Bebording	63
				13.6 Sierelementen	63
2	Ontwerpvisie	6		13.7 Bruggen	65
	2.1 Hoofdstructuren	6		13.8 Hekken	65
	2.2 Functionele ruimten	7	14	Dieren	66
	2.3 Monumentenkaart	8			
3	Algemeen beheer	9	15	Bebouwing en omgeving	68
	3.1 Natuur	9		15.1 Theehuis	69
	3.2 Schade en zwerfvuil	9		15.2 Muziektent	70
	3.3 Evaluatie	9		15.3 Openluchttheater	70
				15.4 Koetshuis en omgeving	71
4	Grasland	10	16	Activiteiten	72
	4.1 Gazon	11		16.1 Werfpop	73
	4.2 Bloemengazon	11		16.2 Openluchttheater	73
	4.3 Ruig grasland	12		16.3 Honden uitlaten	73
	4.4 Eenjarige bloemenweide	12			
5	Bloemrijke zomen	14			
6	Stinsenbeplanting	16			
7	Hagen	18		Bijlagen:	
8	Bomen	20	1	Soortnamen Latijns/ Nederlands	74
	8.1 Algemeen	20			
	8.2 Weergave bomen	21	2	Lijst van materialen/meubilair	75
	8.3 Algemene beheermaatregelen	22			
	8.4 Beheermaatregelen op de korte termijn	23	3	Contactadressen	76
	8.5 Verzamelde individuen	24			
	8.6 Groepen	26			
	8.7 Bomenrijen en lanen	28			
	8.8 Puntbomen	30			
	8.9 Solitaire bomen	32			
9	Bosvakken	34			
	9.1 Algemeen	35			
	9.2 Beschrijving per bosvak	36			
10	Groene Maredijk	48			
11	Water	50			
	11.1 Vijvers	51			
	11.2 Sloten	51			
	11.3 Oevers	52			
	11.4 Waterhuishouding	54			

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Het 'Volkspark de Leidse Hout', in de volksmond 'de Leidse Hout' genoemd, is een belangrijk stadspark in de gemeente Leiden, dat is aangelegd in de eerste helft van de vorige eeuw.

Oorspronkelijk bestond het park uit een wandelpark en een sportpark. Na de tweede wereldoorlog is daar het 'Bosspark' aan toegevoegd. De ontwerpvisie voor het park was het creëren van een volkspark voor arbeiders in het kader van 'een gezonde geest in een gezond lichaam'. In februari 2009 is het Volkspark de Leidse Hout met inbegrip van het sportpark en het bospark, aangewezen tot gemeentelijk monument. In dit beheerplan wordt beeldend beschreven hoe de eindbeelden van het park beheermatig kunnen worden bereikt. Het dient als toetsmiddel bij het evalueren van deze beelden en als handvat bij de vertaling naar de technische uitwerking van het beheer, dat aan de hand van werkpakketten en bestekken wordt uitgevoerd. Aan de hand van dit beheerplan kan het dagelijks beheer in het park worden uitgevoerd. Deze technische vertaling wordt in een apart document beschreven.

1.2 Ligging

De Leidse Hout ligt in Leiden Noord, grenzend aan de gemeente Oegstgeest. Het wandelpark wordt begrensd door de Warmonderweg, de Van Slingelandtlaan, de Johan de Kosterweg en de Houtlaan. Het park is goed te bereiken, in iedere hoek is wel een ingang te vinden. Aan de noordoostelijke zijde is de Groene Maredijk een entree voor het park. Het scheidt de Leidse Hout van het Bospark. Deze dijk maakt van oudsher deel uit van het systeem om, samen met een aantal molens, het water in de omgeving te beheersen. Over de dijk loopt een fietspad, dat veel gebruikt wordt als dagelijkse route en als recreatieve ader door het park.

1.3 Totstandkoming van het park

De Leidse Hout is een stadspark waar historische kenmerken nog altijd zichtbaar zijn. Het park werd in de crisisjaren aangelegd als werkverschaffingsproject. Het initiatief hiertoe werd genomen door een aantal particulieren. Aandacht voor de leefomstandigheden van arbeiders was de aanleiding voor de wens om een volkspark te laten ontwerpen. Vandaar de naam 'Volkspark de Leidse Hout'. In 1928 gaf de gemeente grond in erfpacht aan een hiervoor speciaal opgerichte stichting. De ontwerper die deze opdracht kon gaan vervullen was landschapsarchitect K. C. van Nes, een belangrijk ontwerper voor stad- en landschapsparken in Nederland in de eerste helft van de 20ste eeuw. Het ontwerp voorzag in verschillende recreatieve en sportieve elementen, zoals een atletiekbaan, een spartelvijver, speelweiden, een hertenkamp en een volkstheehuis. De basis voor het ruimtelijk ontwerp vormde het bestaande polderlandschap. Om financiële redenen is dit oorspronkelijke ontwerp in aangepaste vorm uitgevoerd. De Leidse Hout is gesitueerd op terrein met een verschillende bodemstructuur. Aan de kant van de Warmonderweg ligt het

terrein op een hoger zandgedeelte (strandwal) terwijl meer naar het zuidoosten het lager gelegen klei-veengebied de ondergrond bepaalde. De lage ligging veroorzaakte wateroverlast. Om dit probleem op te lossen werd in het gehele gebied 400 meter aan sloot gegraven, met de oude, rechtlijnige Marepolder als uitgangspunt. De vrijgekomen grond uit de sloten en uit de aangelegde vijver werd gebruikt om de lage delen in het park op te hogen. Op 22 november 1929 werd de eerste boom geplant door de toenmalige burgemeester Van de Sande Bakhuyzen. De beplanting in het park is aangepast aan de natuurlijke omstandigheden. Van Nes paste als een van de eerste in Nederland de principes van de plantengeografie op grote schaal toe in de Leidse Hout, door hier inheemse plantensoorten te gebruiken. In het noordoostelijke zandgedeelte werden soorten aangeplant als eik, beuk, tamme kastanje, krentebom en berk. In het oostelijke gedeelte werd es, eik, els, linde, wilg, meidoorn en populier aangeplant. Langs de vijver werden enkele treurwilgen geplant.

Tijdens de oorlogsjaren heeft het park veranderingen doorgemaakt. Met name in de hongerwinter werden veel bomen gekapt voor de brandstofvoorraad en Duitse houtvorderingen. Zo'n 80% van de 10 hectare bosvakken is gekapt. De herbepanting is in 1945 en 1946 begonnen, onder leiding van K. C. van Nes. Deze gebeurtenissen hebben ertoe geleid dat de huidige Leidse Hout een betrekkelijk jonge bosbeplanting heeft.

Het huidige vorm van de Leidse Hout van is in grote lijnen gelijk aan het eerste ontwerp. De atletiekbaan wordt nog steeds actief gebruikt. Ligging en vorm van het theehuis met speeltuin, de dierenweide en de muziektent zijn in de loop van de tijd veranderd. In de jaren '60 van de vorige eeuw is de Leidse Hout uitgebreid met het 'Bosspark', aan de noordkant van de Groene Maredijk.

1.4 Huidig gebruik

Het park biedt nog steeds meerdere recreatieve mogelijkheden. Veel mensen maken gebruik van het park. Met name in de weekenden en tijdens speciale evenementen wordt het park druk bezocht. Ook in natuurlijk opzicht is het park zeer waardevol. Het biedt goede leefomstandigheden voor flora en fauna. Het park biedt geschikte schuil-, foerageer-, broed- en nestgelegenheden voor verschillende soorten dieren. Veel vogelsoorten zijn waar te nemen. Het park is aantrekkelijk voor mens en dier.

1.5 Het beheerplan

De sfeer in en rond de Leidse Hout is uniek in Leiden. Naast het behoud natuurwaarden en functionaliteit, is het versterken van de cultuurhistorische waarden van het park een belangrijk uitgangspunt voor het toekomstige beheer.

Dit beheerplan heeft als doel:

- De huidige functionaliteit van het park behouden en ruimte bieden voor veranderingen en nieuwe initiatieven.
- Behoud en versterking van cultuurhistorische waarden. Aanpassingen gebeuren zoveel mogelijk op basis van het oorspronkelijk ontwerp en ontwerpuitgangspunten van de ontwerper van het park; K.C. van Nes.
- Duidelijk en consequent beheer voor nu en in de toekomst.
- Te functioneren als omschrijving en onderbouwing van de uit te voeren beheerwerkzaamheden aan groene en infrastructurele elementen en meubilair in het park.
- Te dienen als handvat bij de vertaling naar werkpakketten.

Het beheerplan bestaat uit twee delen, een beeldvormend deel en een technisch deel. Dit document is het beeldvormend deel. Het technisch deel wordt opgesteld door de afdeling Stedelijk Beheer, team Beheer en Plantoetsing.

1.6 Beheerniveaus

De gemeente Leiden streeft naar een beheermethode die gebaseerd is op beelden. In de nota ‘Grip’ uit 2006 zijn vier onderhoudsniveaus vastgesteld: uitstekend, goed, matig en slecht. De Leidse Hout is vastgesteld op niveau goed als na te streven eindbeeld. De niveaus zijn gebaseerd op de technische staat en netheid van een object. Wat groen betreft wordt een onderscheid gemaakt tussen bomen, beplanting en gras en bloemen. In dit beheerplan wordt per onderdeel het gewenste beeld beschreven door middel van een symbool met een korte tekst. Het symbool correspondeert met de beelden die in Grip worden beschreven. Soms is het wensbeeld niet conform aan het gestelde niveau goed, maar ligt lager of hoger. Dit komt omdat de categorieën niet voldoende zijn om alle situaties te dekken. Bijvoorbeeld een natuurlijk bosje, vallend onder de categorie beplanting, dat in een optimale situatie veel ongelijkheden, bladafval en spontaan opkomende planten bevat, zou in grip op niveau 4 of slecht scoren, terwijl het eigenlijk niveau 1 of uitstekend zou moeten zijn. Het beeldniveau zegt in zo’n geval ook weinig over de beheersintensiteit. Omdat vooral in parken dit soort situaties veel voorkomen is het beheerprincipe van Grip niet één op één te vertalen.

Code	Waardering	Omschrijving
1	uitstekend	Heel en verzorgd
2	goed	Kleine beschadigingen en/of weinig rommelig
3	matig	Veel beschadigingen en/of rommelig
4	slecht	Ernstige beschadigingen en/of niet verzorgd

Tabel volgens Grip

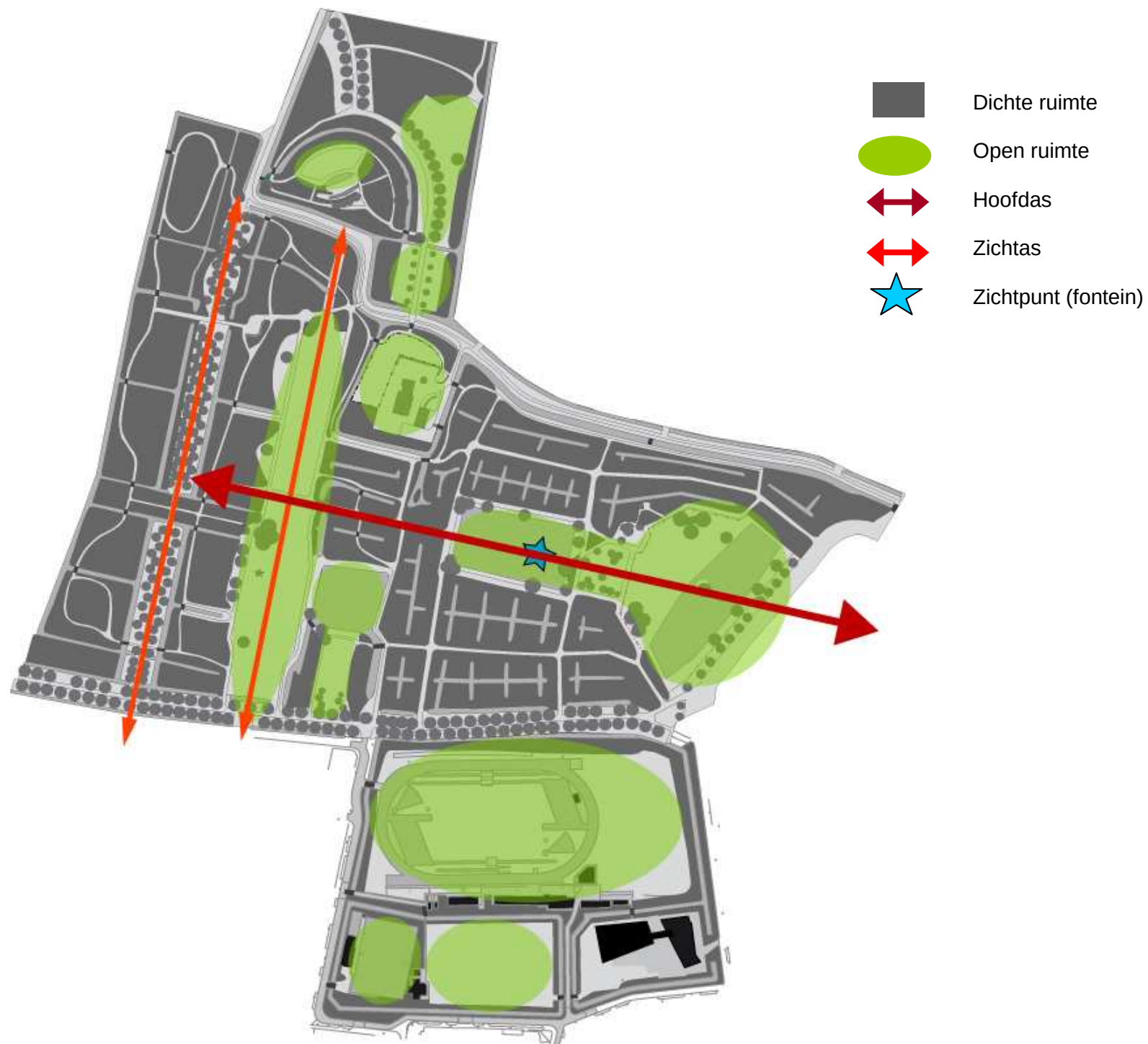
komt overeen met code 1	komt overeen met code 2	komt overeen met code 3	komt overeen met code 4
			

Symbolen vertaald naar dit beheerplan: De codes verwijzen naar de beelden en niet naar de waardering. Wanneer code 4 staat aangegeven bij een onderwerp is dit het gewenste beeld en wordt dus niet als slecht gewaardeerd.

2 Ontwerpvisie

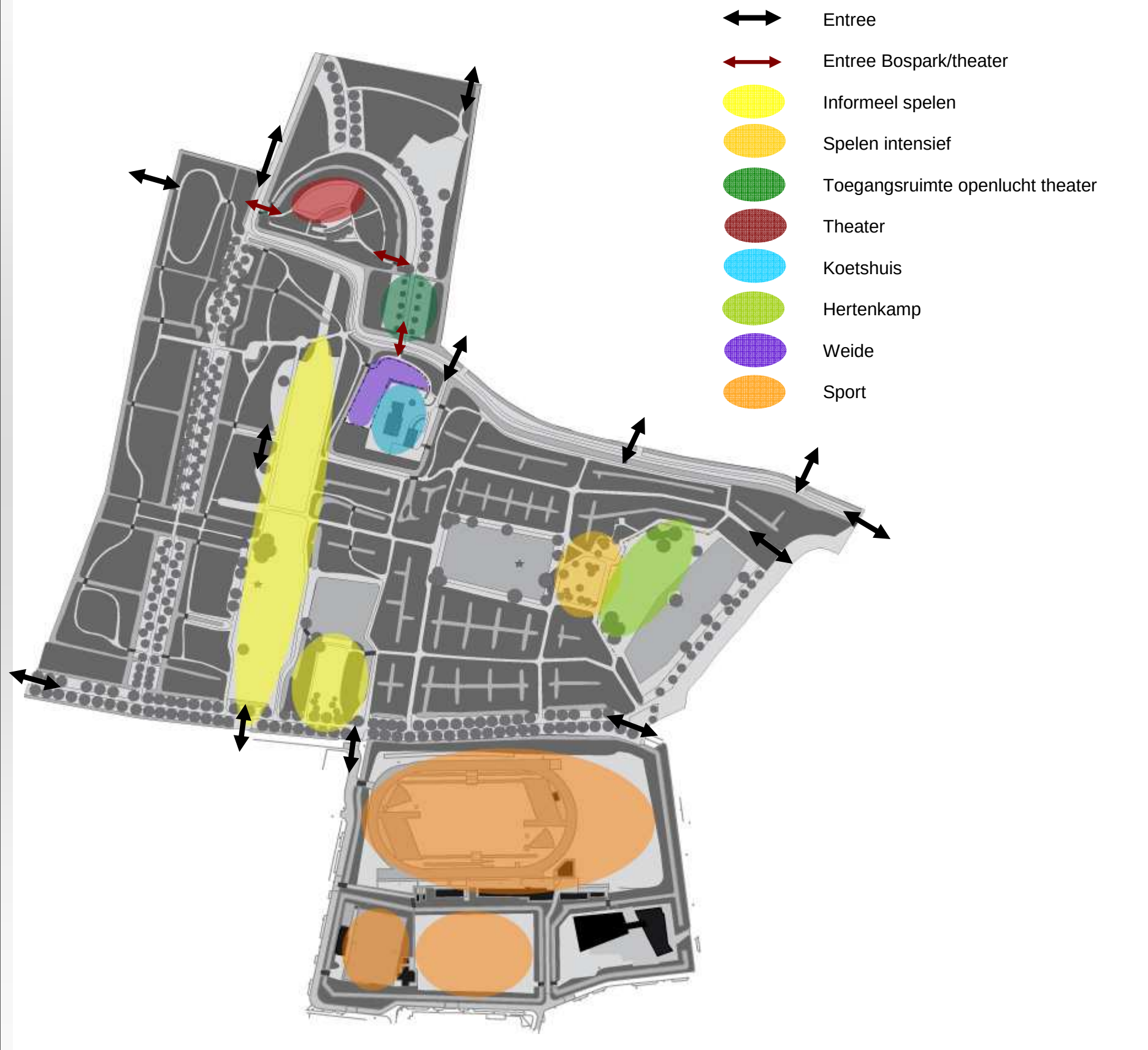
2.1 Hoofdstructuren

Het ontwerp van het park wordt gedragen door een aantal belangrijke historische structuurelementen. Deze zijn: de grote open ruimten afgewisseld met dichte bosvakken, de assen, het rechtlijnige padenpatroon, de bomenlaan langs de van Waverenweg, de vijvers en het systeem van sloten en afwatering. Al deze elementen vinden hun oorsprong in het ontwerp uit 1926 en zijn nog steeds goed herkenbaar. Ook het uitgangspunt voor het oorspronkelijke beplantingsplan, het toepassen van plantengeografie, is nog aanwezig in het park. Veel plantensoorten horen van oorsprong thuis in deze streek. Stinsenplanten zijn een belangrijk onderdeel van de onderbegroeiing in het bos. Dit alles is van wezenlijk belang voor de kwaliteit van het park, zowel vanuit cultuurhistorische- en natuurwaarden, als voor het gebruik en de beleving van het park.

2.2 Functionele ruimten

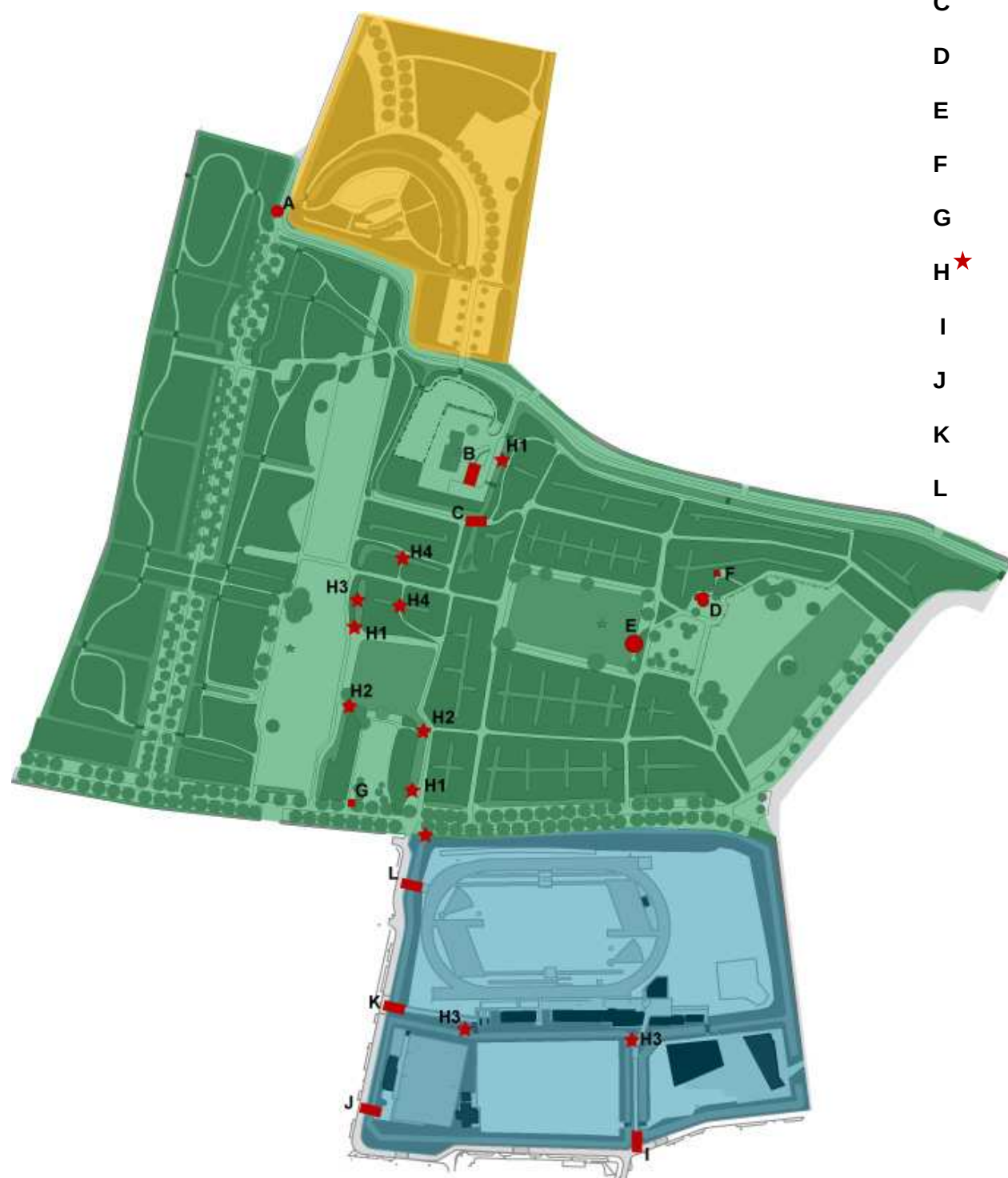
De Leidse Hout heeft een afwisselende sfeer. Het geeft ruimte aan een veelzijdigheid aan recreatiemogelijkheden. Dit maakt het een aantrekkelijk park voor iedereen.

2.3 Monumentenkaart: Monumenten complex nummer 1606

Naast ruimtelijke structuren zijn in de Leidse Hout kunstwerken te vinden vanuit de oorspronkelijke aanleg. Deze elementen zijn apart benoemd volgens bijgevoegde lijst.

	Bospark	1619
	Wandelpark	1619
	Sportpark	1619
A	500-roedenpaal	1607
B	Koetshuis	1608
C	Brug van Kraan	1609
D	Theehuis	1610
E	Muziektent	1611
F	Schaftlokaal	1612
G	Drinkwaterfontein	1613
H★	Waterhuishoudingswerken	1614
I	Entree Anthonie Duycklaan	1615
J	Entree van Beuningenlaan zuid	1616
K	Entree van Beuningenlaan midden	1617
L	Entree van Beuningenlaan noord	1618

- ★ **H1** Gemetselde muur
- H2** Gemetselde bruggehoofden
- H3** Betonnen damwand
- H4** Betonnen bruggehoofden

3 Algemeen beheer

3.1 Natuur

De Leidse Hout is een natuurrijk park. Zo komen er wel vijf soorten vleermuizen voor. Andere kleine zoogdieren, zoals muizensoorten, egels en bunzings zijn gezien. Ook zijn er veel vogelsoorten te zien en te horen. De meer algemene soorten, zoals roodborst, mezen en vink, maar ook meer bijzondere vogels, zoals de boomklever. Om de vogels nog eens extra op weg te helpen zijn verspreid door het park vogelhuisjes opgehangen. Vermeldenswaardig zijn ook de vele stinzenplanten en paddenstoelen, zoals vliegenzwam en eekhoortjesbrood. Voor veel soorten vlinders en libellen is de Leidse Hout te donker.

De gemeente Leiden kent sinds 2004 een 'Stadsnatuurmeetnet'. Elke twee jaar wordt op een aantal vaste punten de planten en dieren geïnventariseerd. Ook in en rond de Leidse Hout is een aantal van die meetpunten. Meer informatie is te vinden op: www.natuurinleiden.nl

Beheermaatregelen:

- Rekening houden met de aanwezige flora en fauna. Rust-, schuil- en foerageerplekken zoveel mogelijk in stand houden.
- Snoeien en maaien riet zoveel mogelijk in fasen.
- Alleen snoeien in broedseizoen als het noodzakelijk is. Eerst schouw op broedvogels. Als deze aanwezig zijn mogen geen snoeiwerkzaamheden plaatsvinden. Alleen als de situatie gevaar vormt mag er gesnoeid worden.
- Houtopslag en snoeiafval laten liggen op stapels of in takkenwallen in daarvoor geschikte (geïsoleerde) bosvakken.
- Nestkasten in het najaar schoonmaken met heet water.

3.2 Schade en zwerfvuil

Vuil en schade geven een plek een verwaarloosde uitstraling. Op een plek waar toch al afval ligt zal men makkelijker meer troep achterlaten. Snel repareren en opruimen geeft de beste garantie dat gebruikers ook zuinig met het park zullen omgaan.

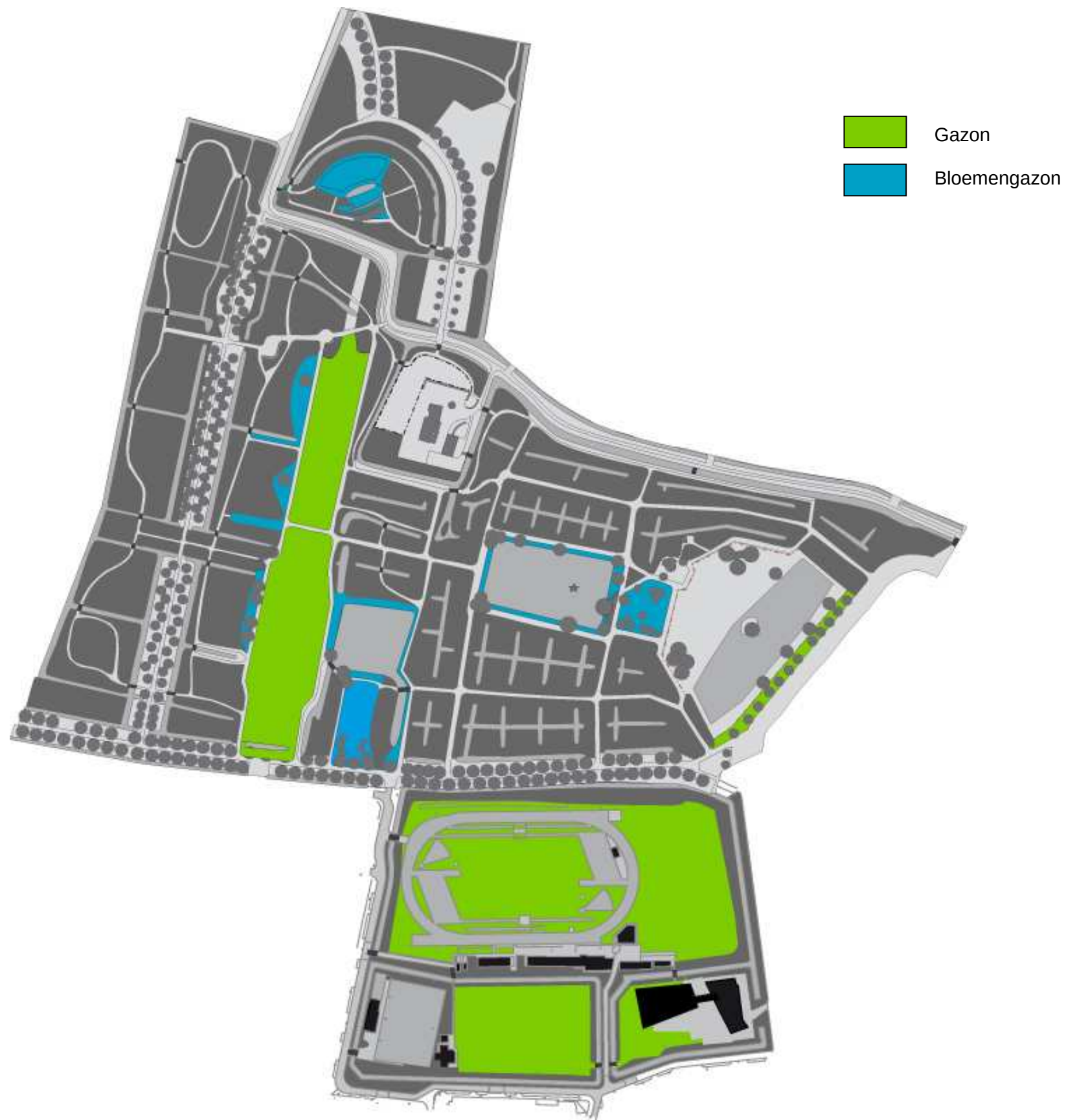

Beheermaatregelen:

- Zwerfafval ruimen
- Schade door vandalisme zo snel mogelijk herstellen.

3.3 Evaluatie

Jaarlijks worden de ontwikkelingen geëvalueerd. De verschillende onderdelen worden getoetst op de beelden die beschreven zijn in dit beheerplan. Hierbij worden alle partijen die betrokken zijn bij het park uitgenodigd: ontwerp, beheerders, vrienden van de Leidse Hout en buurtverenigingen. Voorafgaand aan de evaluatie worden de te bespreken onderwerpen bepaald. Afhankelijk van de onderwerpen kan de lijst met genodigden worden uitgebreid. Na deze algemene toetsing wordt met de betreffende vakdisciplines bepaald of het beheer kan worden voortgezet of dat er een aanpassing moet plaats vinden.

4 Grasland

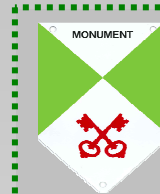
In de Leidse Hout liggen meerdere open velden, die een afwisselend beeld geven. Eén grasvlakte wordt beheerd als ruig grasland en één als eenjarige bloemenweide. De overige grasvelden worden beheerd als gazon. Ook op de sportterrein liggen een aantal gazons. De huidige belevingswaarde, de recreatieve en de sportfunctie moeten behouden blijven.

4.1 Gazon

Deze grasvlakten worden intensief gebruikt als hondenloslooplek, maar ook als trap- speel en pick-nickveld. Een goed beheer is daarom extra belangrijk.

Beheermaatregelen gazon

- Maaien 24-26 keer per jaar. Het beschreven beeld moet hiermee in stand worden gehouden
- Jaarlijks bijzaaien en inharken
- Eventuele gaten aanvullen en bijzaaien
- Prikken, rollen en bemesten wanneer nodig
- Wanneer nodig de gehele grasmat reconstrueren, doorfrozen en opnieuw inzaaien, beluchten en bezanden
- Bladruimen in het najaar

Beeld:

Egaal, zonder gaten. Maaihoogte vóór het maaien 6-10 cm, na het maaien 3-5 cm. Het toegestane hoogteverschil is 1,5 cm.

Merel

4.2 Bloemengazon

Dit type grasland ligt op plekken een strak beeld minder van belang is. Bijvoorbeeld op het speelveldje naast het theehuis kan hier en daar een kuiltje of plasje bijdragen aan de speelwaarde. Bloeiende tredplanten in het gazon geven het geheel een levendiger beeld.

Beeld:

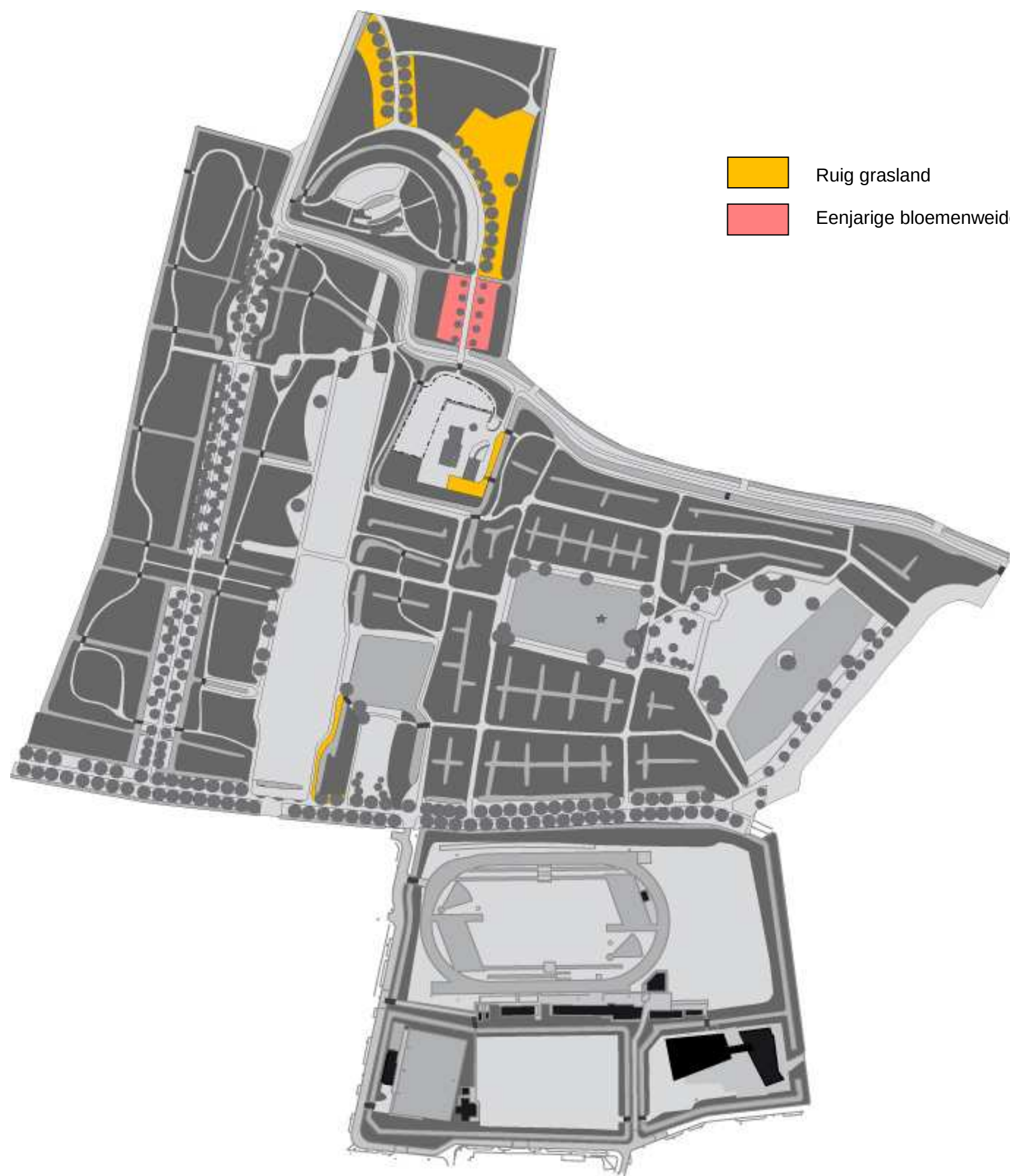
Hier en daar oneffenheden toegestaan. Gras afgewisseld met tredplanten. Maaihoogte 10-15 cmz. Maaihoogte na het maaien 5-8 cm. Toegestaan hoogteverschil 1,5 cm.

Beheermaatregelen bloemengazon

- Maaien ca. 15 keer per jaar. Het beschreven beeld moet hiermee in stand worden gehouden
- Jaarlijks bijzaaien en inharken
- Eventuele gaten aanvullen en bijzaaien
- Prikken wanneer nodig
- Bladruimen wanneer nodig

Tredplanten: madeliefje, reigersbek, paardenbloem, ooievaarsbek

4.3 Ruig grasland

Ruig grasland is en grasland met verschillende soorten één-, twee-, en meerjarige kruiden. In dit type grasland wordt een zo groot mogelijke soortenrijkdom nagestreefd. Het beheer gebeurt op basis van concurrentiebestrijding. Veel grassen en grove, snelgroeiende kruiden gaat ten koste van de bloemrijkdom. Door tijdig te maaien krijgen de fijnere soorten ook een kans. Omdat niet alle kruiden op het zelfde moment bloeien, is het handig om het maaitijdstip af te stemmen op de voorkomende soorten.

Beheermaatregelen:

- Maaien 2 keer per jaar: half juni/ half juli en eind september/ half oktober. Maaisel afvoeren.
- Soortenrijkdom monitoren

Beeld:

Hier en daar oneffenheden, weinig zodenvormende grassen, veel verschillende soorten kruiden.

Margriet, vogelwikke, duizendblad en boterbloem

Plantensoorten:

- boterbloem
- margriet
- vogelwikke
- fluitenkruid
- duizendblad
- witbol
- ruw beemdgras
- grote vossenstaart

4.4 Eenjarige bloemenweide

Een eenjarige bloemenweide is een bijzonder stukje ruig grasland. Hier wordt speciaal gestuurd op de ontwikkeling (het in stand houden) van eenjarige akkeronkruiden. Deze weide vormt het toegangsgebied naar het openlucht theater. Het onderscheidt zich van het gewone ruig grasland door het kleurrijke beeld in de zomermaanden.

Beheermaatregelen:

- Maaien in het najaar na de bloei
- Indien nodig frezen om pioniersoorten te behouden
- Indien nodig opnieuw inzaaien van akkeronkruidsoorten
- Ieder jaar monitoren

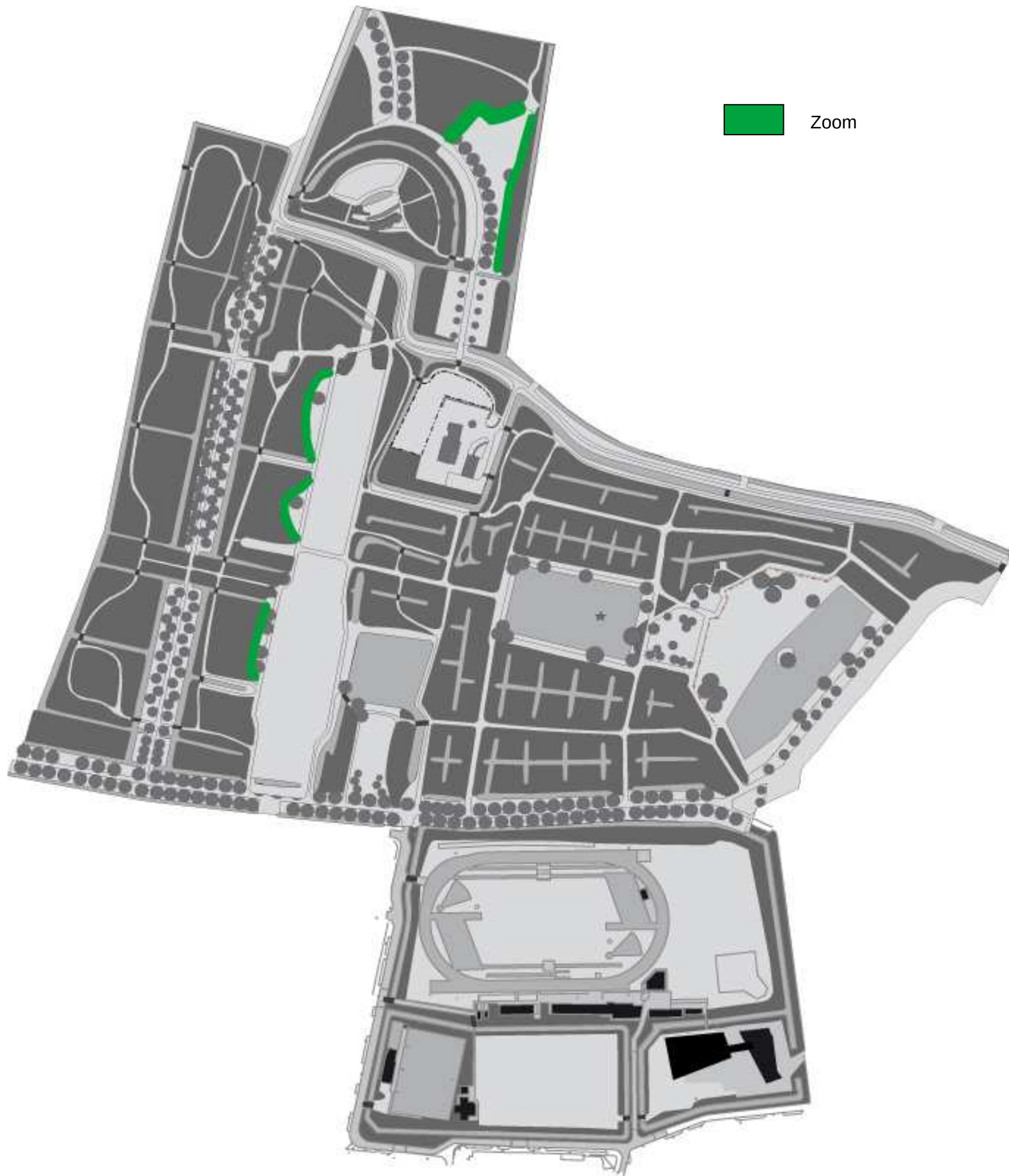
Beeld:

Hier en daar oneffenheden, weinig zodenvormende grassen, veel verschillende soorten kruiden, waarvan een groot percentage akkeronkruiden (60-80%).

Plantensoorten:

- klaproos
- korenbloem
- echte kamille
- bolderik

Zoom

5 **Bloemrijke zomen**

Bij een aantal grasvelden kan een bloemrijke zoom worden gecreëerd. Een zoom is een overgang tussen een bosstrook en gazon. Langs de bosvakken zal een natuurlijke overgang ontstaan van bosplantsoen naar grasland. Op deze plekken kunnen meerdere bloemsoorten tot ontwikkeling komen. Verschillende soorten insecten en vlinders zullen hier baat bij hebben. Ook brengen zij kleur in het park. De zomen variëren van 2-10 meter breed. De vegetatie gaat van laag tot halfhoog.

Beheermaatregelen:

- Maaien en afvoeren eind september/ half oktober
- Eventuele zaailingen van houtige gewassen verwijderen

Beeld:
Natuurlijk ruig beeld. Schoon van zwerfvuil.
Breedte van de zone minimaal 2m breed,
de hoogte ca. 0,8 - 1,8 m

Bosrand zonder en met bloemrijke zoom

Zoogdieren
veldmuis, huisspitsmuis,
egel

Vlinders
atalanta, kleine vos,
dagpauwoog

Plantensoorten
bosandoorn
dagkoekoeksbloem
hop
look zonder look
margriet
geel nagekruid
ridderzuring
klit

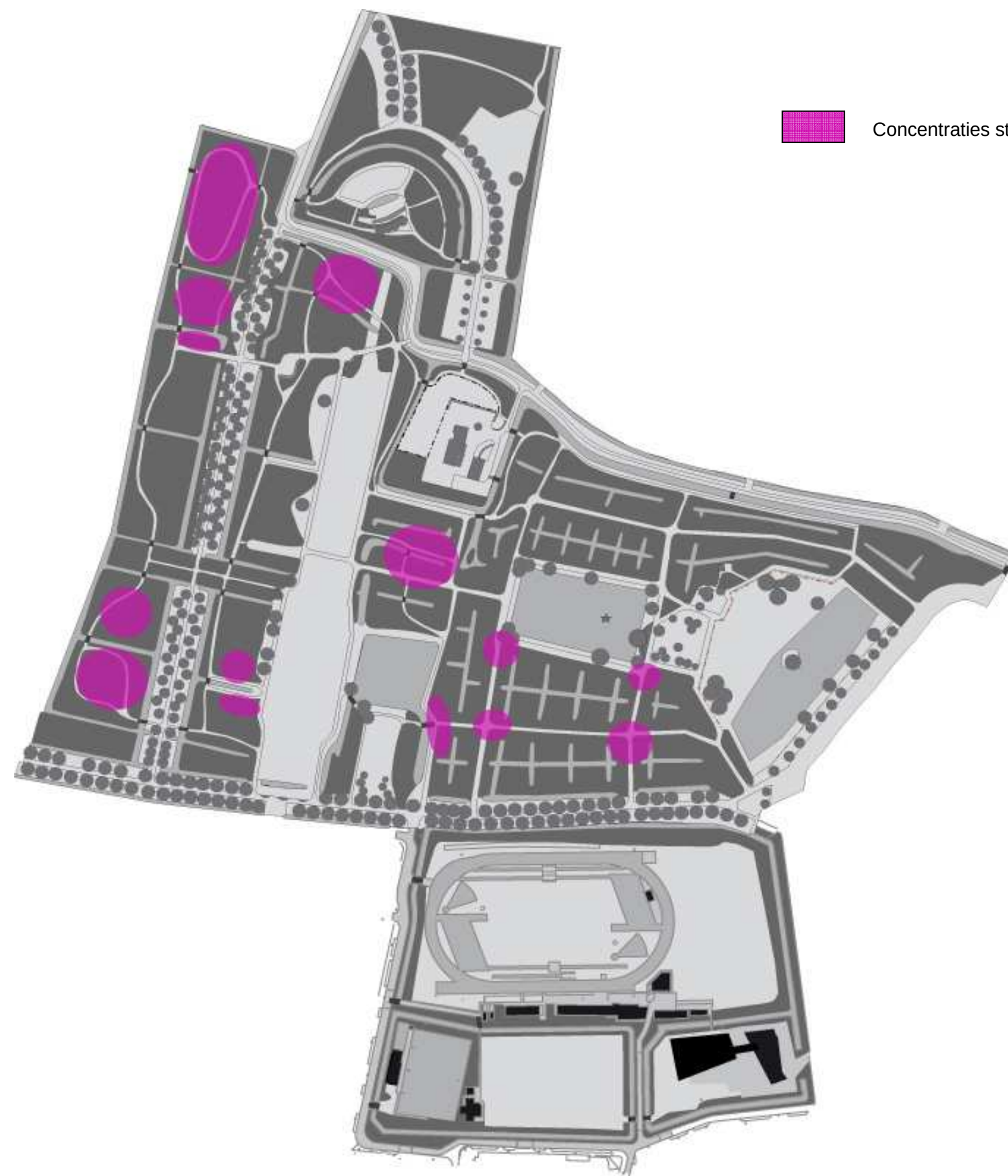
Kleine vos

Look zonder look

Dagkoekoeksbloem

6 Stinsenbeplanting

In de Leidse Hout zijn in het voorjaar op veel plekken stinsenplanten te vinden. Met name in het stuk bosplantsoen langs de Warmonderweg is de bodem bedekt met een paarse of witte gloed, veroorzaakt door bijvoorbeeld bosanemonen of sterhyacinten. Stinsenplanten groeien over het algemeen het beste op een lichte, luchtige, voedselrijke grond. Het kan nodig zijn om te grond regelmatig te bewerken als de bodemontwikkeling nog niet optimaal is, bijvoorbeeld door te schoffelen. Om ze meer kans te geven en om uitbreiding mogelijk te maken is het wenselijk dat concurrerende ruigtebegroeiing weggemaaid wordt tijdens de bloei van de stinsenbeplanting.

Daslook

Bosanemoon

Oosterse sterhyacint

Beeld:

Voorjaar: gesloten kruidlaag met bloeiende stinzen (90%)

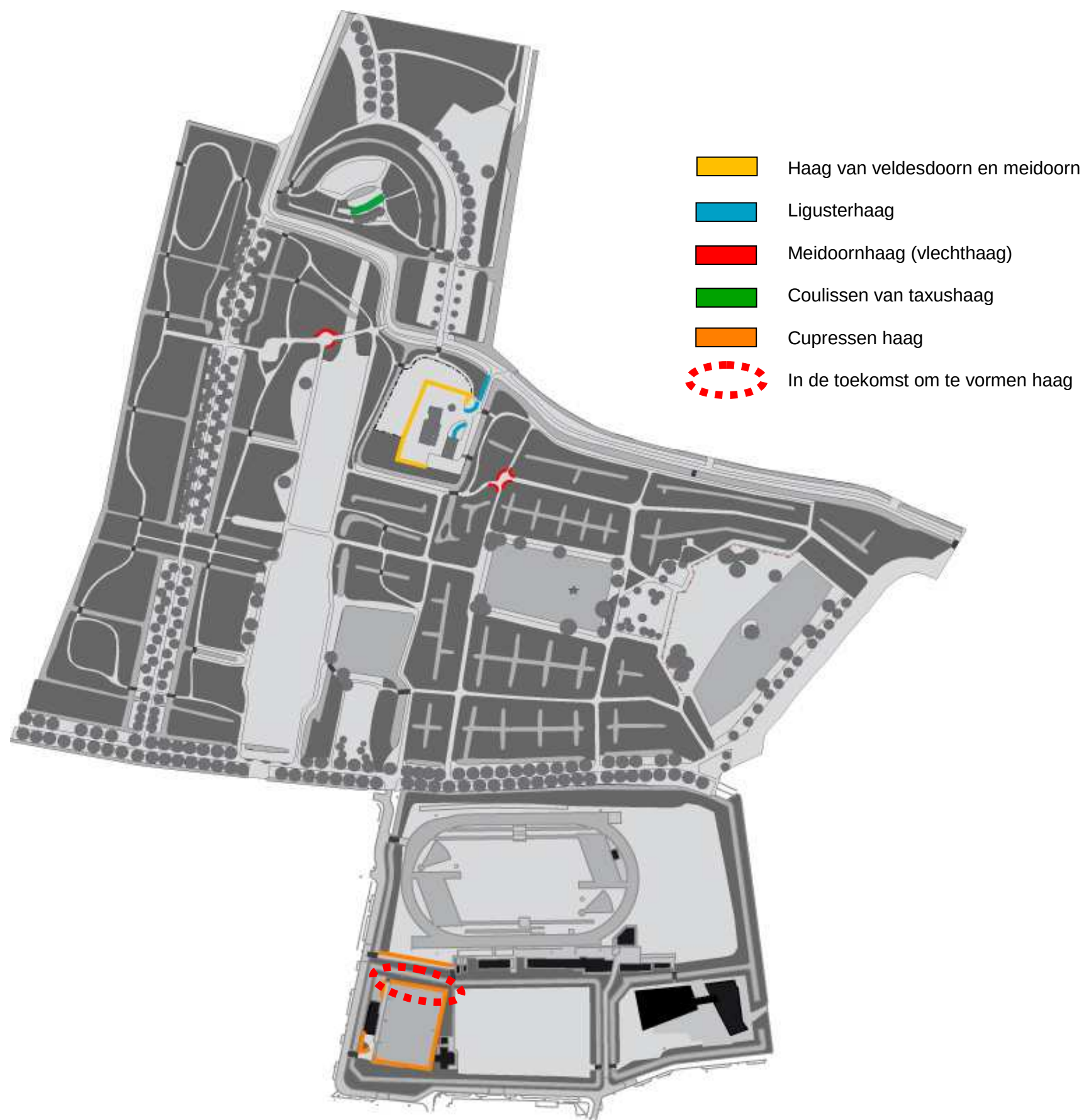
Zomer: pleksgewijs andere bloeiende kruiden (40%) geen ruige kruiden zoals brandnetels en zevenblad

Aanwezige soorten:

- sterhyacint
- bosanemoon
- daslook
- vingerhelmbloem
- vogelmelk
- prachtframboos
- sneeuwkllokje
- winterakoniet

Beheermaatregelen:

- Ontwikkeling monitoren
- Bij onvoldoende groei/bloei met mate bomen dunnen/snoeien (te weinig licht)
- Bij een te grote ontwikkeling van ruigtekruiden, bomen bijplanten (te veel licht)
- Bij nieuwe aanplant van bomen, soorten met een open kroon gebruiken
- Ruigtekruiden uitmaaïen zo vaak als nodig om het beschreven beeld in stand te houden

7 Hagen

De hagen benadrukken kleinschalige ruimtes in de Leidse Hout.

In de Leidse Hout komen 5 soorten hagen voor. Bij het theater worden coulissen gevormd door taxushagen. Bij het koetshuis vinden we ligusterhagen en een haag die bestaat uit veldesdoorn en meidoorn. De overige hagen worden vanouds gevormd door meidoorn.

Het onderhoud van deze hagen is anders als de eerder genoemde hagen. Deze worden beheerd als vlechthaag.

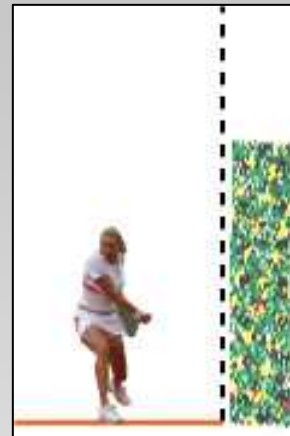
Tussen de sportvelden is een begrenzing gemaakt door cupressen hagen. Aan de noordkant van de tennisvelden staat deze haag in een zeer smalle strook tussen het hek en de sloot. Als deze haag in de toekomst moet verdwijnen, zal deze strook worden omgevormd tot een lossere bosplantsoenstrook. De overige hagen om het tennisveld zullen worden herplant en worden beheerd tot op een hoogte van ca.2m.

Beeld:

Algemeen: De haag is goed gesloten. Er zijn weinig lange uitlopers uit de haag, de haag heeft een strak beeld.

Vlechthaag: De haag is goed gesloten, maar heeft een lossere uitstraling dan de overige hagen.

*Toekomstbeeld
haag achter hek
bij het
tennisveld. De
haag snoeien tot
op een hoogte
waar men net
niet overheen
kan kijken.*

Een losse vlechthaag en een strak geknipte ligusterhaag.

Wist u dat...

Vlechthagen vroeger gebruikt werden door boeren als natuurlijk prikkeldraad? Toen het prikkeldraad werd uitgevonden verdwenen ook veel vlechthagen. Een vlechthaag wordt gemaakt door takken af te buigen zodat ze door elkaar heen gaan groeien. Het vormt meteen een veilige plek voor vogels.

Egel, foto; K. Verweij

Koolmees

Beheermaatregelen:

Taxushaag:

- Snoeien na de langste dag

Liguster-, veldesdoorn-meidoornhaag:

- Twee maal per jaar snoeien, in mei/ juni en september/ oktober

Meidoorn vlechthaag:

- Eens per jaar de jonge twijgen horizontaal afbuigen (nieuwe scheuten groeien recht omhoog).
- Takken die zich niet laten buigen afknippen in de gewenste vorm.
- Werkzaamheden liefst niet in de lente en zomer, vanwege het broedseizoen.

Cupressenhaag:

- Een maal per jaar snoeien, uiterlijk september, of zo vaak om beschreven beeld in stand te houden.

Zoogdieren

Egel, bosmuis,
bosspitsmuis

Vogels

Vink, boomkruiper,
koolmees, matkop,
winterkoning

8 Bomen

8.1 Algemeen

De meeste bomen in de Leidse Hout staan in bosvakken. Een bosvak is een samenhangend geheel van moslaag, kruidlaag, struiklaag en boomlaag. Verschillende vakken vormen andere sferen in het park. Bij een bosvak gaat het om het beeld als geheel. Van belang zijn het totaalbeeld en de soortsamenstelling. De bosvakken zijn in een apart hoofdstuk beschreven.

Naast de bosvakken zijn er in de Leidse hout boomstructuren met alleen bomen. Deze vervullen verschillende functies en bepalen ruimtelijke sferen in het park. Ze zijn in meerdere categorieën ingedeeld, namelijk:

Verzameling individuen

Deze groep van bomen heeft een losse structuur die een bepaalde ruimte vormt waarin een sfeerbeeld ontstaat. De groeiwijze van de bomen en de beleving van de ruimte hieromheen is belangrijker dan het aantal bomen en de precieze locatie hiervan.

Groepen

Groepen worden gevormd door bomen die samen een dichte structuur vormen. Belangrijk is hier de massa en de kroonprojectie, niet het aantal bomen en de precieze locatie hiervan.

Bomenrij

In het park zijn meerdere bomenrijen aangeplant, waarvan meerdere rijen een laan vormen. Het is belangrijk dat de structuur als rij hier behouden blijft.

Puntbomen

Deze bomen staan op een belangrijke locatie, bijvoorbeeld aan het einde van een zichtlijn. De bomen worden altijd één op één vervangen op dezelfde locatie.

Solitaire bomen

Solitaire bomen staan vrij in de ruimte. Hierdoor kunnen ze onbelemmerd hun natuurlijke habitus ontwikkelen. De uitstraling van een solitaire boom wordt grotendeels bepaald door de vorm en grootte van de boom. De precieze locatie is van minder belang.

8.2 Weergave bomen

De bomen worden per categorie beschreven. Hier is een tabel aan toegevoegd de soortnaam, de conditie en de leeftijd is genoemd (peildatum 2006). Bij de conditie wordt onderscheid gemaakt tussen slecht (S), redelijk (R), matig (M) en goed (G). De gewenste samenstelling en vorm en eigenschappen van bomen worden door middel van iconen en percentages weergegeven. De inventarisatielijst geeft de huidige situatie weer. De iconen en percentages geven de gewenste situatie voor nu en de toekomst weer. Een te vervangen boom hoeft niet te worden vervangen volgens de inventarisatielijst, maar volgens de kenmerken en percentages die zijn aangegeven door de iconen.

De volgende kenmerken worden met iconen weergegeven:

- Grootte (1^e, 2^e, 3^e)
- Textuur (open, half open of dichte kroon)
- Vorm
- Bijzondere kenmerken

Om de vormen van de bomen kernachtig weer te geven is gekozen voor de icoontjes breed rond, breed piramidaal, treurvorm en smal. Breed rond betreft alle bomen die ovaal, rond, afgeplat rond, eirond, breed eirond en waaivormig zijn. Smal betreft zowel een zuilvorm als een kegelvorm. Alle verschillende bijzondere kenmerken die een boom kan hebben zijn samengevat in een icoon. Dit betreft bloemen, bessen, een stam met sierwaarde, rode bladeren of een bijzondere herfstkleur.

Iconen	
	1 ^e grootte, groter dan 12 meter
	2 ^e grootte, tussen 6 en 12 meter
	3 ^e grootte, kleiner dan 6 meter
	dichte kroon
	half open kroon
	open kroon
	brede piramide
	breed rond
	treurvorm
	smal
	boom met een bijzonder kenmerk

8.3 Algemene beheermaatregelen

Beeld:

Bomen gezond, weinig beschadigingen, boombanden verkeren in voldoende staat, weinig wortel- en stamopschot

Beheermaatregelen voor bomen buiten de bosvakken.**Jonge bomen**

- Begeleidingssnoei, 1 maal per jaar
- Inboet van niet aangeslagen bomen
- Boomband verruimen/ vervangen of zo nodig verwijderen
- Boompalen 0,50 m boven de grond
- Water geven wanneer nodig.

Halfwas en volwassen bomen buiten

- Begeleidingssnoei/ onderhoudssnoei eens in de 4 jaar, tenzij de situatie verandert en wordt waargenomen tijdens inspectie
- VTA
- Wanneer nodig groeiplaatsverbetering: toevoegen voedingsstoffen, ploffen.

Alle bomen

- Jaarlijkse controle en conditie beoordelen
- Dood hout snoeien wanneer nodig
- Jaarlijks waterlot verwijderen
- Zo nodig stormschade langs wandelpaden opruimen (hout in het park laten)
- Alleen opkronen indien nodig langs wandelpaden: tot 2 meter hoog
- Veiligheidsbeheer waar nodig toepassen: zuigers/ plakoksels e.d. verwijderen.

Alle iepen

- Inenten tegen iepziekte
- Iepzieke bomen verwijderen.

Alle kastanjes

- Schouwen op kastanjeziekte
- Indien besmet nader onderzoek en ziektebeeld afwachten, aan de hand daarvan verdere maatregelen

Meidoorn

- Schouwen op bacterievuur
- Bij aanwezigheid bacterievuur de boom verwijderen.

Dode bomen

- Dood hout zoveel mogelijk laten staan/ liggen voor fauna (bijv. voor spechten en vleermuizen). Wel rekening houden met veiligheid.

8.4 Beheermaatregelen op de korte termijn

Kapbeleid

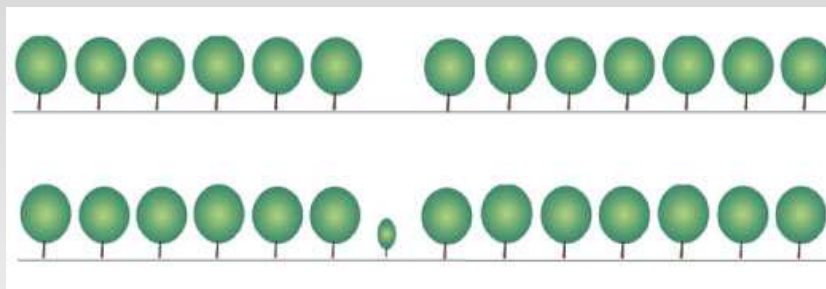
Bomen worden gekeurd op veiligheid. Dit gebeurt met behulp van de VTA (Visual Tree Assessment). Uit deze inspectie blijkt of een boom een slechte of matige conditie heeft. Deze moeten vaker (jaarlijks of om het jaar) worden gecontroleerd. Ze worden opgenomen in een lijst. Naar aanleiding van deze beoordeling wordt beslist of de boom moet worden gekapt. Naast de conditie speelt de standplaats van de boom hierbij een rol. Bomen zullen gekapt worden wanneer ze gevaar gaan vormen voor de omgeving, of wanneer ze hoofdsoorten verdringen.

De lijst wordt jaarlijks bijgewerkt.

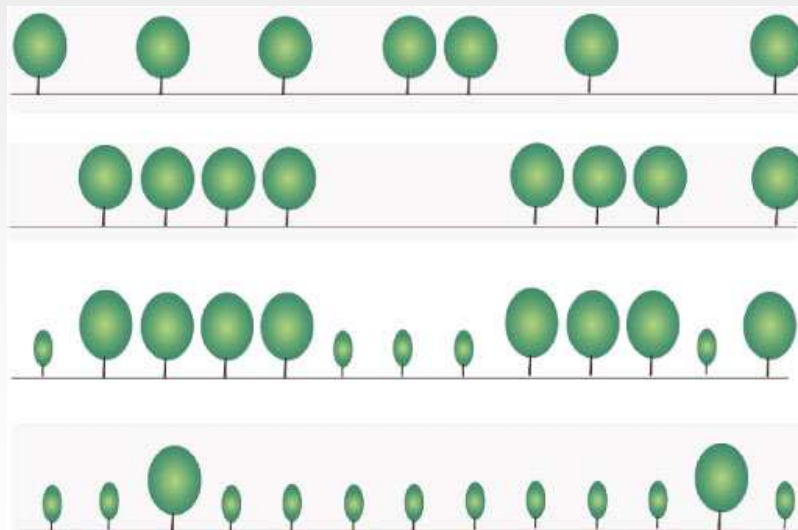
Vervanging

Op het moment dat er een nieuwe boom geplant wordt moet een soortkeuze gemaakt worden. Hierbij wordt een aantal principes gevolgd. Allereerst wordt gekeken of de boom moet worden vervangen op basis van de categorie waarbinnen de boom valt (groep, verzamelde individu, solitair, puntboom, rij). Als bijvoorbeeld een boom wegvalt uit een groep, maar die groep behoudt het gewenste dichte karakter (of bereikt dit beeld weer binnen korte tijd), dan hoeft deze boom niet te worden vervangen. Een puntboom moet in alle gevallen worden vervangen. Als wordt verwacht dat een boom binnen een aantal jaar moet worden vervangen, moet worden bekeken of vooraf alvast een nieuwe boom kan worden aangeplant in de nabije omgeving. Dit afhankelijk van licht, ruimte en locatie.

Bomenrijen vragen speciale aandacht. De samenhang van een rij wordt bepaald door de soort en de grootte van de bomen. Grote verschillen hiertussen verstoren het beeld. Daarom wordt bij vervanging van een aantal bomen in een rij, niet op basis van iconen gewerkt, maar op basis van soort. Als het gaat om een situatie waarbij een gat valt in een volwassen bomenrij hoeft niet meteen worden ingeboet. Een kleine boom in een rij grote bomen valt meer op als gat, dan wanneer hier geen boom was aangeplant. De gaten mogen ook niet te groot worden. Het is dus steeds zoeken naar de juiste balans.

Bomenrij zonder en met inboet bij uitval van één boom

1e rij: Uitval regelmatig: bomenrij is evenwichtig

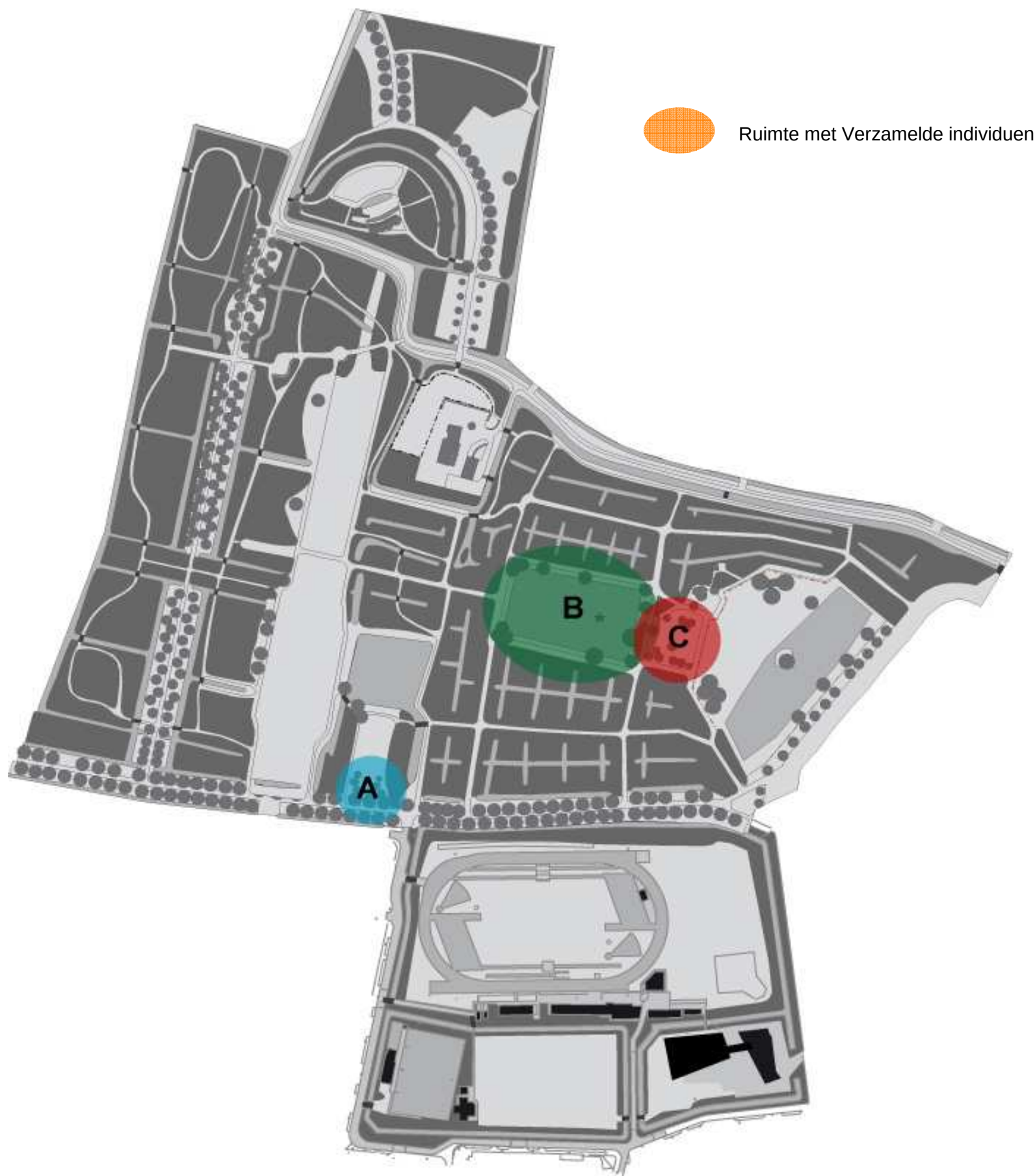
2e rij: Uitval in blokken: structuur raakt verstoord

3e rij: Inboet, maar het beeld is nog onevenwichtig

4^e rij: Inboet, gewenst beeld. Een enkele grote boom is gehandhaafd

DE PRINCIPES OP EEN RIJ:

- Soortkeuze op basis van de aangegeven categorie en iconen
- In stand houden van een afwisselend sortiment
- De keuze mag bestaan uit inheemse en exotische boomsoorten
- Rekening houden met vatbaarheid voor ziektes (bijvoorbeeld iepziekte)
- Jonge en halfwas bomen in rijen moeten worden ingeboet met dezelfde soort. De maat van de boom moet worden aangepast aan de bestaande bomen
- Waar mogelijk anticiperen op vervanging van bomen.
- Gevallen die speciale aandacht vragen opnemen in een lijst en deze minimaal eens per drie jaar beoordelen

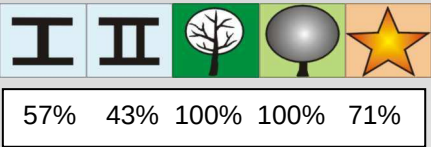
8.5 Verzamelde individuen

In de Leidse Hout zijn twee plekken waar verzamelde individuen de sfeer bepalen. Dit zijn de bomen op de kleine speelweide en bomen rondom de vijver. De beleving van een afzonderlijke en afwisselende ruimte is het belangrijkste. Hierbij moet afwisseling zijn in open en dichtere ruimtes. Het bomenbestand moet bestaan uit verschillende soorten.

Verzamelde individuen A

Op de kleine speelweide staan 7 bomen die samen met de bomenrij langs de van Slingenlandtlaan de sfeer bepalen. Deze bomen vallen duidelijk buiten het bosplantsoen.

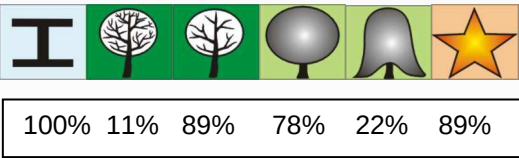
Soort	Conditie	Leeftijd
Quercus robur	G	35
Robinia pseudoacacia	R	35
Prunus padus	G	35
Crataegus monogyna	G	35
Betula nigra	R	25
Robinia pseudoacacia	S	25
Prunus padus	S	25

Verzamelde individuen B

Rond de vijver zijn meerdere soorten bomen geplant. De vijver wordt als een ruimte ervaren, samen met de bomen die eromheen staan. De bomen vormen om deze reden dan ook een groep verzamelde individuen.

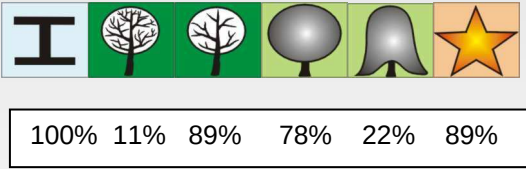
Soort	Conditie	Leeftijd
Acer platanoides	G	20
Salix sepulcralis	G	50
Robinia pseudoacacia	M/S	35
Robinia pseudoacacia	M/S	35
Robinia pseudoacacia	R	35
Robinia pseudoacacia	M	35
Robinia pseudoacacia	S	50
Robinia pseudoacacia	S	50

Verzamelde individuen C

De verzamelde individuen C vormen de sfeer rondom de speelweide vlak naast het theehuis. Wanneer een boom uitvalt moet goed bekeken worden waar een nieuwe boom geplant kan worden, in verband met de zichtas die daar door het park loopt. Overige kleine bomen, die buiten deze bomen vallen, kunnen blijven staan tot ze op zijn. Op deze plekken hoeven dan geen nieuwe bomen geplant worden.

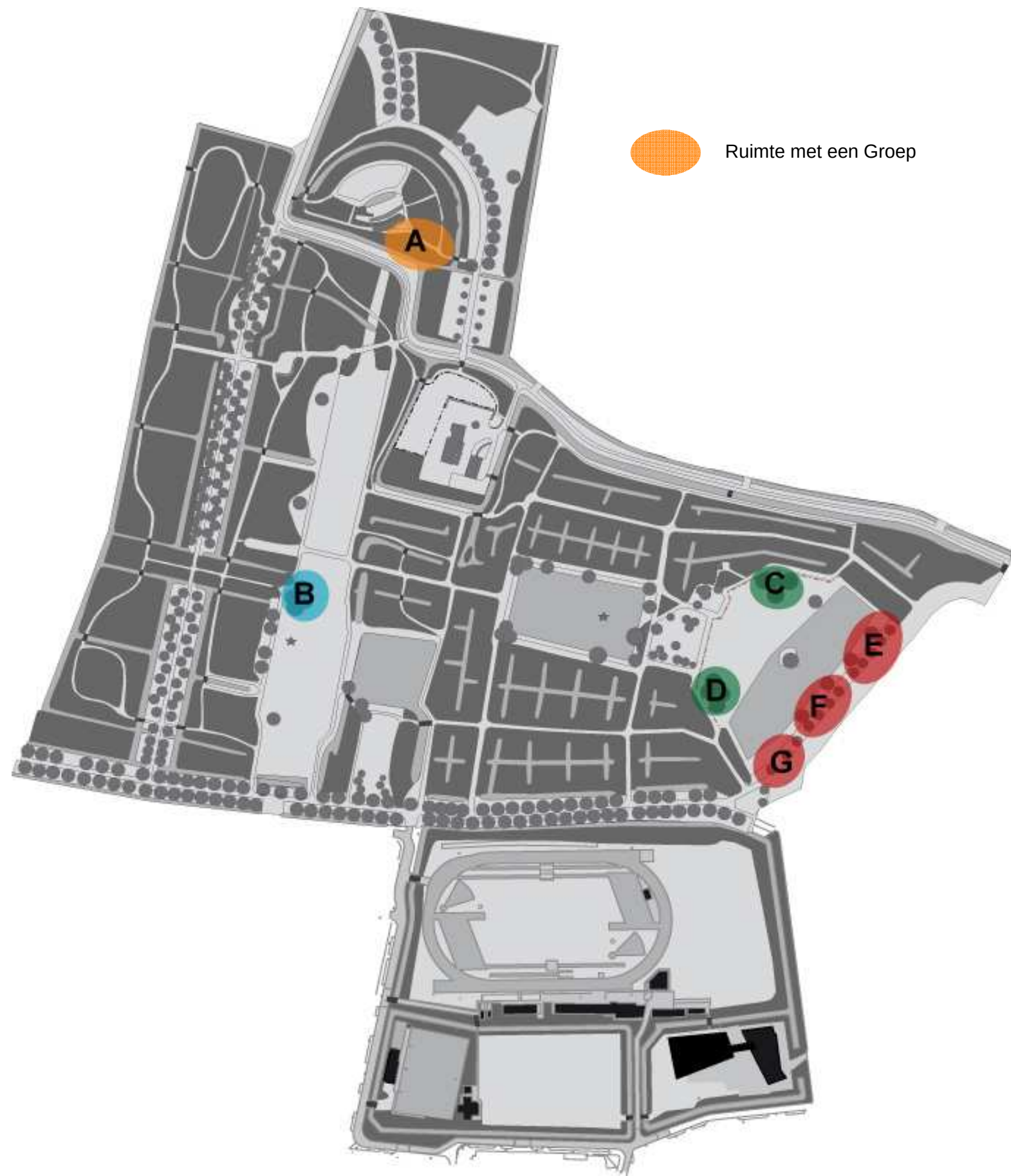
Soort	Conditie	Leeftijd
Populus euramericana	S	70
Betula nigra	G	40
Amelanchier lamarckii	G	25
Amelanchier lamarckii	G	25
Betula nigra	G	40
Betula nigra	G	40
Robinia pseudoacacia	M	40
Robinia pseudoacacia	M	40
Fraxinus excelsior	R	40
Fraxinus excelsior	R	40
Quercus robur	R	50
Fraxinus excelsior	R	15

Kortgeleden is op de speelweide aan de kant van de hertenkamp een bomenrijtje geplant. Deze sluit de zichtas vanaf de Houtlaan over de grote vijver richting de grote speelweide af. Deze bomenrij moet worden doorbroken. Bij uitval hoeft de boom niet te worden vervangen, of op een andere plek van de speelweide worden ingeboet.

Te doorbreken bomenrij

8.6 Groepen

De groepen vormen donkere ruimtes in het park. De donkere plek kan zowel gecreëerd worden door bomen die dicht op elkaar staan, door grote, brede bomen of door bomen met een brede kroon. Wanneer een boom uitvalt moet bekeken worden of de donkere plek gehandhaafd blijft zonder de boom. Als dit niet zo is moet een boom in de groep teruggeplaatst worden. Per groep staat aangegeven welke verhoudingen er ongeveer moeten zijn tussen de verschillende kenmerken in een groep. Voor alle groepen geldt dat de bedekkinggraad tussen de 80 en 100% moet liggen.

Groep A

Deze groep wordt gevormd door 15 beuken Ze zijn geplant in bosvak 2 (zie hoofdstuk 9). Ze vormen samen één geheel en worden daarom apart in dit hoofdstuk beschreven. deze boomgroep is omsloten door andere bosvakken en vormt daarom zonder de beuken ook al een vrij donkere plek. Deze beukengroep moet als boomgroep worden beoordeeld bij uitval.

100%

Groep B

Door de ligging in de grote speelweide is deze groep zeer opvallend aanwezig. Vier eiken zijn beeldbepalend in deze open ruimte. Ze vormen een donkere plek, als het ware een ‘schuilplek’ in de open ruimte.

Soort	Conditie	Leeftijd
Quercus robur	R	30
Quercus robur	R	30
Quercus robur	R	30
Quercus robur	R	30

100%

Deze twee groepen staan symmetrisch aangeplant in de dierenweide. Het is mogelijk dat dit in het beplantingsplan de bedoeling was. De groepen bestaan uit eiken. Het is van belang dat deze eiken de ruimte krijgen om zich goed te kunnen ontwikkelen. Het bosplantsoen in de nabijheid van de eiken mogen de eiken niet belemmeren in hun groei.

Soort	Conditie	Leeftijd
Quercus robur	G	45
Quercus robur	G	45
Quercus robur	M	45
Quercus robur	R	30
Quercus robur	R	30
Quercus robur	R	30
Quercus robur	R	30

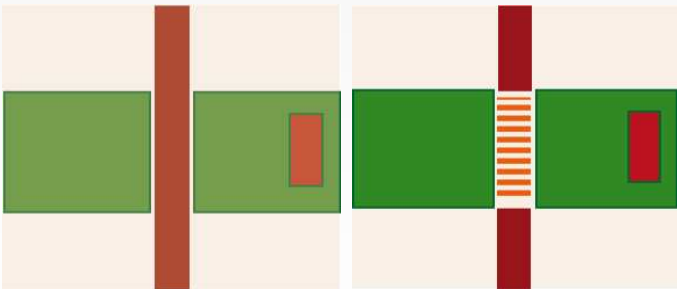
100%

Groep E, F en G

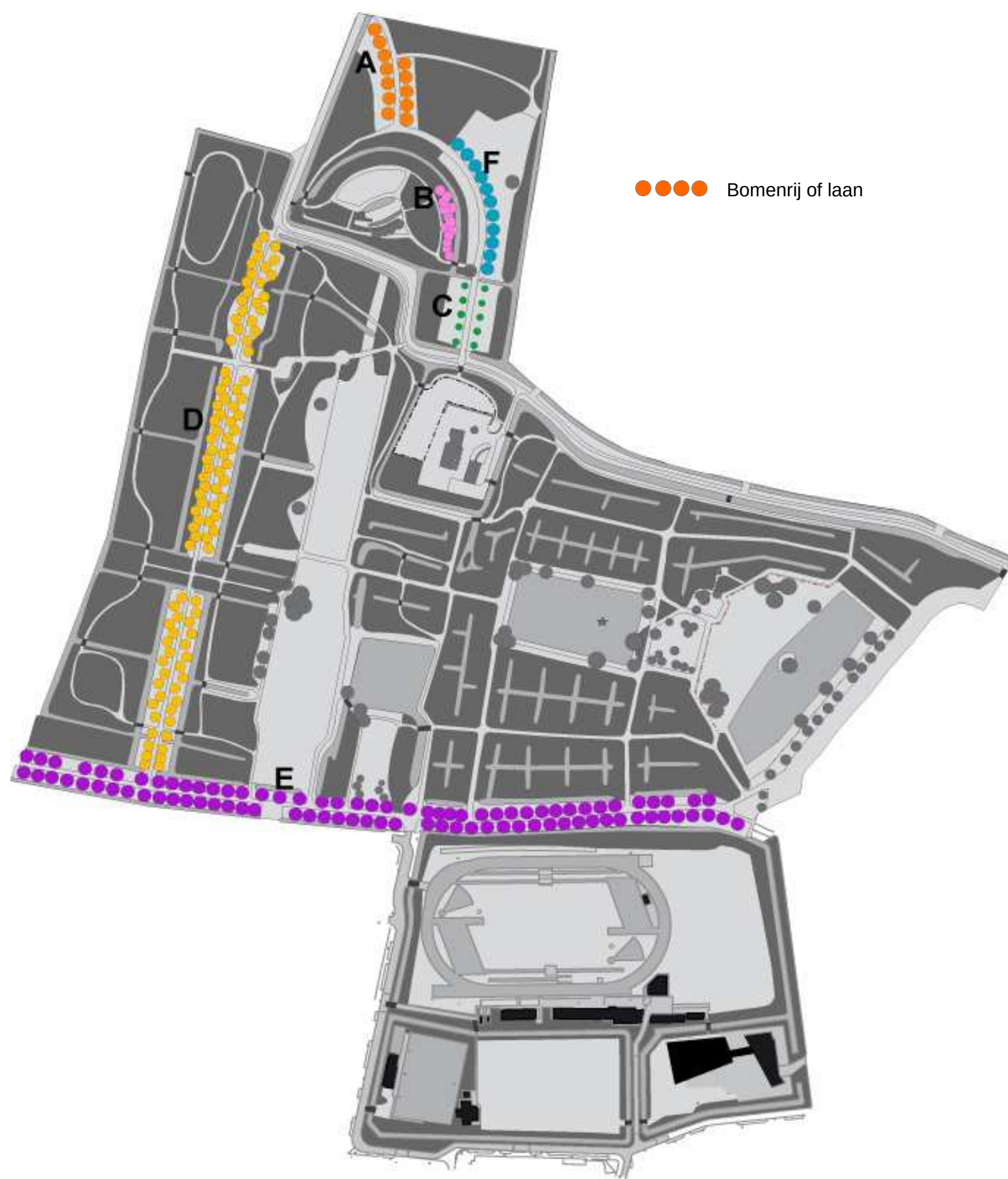
Het terrein van het Diaconessenhuis grenst aan de Leidse Hout. Het ziekenhuis staat als het ware als een landhuis in het groen. De huidige strakke bomenrij langs de Houtlaan deelt de ruimte in tweeën. Een wat losser verband in deze rij verbindt de ruimtes met elkaar. De zichtas die over de weide en de vijver door de Leidse Hout loopt (zie ontwerpvisie) is dan vanuit het Diaconessenhuis te beleven. Om dit te bereiken zullen bomen die uitvallen niet altijd vervangen worden. Het beeld zal in de toekomst bepaald worden door enkele groepen midden in een grote ruimte.

100%

Schema ruimtes naast Houtlaan: bestaand met gesloten bomenrij, toekomst met transparante bomenrij

8.7 Bomenrijen en lanen

In de Leidse Hout zijn een aantal opvallende rijen en lanen te vinden. Deze lanen worden soms gevormd door een groot aantal bomen en geven een belangrijke structuur aan het park. Ook worden er verschillende sferen gecreëerd.

Voor de rijen en lanen geldt dat als er een boom uitvalt, dezelfde soort ingeboomt moet worden. Wanneer een boom uitvalt moet deze één op één vervangen worden of wachten tot een deel is uitgevallen zodat er in één keer een aantal bomen van dezelfde grootte en leeftijd aangeplant kan worden, zodat er een evenwichtiger beeld ontstaat. Dit wordt per situatie in overleg met ontwerp besproken.

Rij A

Een nieuw aangeplante bomenrij langs de noordelijke toegangsweg in het 'Bosspark'. Ze bestaat uit *Populus alba*.

Rij B

Dit betreft een rij *Metasequoia glyptostroboides* langs de noordrand van het theater.

Laan C

Hier is in 2006 een nieuwe bomenlaan gevormd van *Crataegus monogyna*.

Laan D

Deze wordt gevormd door *Quercus robur* en geeft de van Waverenweg een schitterend beeld.

Rij E

Een rij *Tilia europaea* langs de Johan de Kosterweg.

Rij F

Dit is een rij jonge *Quercus robur* in het Bospark.

Laan D

Vogels

Groene specht, grote bonte specht, boomklever, boomkruiper

Zoogdieren

Rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger

Door het maken van een proefvlak kan worden onderzocht of de moslaag in de Leidse Hout kan worden teruggebracht.

Beheermaatregelen proefvlak moslaag

- Proefvlak bladvrij houden
- Proefvlak onkruidvrij houden

Wist u dat...

De bodem onder de bomen van Laan D vroeger prachtig begroeid was met mos? Zo'n moslaag ontstaat op een donkere plek waar jaarlijks alle blad wordt weggeveegd. Dat is natuurlijk veel werk. Maar het resultaat is een prachtige groene deken onder de bomen. In landgoed Backershagen in Wassenaar is nog een mooi voorbeeld te zien van zo'n bos met een mosbodem.

● Puntboom

8.8 Puntbomen

In de Leidse Hout zijn drie bomen aanwezig die op een markante plek staan, namelijk op het eiland bij het water in de dierenweide en bij de ingangen naar het theater in het bospark. De boom op het eiland staat ook midden in de hoofdas en zichtlijn van het park (zie bijgevoegd figuur). Wanneer een puntboom uitvalt moet op precies dezelfde plek een boom aangeplant worden met de hier onderstaand aangegeven kenmerken.

Puntboom 1

Soort	Conditie	Leeftijd
Salix sepulcralis 'Chrycosoma'	R	35

Puntboom 2

Soort	Conditie	Leeftijd
Fagus sylvatica 'Dawyk'	G	10

Puntboom 3

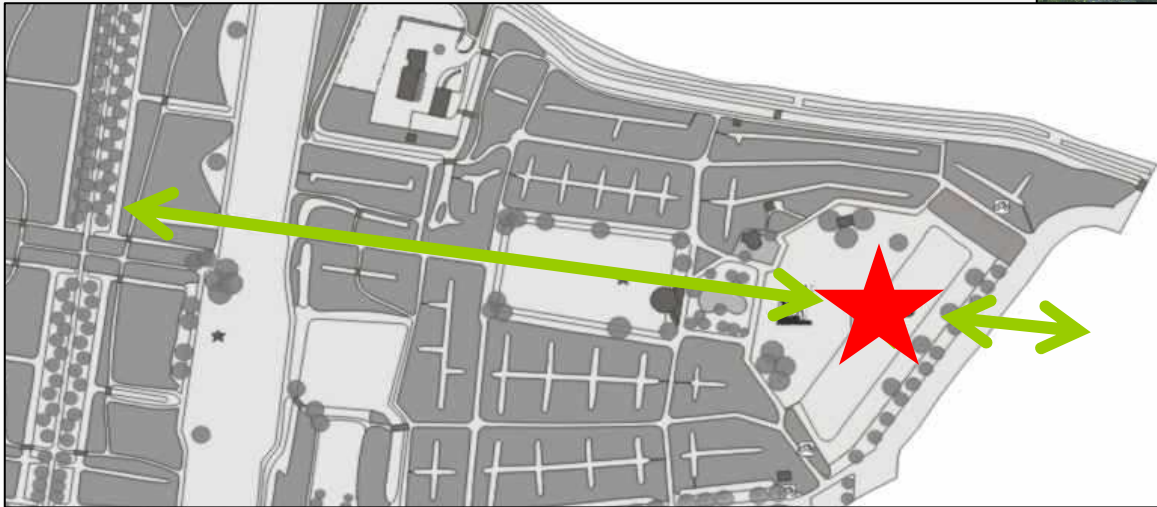
Soort	Conditie	Leeftijd
Fagus sylvatica 'Atropunicea'	G	10

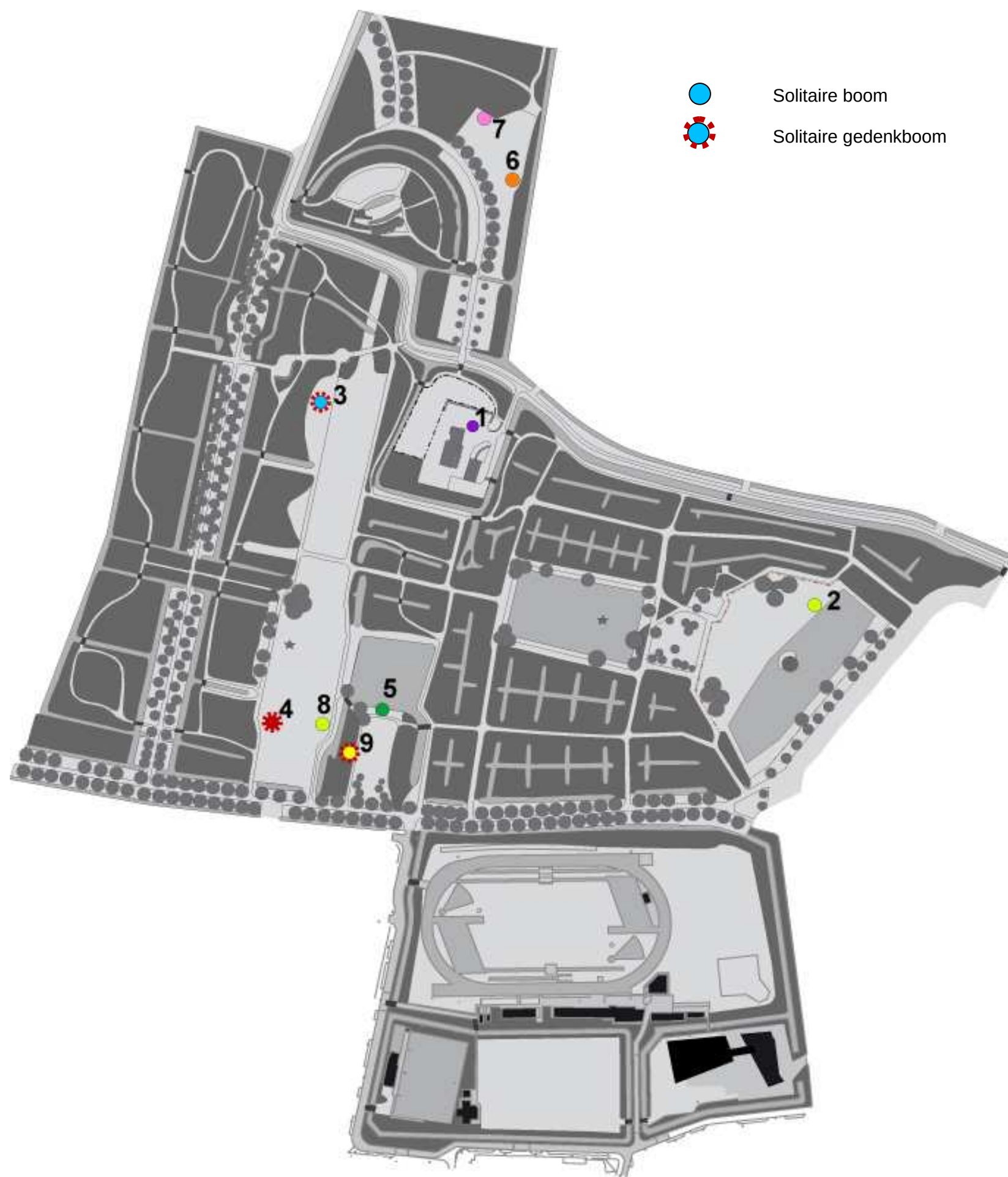
Puntboom 3

Puntboom 1

Zichtas met puntboom 1

8.9 Solitaire bomen

Solitaire bomen zijn bomen die als individu in een open omgeving staan. Solitair zijn belangrijke sfeerbepalers en vallen vaak op door een bijzonder kenmerk, zoals bloei of bladkleur. Ook minder opvallende bomen kunnen een solitair zijn. In dat geval kunnen we ze bewonderen om de natuurlijke vorm die ze in de open ruimte kunnen bereiken. Bomen in de buurt van een solitair mogen de natuurlijke ontwikkeling van de boomkroon van de solitair niet belemmeren. De precieze locatie van een solitaire boom is niet van belang. Hierdoor is het bij vervanging van een solitair mogelijk, om al enige tijd vóór de kap alvast een vervangende boom aan te planten in de buurt van de te vervangen boom.

Gedenkbomen

In de Leidse Hout staan enkele solitaire bomen die als herdenkingsboom zijn aangeplant ter gedachtenis aan bepaalde personen. De huidige herdenkingsbomen kunnen behouden blijven. Om te voorkomen dat de Leidse Hout vol komt te staan met herdenkingsbomen, borden en hekjes, zal het in de toekomst niet meer mogelijk zijn om een boom aan te planten ter nagedachtenis aan iets of iemand.

Structuurbepalende solitairbomen

Solitair 1

Soort	Conditie	Leeftijd
Aesculus hippocastanum	R	15

Solitair 2

Soort	Conditie	Leeftijd
Salix sepulcralis	R	35

Solitair 3

Soort	Conditie	Leeftijd
Quercus robur	G	25

Solitair 4

Soort	Conditie	Leeftijd
Fagus sylvatica atropunicea	G	40

Niet structuurbepalende solitairbomen

Solitair 9

Soort	Conditie	Leeftijd
Aesculus hippocastanum	G	5

Solitair 5

Soort	Conditie	Leeftijd
Quercus robur	G	60

Solitair 6

Soort	Conditie	Leeftijd
Ailanthus altissima	R	40

Solitair 7

Soort	Conditie	Leeftijd
Quercus robur	G	40

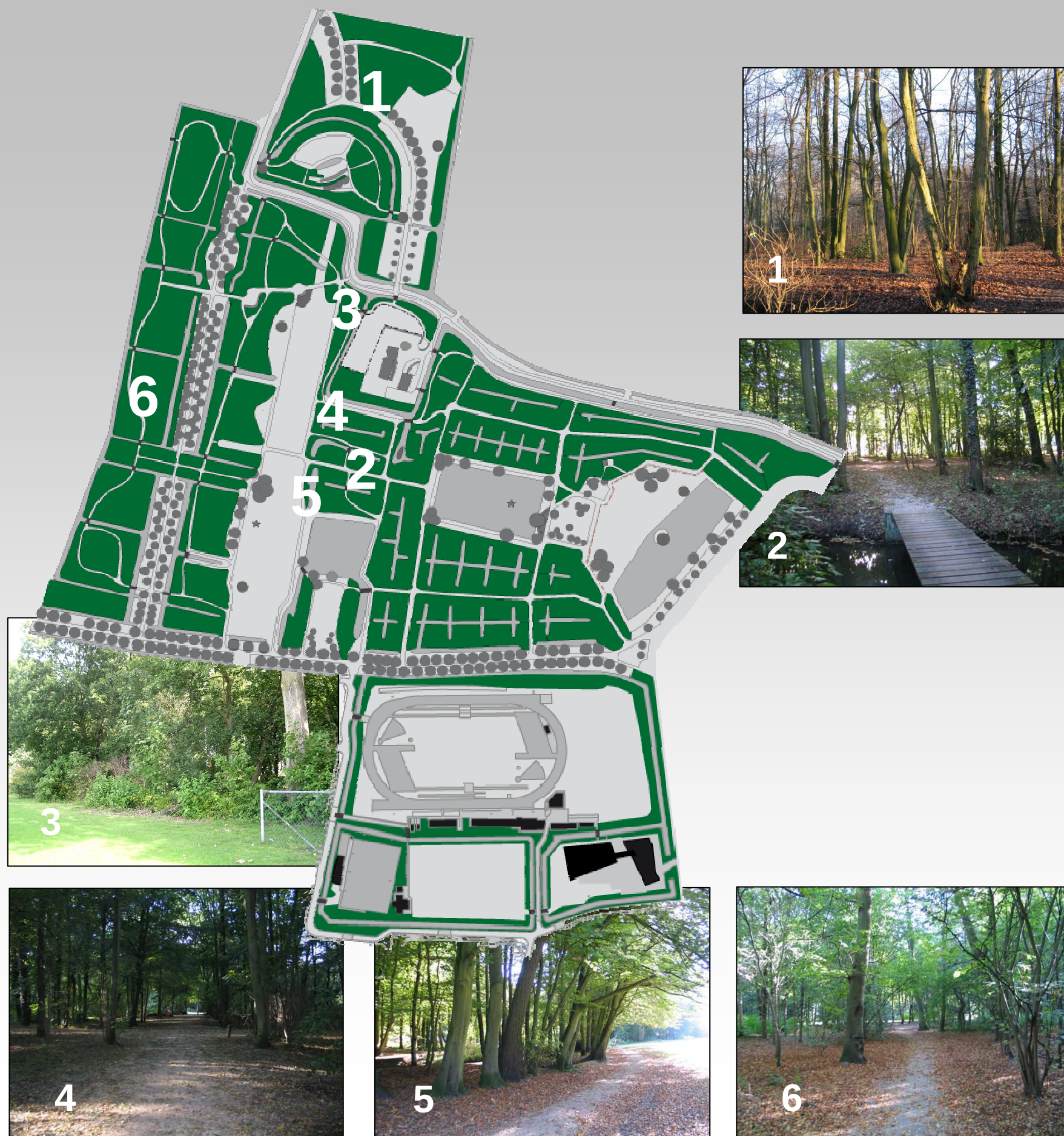
Deze boom mag aan de achterkant bosvak 2 raken.

Solitair 8

Soort	Conditie	Leeftijd
Tilia vulgaris	G	40

Solitair 4

9 Bosvakken

9.1 Algemeen

Een bosgemeenschap bestaat uit een samenhangend geheel van een boom-, struik-, kruid-, en moslaag. In de Leidse hout is bij het maken van het beplantingsplan rekening gehouden met de plantengeografie. Dat wil zeggen dat er soorten zijn gebruikt die in de omgeving en op de aanwezige grondsoort thuishoren. In het noordoostelijke zandgedeelte werden soorten aangeplant als eik, beuk, tamme kastanje, krentenboom en berk. In het oostelijke gedeelte werd es, eik, els, linde, wilg, meidoorn en populier gebruikt. De bosvakken hebben dan ook ieder een eigen karakter. Dit draagt bij aan een gevarieerd beeld in het park en dit moet ook zo blijven. De variatie wordt niet alleen bepaald door het afwisselende sortiment, maar ook door de afwisseling in dichte begroeiing en meer open bostypes. Verder bepaald het type beheer het beeld. In sommige bosvakken is meer ruimte voor natuurlijke ontwikkeling. De bosvakken zijn per type bos beschreven. De algemene beheermaatregelen en beelden zijn hier beschreven. Extra aandachtspunten, of afwijkende beelden worden bij de desbetreffende bosvakken apart aangegeven.

Groene specht, foto; K. Verweij

Zoogdieren

Wezel, hermelijn, bunzing
rosse woelmuis, bosmuis
laatvlieger, gewone
dwergvleermuis, ruige
dwergvleermuis

Vogels

Grote bonte specht, groene
specht, tjiftjaf, fitis, sperwer, bosuil

Beeld:

Natuurlijk beeld met boom- struik- en
boomlaag. Vrijhouden van zwerfvuil.
Kroonprojectie 60-80%

Wist u dat...

Het in het bos laten liggen van snoeihout de soortenrijkdom in een gebied verhoogd? Tussen de takken vinden veel dieren voedsel, of gebruiken het als broed- en rustgebied. Ze worden ook gebruikt als veilige oversteekplek. Veel paddenstoelen groeien op rottend hout. Snoeihout kan worden neergelegd in de vorm van

wallen

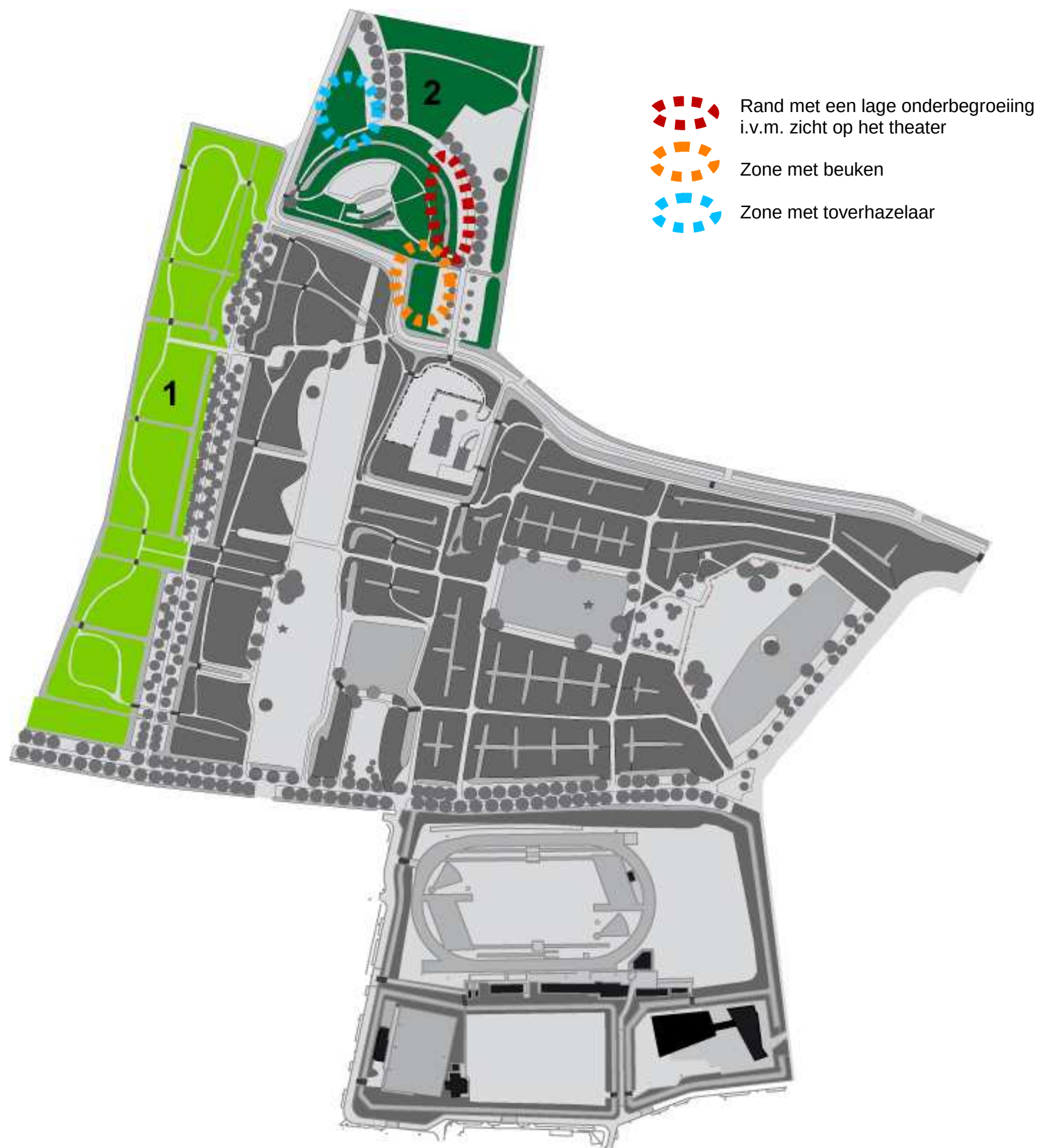
hopen

stapels

Beheermaatregelen

- Ontwikkelingen van de vegetatie in de verschillende vakken schouwen en het beheer daarop aanpassen
- Om de 4 jaar beoordelen of dunnen nodig is
- Maximaal 25% dunnen tenzij anders aangegeven in de aparte paragrafen
- Beschreven hoofdsoorten behouden
- Dunnen met behoud van toekomstbomen
- Dode bomen langs wandelpaden kappen
- Op de aangegeven plekken het snoeihout op verschillende manieren laten liggen: stapels, takkenwallen of op hopen
- Delen langs wandelpaden die sterk met brandnetel begroeid zijn tweemaal per jaar maaien en afvoeren.
- Overhangende takken niet recht afsnoeien, maar randbeplanting vrijzetten

9.2 Beschrijving per bosvak

Vak 1

De bosvakken langs de Warmonderweg bestaan voor het grootste gedeelte uit dezelfde soorten. De vakken zijn wel zeer gevarieerd door vele begeleidende soorten. Onderbegroeiing is in de meeste delen rijkelijk aanwezig. Dit zorgt ook voor een natuurlijk aanzien van de bosvakken. Dit deel van de Leidse Hout is zeer aantrekkelijk voor fauna. Vele vogels vinden hier ook een geschikte broed-, verblijf- of foerageerplek. Verspreid liggen hier ook dode stammen, ecologisch zeer waardevol. Op meerdere takken en stammen groeien zwammen.

Hoofdhout:

Quercus robur
Quercus rubra
Robinia pseudoacacia

Begeleidend hout:

Betula pubescens
Fagus sylvatica
Castanea sativa
Acer pseudoplatanus
Alnus glutinosa
Prunus avium
Prunus padus
Ulmus hollandica
Crataegus monogyna

Struiken en lianen:

Rubus
Hedera helix
Sorbus aucuparia
Ilex aquifolium
Rododendron
Taxus baccata

Beheermaatregelen

- Terughoudend snoeien, zoveel mogelijk de natuur haar gang laten gaan.
- Als het dichte karakter verloren gaat is het bos te donker, dan moet met mate gedund worden.
- Takkenwallen creëren van snoeihout

Beeld:

Natuurlijk beeld met boom- struik- en boomlaag. Vrijhouden van zwerfvuil.
Kroonprojectie 60-80%

Vak 2

Vak 2 betreft de bosvakken in het Bospark. Dit parkje is gekenmerkt door de bosachtige sfeer, smallere bospaden en natuurlijk het theater, een open plek midden in de bosschages. De bosvakken zijn hier zeer gevarieerd. De dichtere onderbegroeiing zorgt voor een aantrekkelijk milieu voor fauna. De beplanting bestaat uit gemengd bosplantsoen, met hier en daar een exoot. Bijzondere aandacht vragen een plek met beuken en een plek met oude toverhazelaars. Hier moet worden gestuurd op de optimale ontwikkeling van deze soorten. Een smalle strook aan de oostkant moet transparant worden gesnoeid om voldoende zicht op het theater en een rij watercipressen (bomenrij B) te bieden.

Aanwezige boomsoorten:

Alnus glutinosa
Fagus sylvatica
Quercus robur
Robinia pseudoacacia
Carpinus betulus
Fraxinus excelsior
Salix alba
Populus
Acer campestre
Acer negundo
Acer pseudoplatanus
Betula pendula
Ulmus hollandica

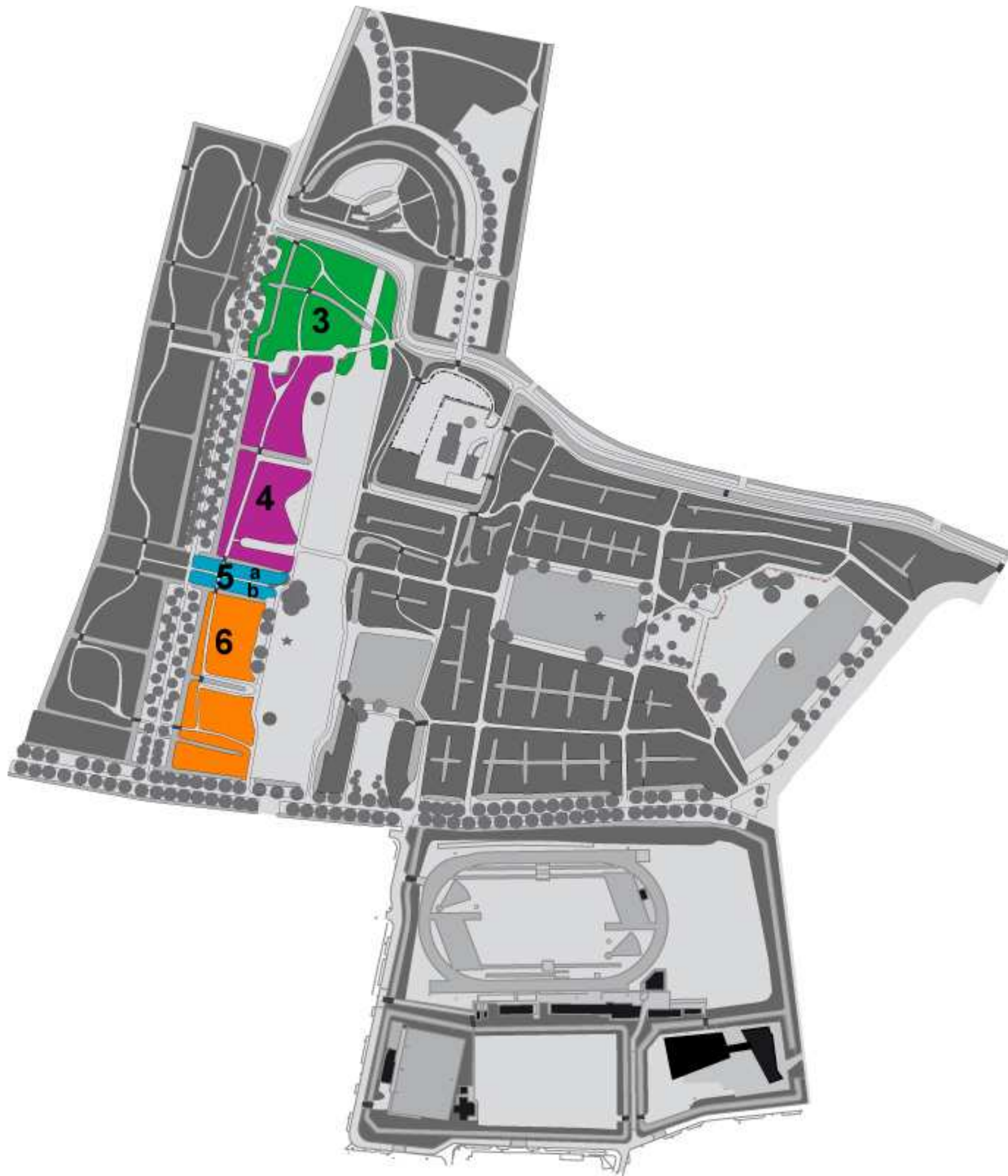
Struiken en lianen :

Hamamelis mollis
Sambucus nigra
Rubus ideus
Crataegus monogyna
Crataegus laevigata
Prunus avium
Prunus padus
Euonymus europaeus
Amelanchier lamarckii
Taxus baccata
Ilex aquifolium

Beheermaatregelen

- Bij de oost ingang opslag deels verwijderen zodat brug en Metasequoia's goed te zien zijn. Korte termijn: 20-60% dunnen
- Takkenwallen creëren van snoeihout
- Toverhazelaars moeten de ruimte krijgen om zich verder te ontwikkelen
- Het beukenbos gedeelte behouden als beukenbos

Vak 3

Vak 3 is de donkerste plek in de Leidse Hout. Wanneer je hier loopt heb je het idee even in een ander bos te stappen. Deze donkere passage wordt gecreëerd door de aanwezigheid van oude en jonge hulst. In de vakken grenzend aan de grote speelweide groeien deze soorten het meest. Door het bos ligt een open gedeelte die een zichtlijn vormt naar het Bospark. Er is een groot contrast tussen de speelweide en het bos. Dit moet behouden blijven. Voor mens en dier is deze plek zeer aantrekkelijk.

Hoofdhout

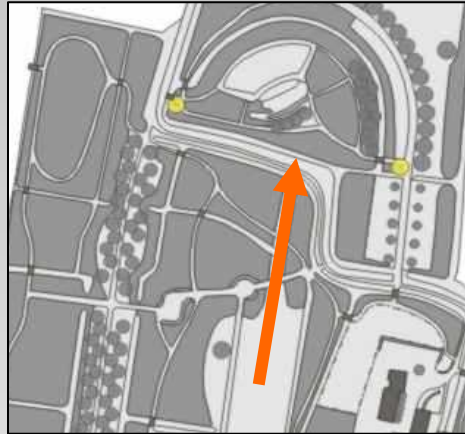
Ilex aquifolium
Betula pendula
Robinia pseudoacacia
Quercus robur

Begeleidend hout

Ulmus hollandica
Populus euramericana
Alnus glutinosa
Fraxinus excelsior

Struiken en lianen

Prunus padus
Carpinus betulus
Euonymus europaeus

Vak 3 met zichtlijn

Beheermaatregelen

- Zichtlijn naar Bospark/ theater behouden; bosplantsoen verwijderen.
- Gesloten beeld behouden

Vak 4

Vak 4 is redelijk dicht begroeid. Hier kunnen takkenwallen gecreëerd worden.

Hoofdhout

Quercus robur
Betula pendula

Begeleidend hout

Quercus rubra
Robinia pseudoacacia
Aesculus hippocastanum
Fagus sylvatica
Sorbus aucuparia
Alnus incana
Alnus glutinosa

Struiken en lianen

Ilex aquifolium
Rododendron
Rubus ideus
Taxus baccata
Sambucus nigra

Beheermaatregelen

- Takkenwallen mogelijk

Vak 5

Vak 5 bestaat uit twee delen, waar een wandelpad doorheen loopt. In 5a groeien weinig bomen. Er staat een Ruwe berk en verder groeit hier veel braam als onderbegroeiing. Ook staan hier verschillende kruiden. In dit vak laten we de natuur grotendeels haar gang gaan. Om te voorkomen dat de kruiden worden verdrongen door woekerende struiken, moeten deze onder controle worden gehouden. In 5b staan meerdere bomen.

Hoofdhout

Quercus robur
Betula pubescens

Struiken en lianen

Prunus padus
Rubus ideus
Ilex aquifolium
Sambucus nigra

Beheermaatregelen

- Braam en andere woekerende heesters verwijderen

Vak 6

Vak 6 is afwisselend en natuurlijk. Dood hout, zwammen en dichtere onderbeplanting zorgen voor een goed milieu voor fauna. Als onderbegroeiing is hier veel rododendron aanwezig. Het zuidelijke vak is in matige conditie.

Hoofdhout

Betula pubescens
Quercus robur
Alnus glutinosa

Begeleidend hout

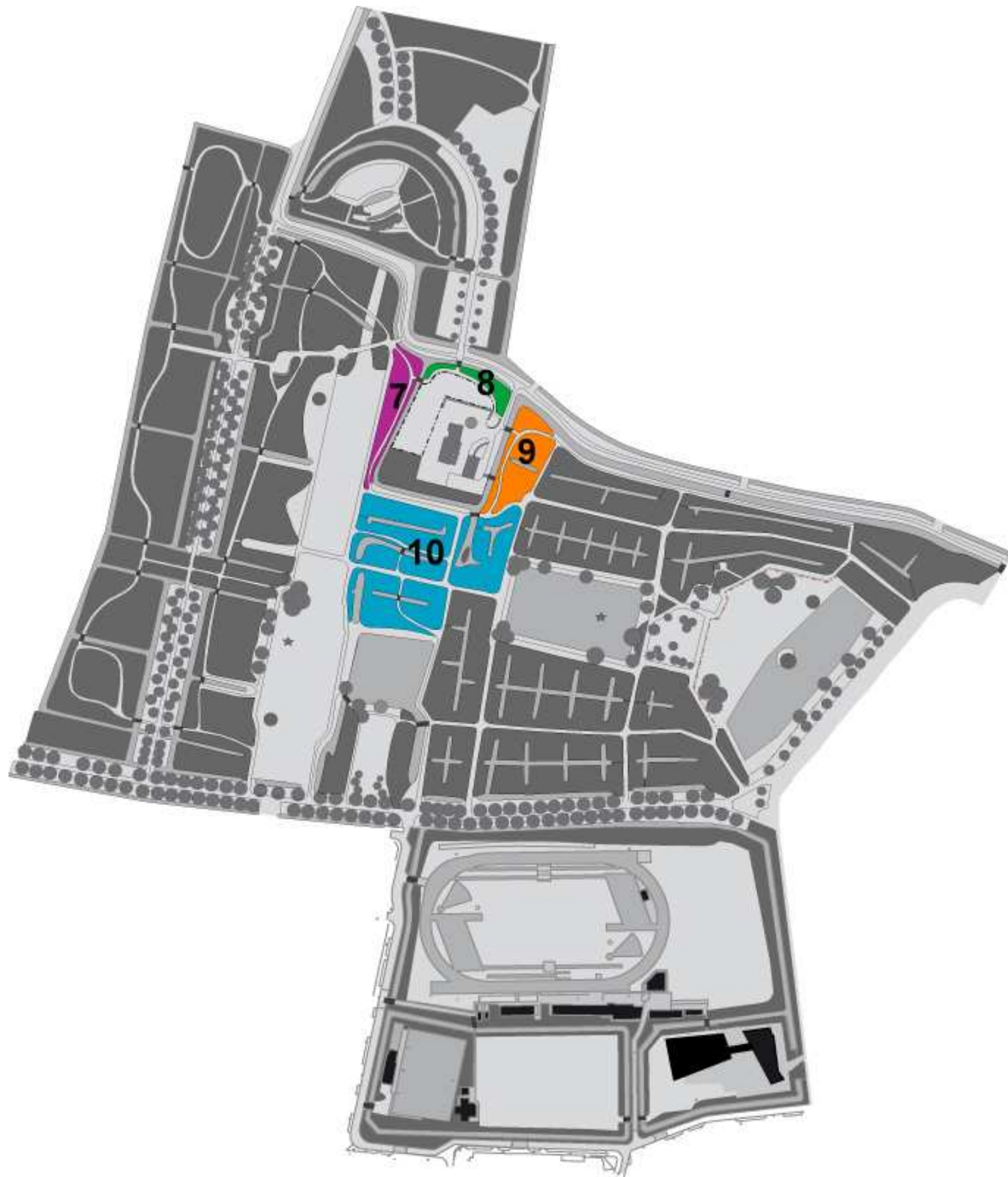
Ulmus hollandica
Fagus sylvatica
Crataegus laevigata
Populus canescens
Aesculus hippocastanum
Robinia pseudoacacia

Struiken en lianen

Taxus baccata
Ilex aquifolium
Viburnum opulus
Sambucus nigra
Prunus avium
Hedera helix
Rhododendron spec

Beheermaatregelen

- Takkenwallen mogelijk
- Rododendron behouden

Vak 7

Dit vak wordt gekenmerkt door eiken. Langs het pad staat nog een enorme populier.

Hoofdhout

Quercus robur

Begeleidend hout

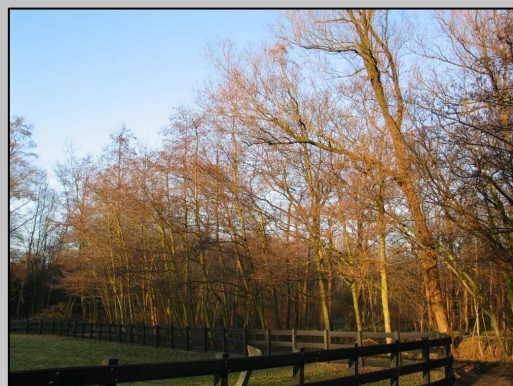
Populus canescens
Robinia pseudoplatanus
Fraxinus excelsior

Struiken en lianen

Ilex aquifolium
Sambucus nigra
Acer campestre

Vak 8

Vak 8 ligt naast de kleine weide, nabij het koetshuis. Het hoofdbeeld wordt gevormd door gewone els. Deze bomen, met name aan de rand, geven een leuk beeld wanneer je over het wandelpad loopt naast de weide. Dit beeld moet behouden blijven. De bosrand wordt beheerd als hakhoutwal.

Beheermaatregelen

- Beheren als hakhoutwal
- Eenmaal per twee jaar 20% terugzetten
- Over het pad hangende takken mogelijk in stand houden

Vak 9

Dit kleine bosvak heeft een afwisselend soortenbestand met veel onderbegroeiing. Om het zicht op het koetshuis iets te vergroten zullen dunningen moeten plaatsvinden om het koetshuis beter te kunnen zien.

Hoofdhout

Quercus robur
Fraxinus excelsior

Begeleidend hout

Alnus glutinosa
Fagus sylvatica
Robinia pseudoacacia
Betula pubescens
Acer pseudoplatanus

Struiken en lianen

Ilex aquifolium
Taxus baccata
Sambucus nigra

Beheermaatregelen

- Zichtlijn naar Koetshuis behouden
- Onderbegroeiing dunnen tot 60% (op de aangegeven plek)

Vak 10

Vak 10 is een echt beukenbos. Door de beuken is er weinig lichtdoorval en dus weinig onderbegroeiing. Beuk moet hier ook als hoofdsoort aanwezig blijven. In een paar gedeeltes is ook vrij veel eik aanwezig. Waar deze groeit mag deze ook blijven staan. Door de bomen kun je vanaf de vijver de grote speelweide zien en andersom. Dit moet behouden blijven. Takkenwallen zijn in deze vakken niet gewenst. Deze zouden teveel opvallen en de openheid verstoren. Langs de rand, grenzend aan de grote speelweide, geven de beuken een schitterend beeld.

Hoofdhout

Fagus sylvatica

Begeleidend hout

Quercus robur
Fraxinus excelsior
Castanea sativa
Crataegus monogyna
Alnus glutinosa
Acer campestre
Robinia pseudoacacia
Betula pendula

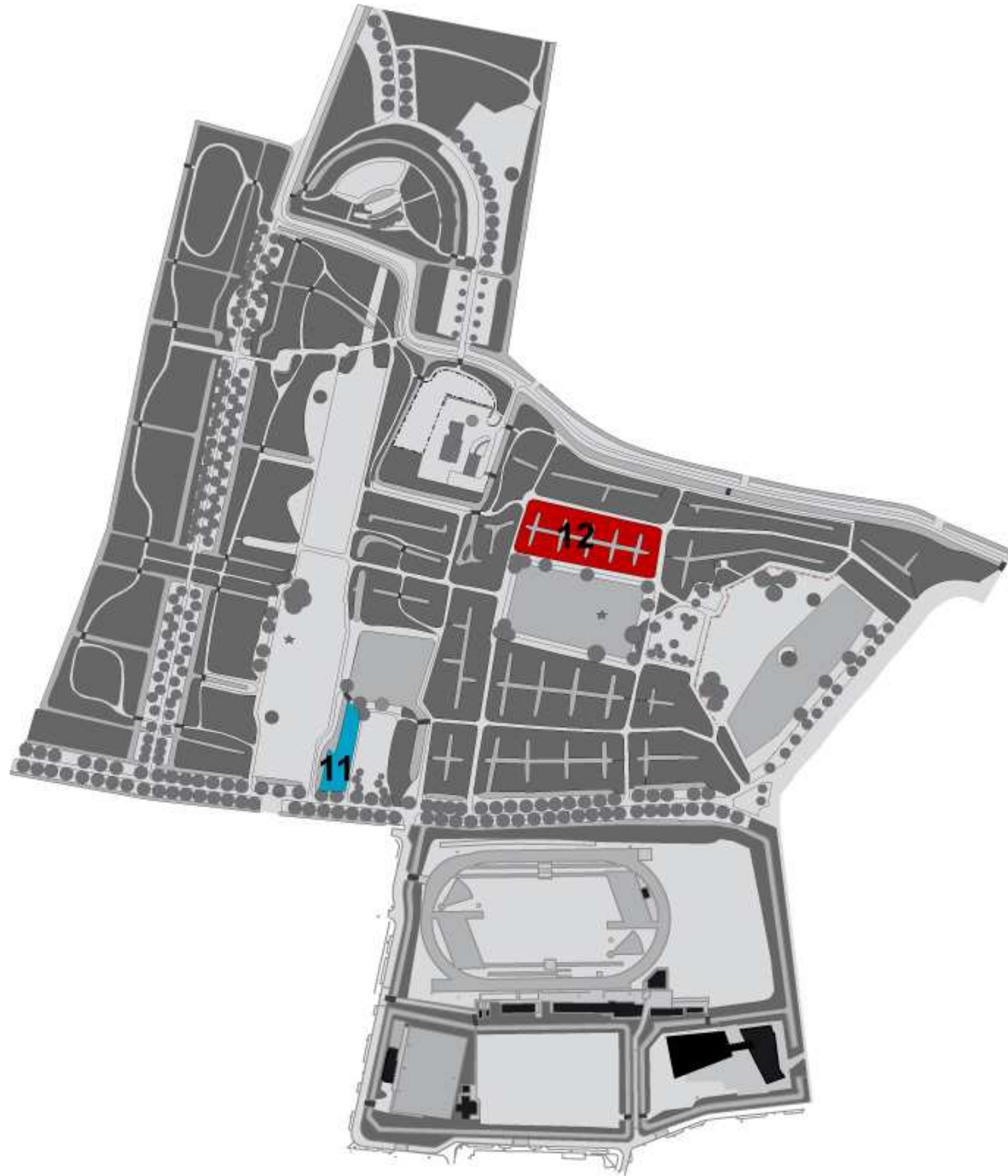

Struiken en lianen

Ilex aquifolium
Prunus padus

Vogels

Halsbandparkiet, roodborst, pimpelmees, koolmees

Vak 11

Deze bosstrook naast de kleine speelweide heeft een diverse onderbegroeiing. Midden in het bosvak staat een herdenkingsboom (zie hoofdstuk 8.9, solitair no.9). Voor takkenwallen is dit bosvak te klein en te open.

Hoofdhout

Alnus glutinosa
Fraxinus excelsior

Begeleidend hout

Tilia europaea
Aesculus hippocastanum
Acer pseudoplatanus
Acer campestre
Robinia pseudoacacia
Quercus robur

Struiken en lianen

Ilex aquifolium

Beheermaatregelen

- Herdenkingsboom en omheining in stand houden

Vak 12

De bosvakken rondom vak 12 zijn afwisselend voornamelijk begroeid met es en beuk. In vak 12 zijn beide soorten aanwezig. Als er geen beheer wordt toegepast zullen de essen van lieverlee worden verdrongen door beuken. Om dit vak divers te houden moeten de jonge beuken ieder jaar verwijderd worden.

Hoofdhout

Fagus sylvatica
Quercus robur
Fraxinus excelsior

Begeleidend hout

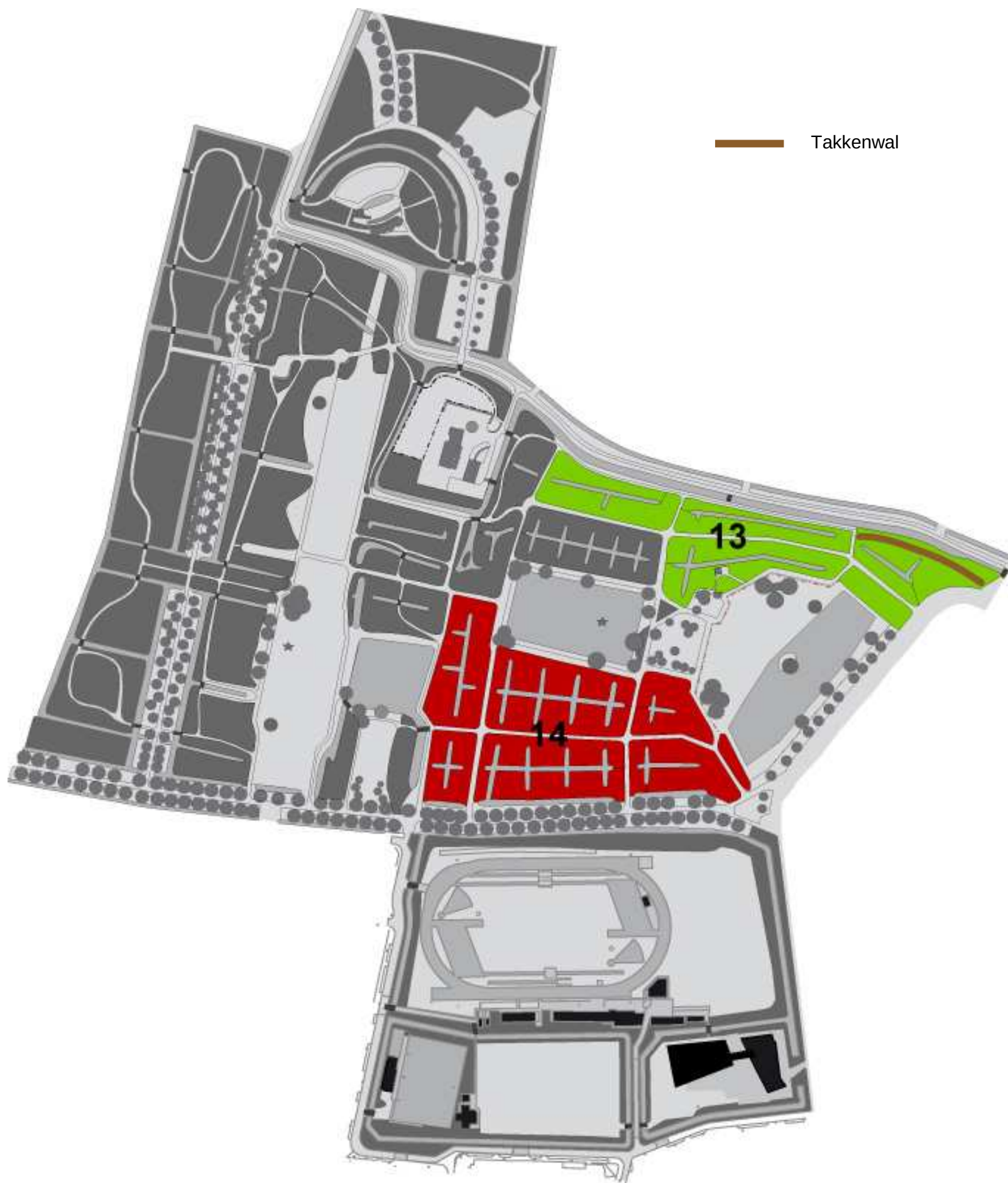
Betula pendula
Robinia pseudoacacia
Castanea sativa
Acer pseudoplatanus

Struiken en lianen

Ilex aquifolium
Sambucus nigra
Crataegus monogyna

Beheermaatregelen

- Opslag beuken verwijderen in een jong stadium

Vak 13

Vak 13 wordt gevormd door meerdere vakken die dezelfde kenmerken hebben. Essen en eiken vormen het hoofdbeeld. Andere soorten, zoals beuk, mogen niet gaan overheersen.

Hoofdhout

Fraxinus excelsior
Quercus robur

Begeleidend hout

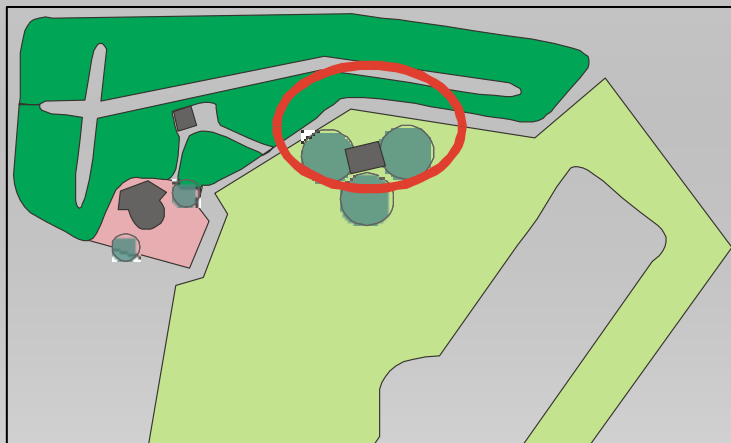
Alnus glutinosa
Crataegus monogyna
Fagus sylvatica
Betula nigra
Robinia pseudoacacia
Carpinus betulus

Struiken en lianen

Hedera helix
Ilex aquifolium
Sambucus nigra
Corylus avellana
Amelanchier lamarckii

Beheermaatregelen

- Klimop laten gaan tot op zekere hoogte; niet in de hele kroon van de boom en niet waar stinzenplanten groeien
- Boomgroep in dierenweide ruimte geven, bosplantsoen op deze plaats dunnen.
- Het dak van de stal takvrij houden
- Opslag beuken verwijderen in een jong stadium
- Takkenwal in stand houden; snoeihout opstapelen

Boomgroep op dierenweide naast bosvak 13

Vak 14

De bosvakken aan de zuidoostelijke kant van het Leidse Hout, bij de ingang vanaf de Houtlaan, zijn gevarieerd en zijn samengevoegd vanwege vele gelijke aanwezige soorten. Vanouds is de es hier als hoofdsoort aanwezig, die zich hier goed handhaaft op het zeekleigedeelte van het Leidse Hout.

Hoofdhout

Fraxinus excelsior
Quercus robur

Begeleidende soorten

Betula pendula
Acer pseudoplatanus
Acer campestre
Alnus cordata
Alnus glutinosa
Prunus avium
Quercus robur

Struiken en lianen

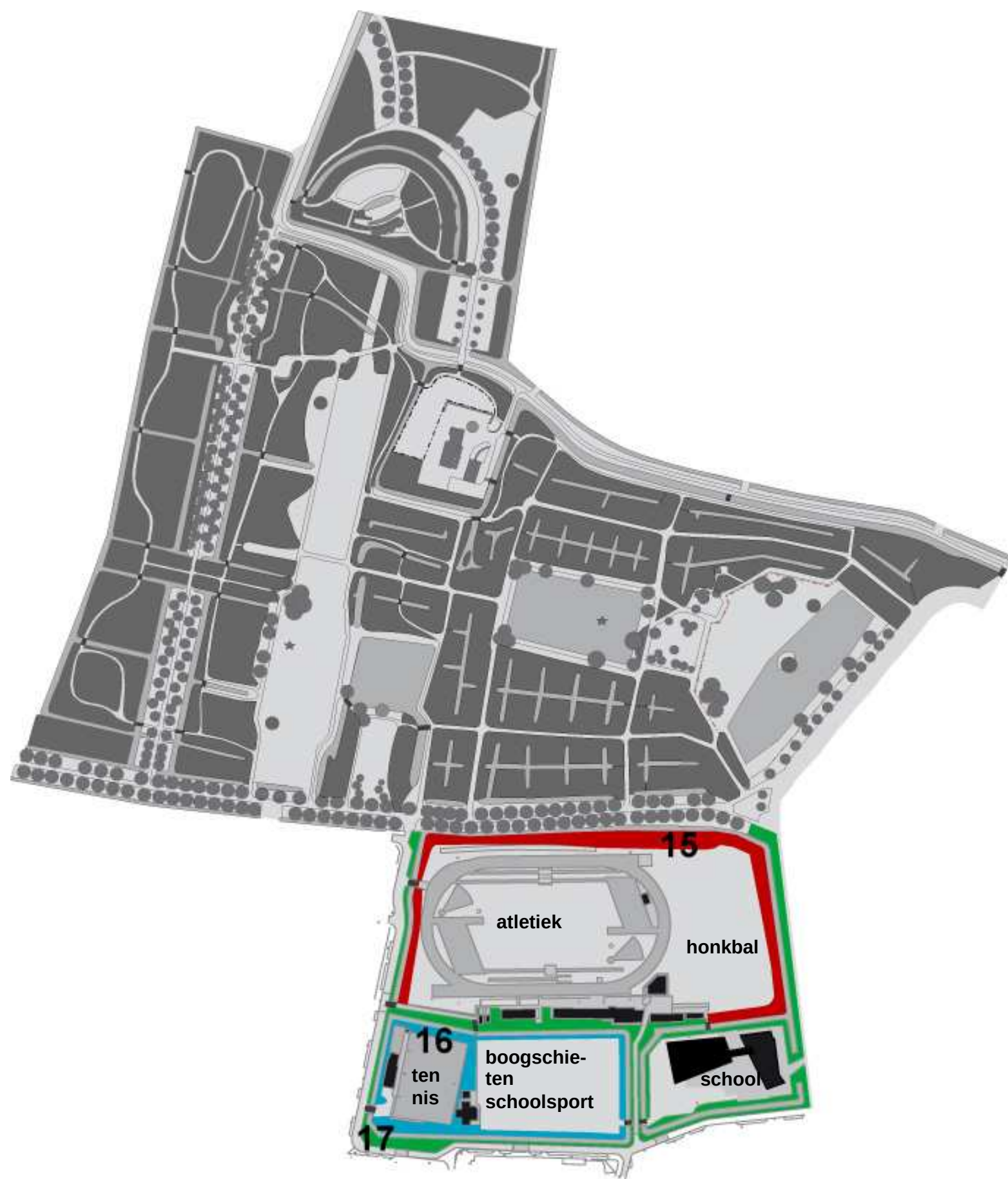
Prunus avium
Sambucus nigra
Crataegus monogyna
Ilex aquifolium
Hedera helix

Beheermaatregelen

- Klimop laten gaan tot op zekere hoogte; niet de hele kroon laten overgroeien
- Opslag beuken en esdoorns verwijderen in een jong stadium

Begroeiing met klimop goed en fout

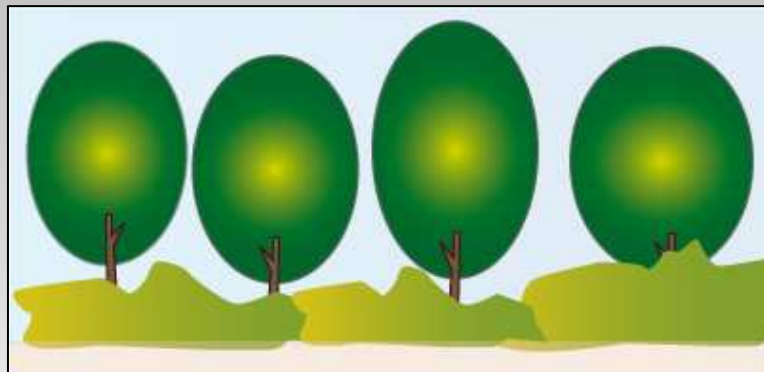
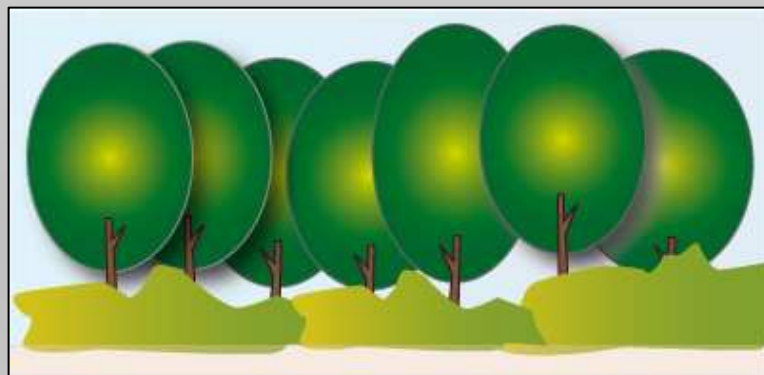
Vak 15

Dit zijn de randen die langs de atletiekbaan lopen. De beplanting bestaat uit gemengd bosplantsoen. Omdat de rand smal is, is het niet mogelijk om een volwaardig bos te laten ontwikkelen. De struiklaag is gesloten, maar wordt in gedeeltes afgezet als hakhout, waarna de struiken weer uit kunnen groeien. In de bosrand die aan het wandelpark grenst, worden een aantal vaste zichtplekken in de struiklaag aangebracht. De bomen mogen de kwaliteit van het sportveld niet aantasten. Te sparen toekomstbomen zijn voornamelijk eiken met hier en daar een esdoorn, wilg en els. Populieren zullen vanwege wortelopslag en concurrentie met de laanbomen langs de Johan de Kosterweg op den duur uit de rand verdwijnen.

Beeld:

Gesloten struiklaag. Bomen op een afstand van ca. 10-15 meter. Weinig overhangende takken.

Schema bosstrook met uitgangspositie en eindbeeld

Beheermaatregelen

- 1/5^e deel van de boomvormers jaarlijks dunnen tot 30%
- Elke 2 jaar 1/5^e deel van de struikvormers terugzetten
- Op zichtlocaties struikvormers verwijderen
- Een keer per jaar kruiden maaien en afvoeren
- Overhangende takken verwijderen
- Bomen met storende wortelgroei in het sportveld verwijderen
- Gaasafzetting langs honkbalveld vrijhouden van struiken

Vak 16

Dit zijn smalle bosachtige randen langs de tennisvelden en boogschiet en schoolsportveld. Het beheer van deze strook is conform dat van vak 15. Takken die dicht bij lichtmasten groeien moeten worden weggesnoeid. Deze bomen moeten op den duur worden meegenomen in het dunningsschema.

Beheermaatregelen

- Lichtmasten vrijhouden van takken
- Gaasafzetting langs boogschietveld vrijhouden van struiken

Vak 17

Dit zijn alle overige randen in het sportveld gebied, die niet direct aan een sportveld grenzen. Ook hier geldt het op afstand zetten van boomvormers en het als hakhout beheren van de struiklaag. De bomen mogen wel losser uitwaaiëren over paden en randen. Een aantal bomen staan zeer dicht op de bruggen, deze moeten vanwege schade aan de brugdelen worden verwijderd. Boomvormers zijn eiken, esdoorns, elzen en wilgen. Aan de noordrand van de tennisvelden staan een aantal mooie moseiken.

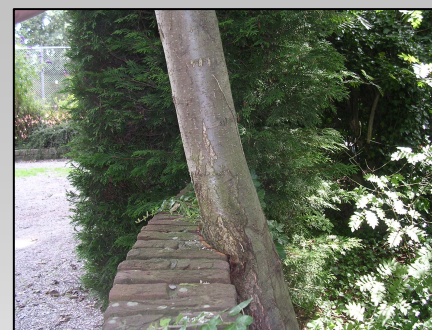

Beeld:

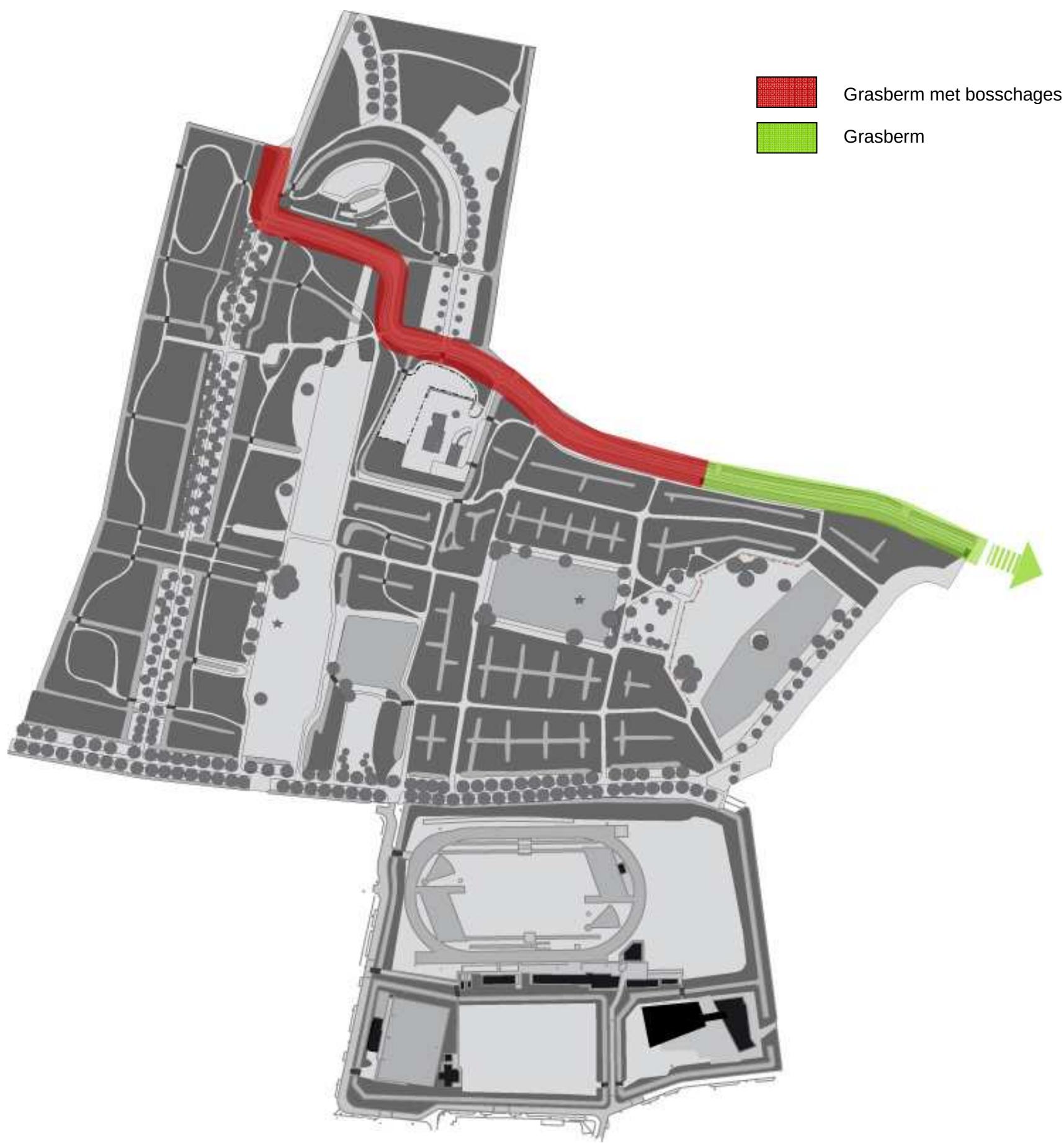
Gesloten struiklaag. Bomen op een afstand van ca. 10-15 meter.

Beheermaatregelen

- Bomen naast bruggen verwijderen

Bosrand vak 15, eindbeeld bijna bereikt

10 Groene Maredijk

De Groene Maredijk is waarschijnlijk al voor 1200 aangelegd. Het diende, samen een aantal molens, zoals de Maredijkmolen aan de zuidkant van de Groene Maredijk, om ervoor te zorgen dat het drassige land geschikt werd voor landbouw.

De Huidige Groene Maredijk loopt van de Zweilandlaan (Maredijkmolen) tot aan de Poelgeesterweg en doorsnijdt de Leidse Hout. Het oudste gedeelte van de Leidse Hout ligt ten zuiden van de Groene Maredijk en het later aangelegde Bospark ten noorden.

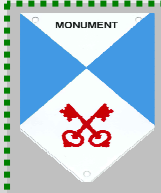
De dijk bestaat uit een recreatief fietspad met aan beide zijden een smalle grasberm. Ter Hoogte van de Leidse Hout heeft deze berm grotendeels een bosachtig karakter door de aanwezigheid van bomen en bosjes.

Het gras wordt beheerd als een ruige berm. In het bosachtige gedeelte van de bermen groeit, naast de algemene kruidenvegetatie, gewone vogelmelk. Dit bolgewasje is een beschermde plant in Nederland.

Beeld grasberm:

Hier en daar oneffenheden, weinig zodenvormende grassen, veel verschillende soorten kruiden.

Beeld bosschages:

Natuurlijk beeld met boom- struik- en boomlaag. Vrijhouden van zwerfvuil. Kroonprojectie 30-60%

Beheermaatregelen gras:

- Maaien 2 keer per jaar: half juni/ half juli en eind september/ half oktober. Maaisel afvoeren.
- Soortenrijkdom monitoren

Beheermaatregelen bosschages:

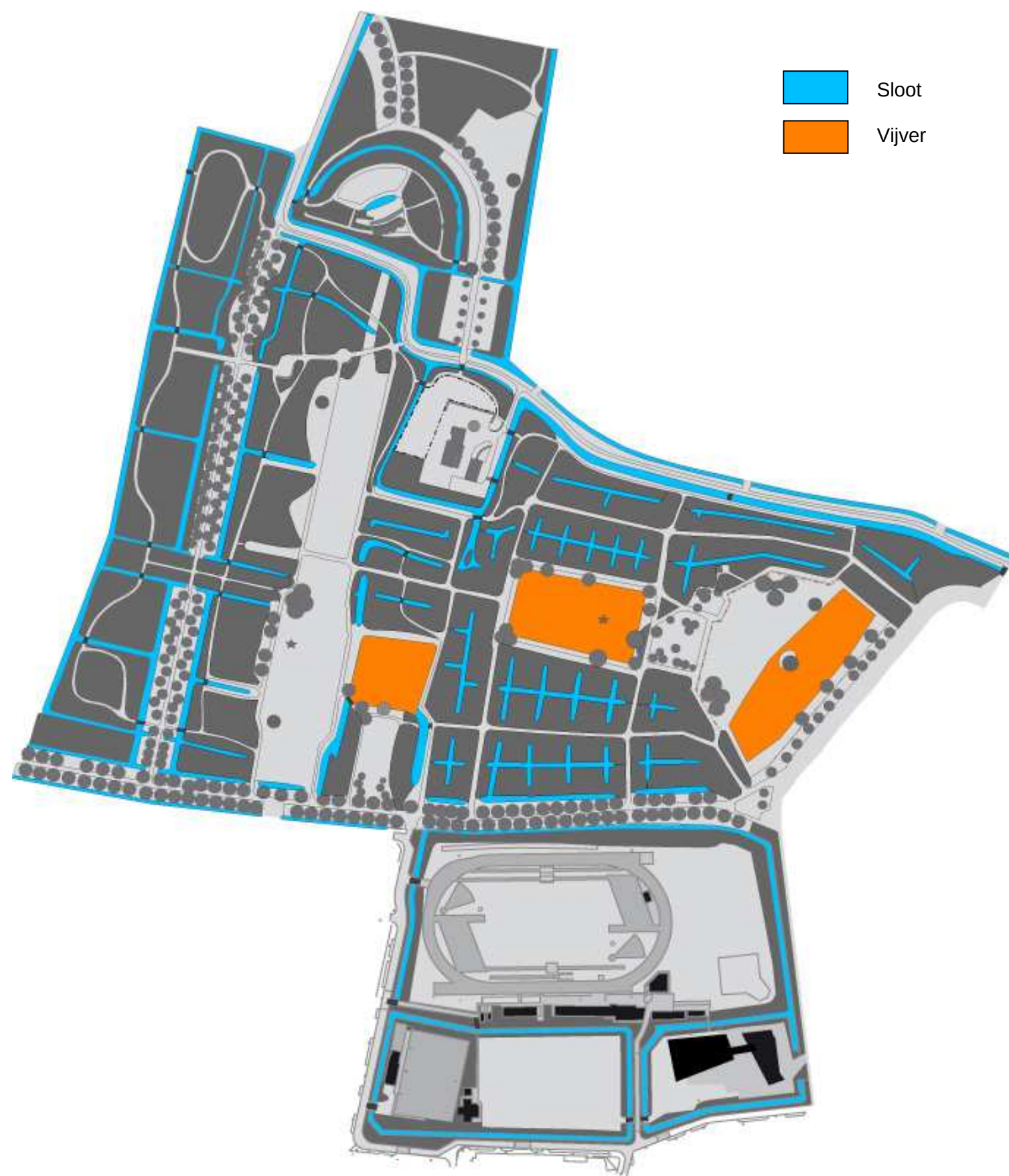
- Langs fietspad overhangende takken van bomen tot een hoogte van 3m wegsnoeien.
- Zorgen voor voldoende licht op de bodem, zodat de kruidlaag zich nog kan ontwikkelen.

Maredijkmolen met uitzicht op het beginpunt van de Groene Maredijk

Gewone vogelmelk

11 Water

De Leidse Hout heeft veel water. De structuur van het park wordt in belangrijke mate bepaald door een fijnmazig rechtlijnig slotenpatroon en de bosvakken. Op drie plekken vormen vijvers een open ruimte in het park.

Het water en de oevers vormen geschikte leefgebieden voor planten en dieren. Het is van belang dat de kwaliteit van het water en de omgeving goed is. Dit wordt bereikt met een goede doorstroming en voldoende diepgang. In een gezond watermilieu horen waterplanten thuis. Ondergedoken waterplanten kunnen de doorstroming belemmeren, waterplanten met drijvende bladeren doen dit veel minder.

Licht is een belangrijke factor bij het ontstaan van plantengroei. Planten met drijvende bladeren kunnen helpen bij het beperken van licht.

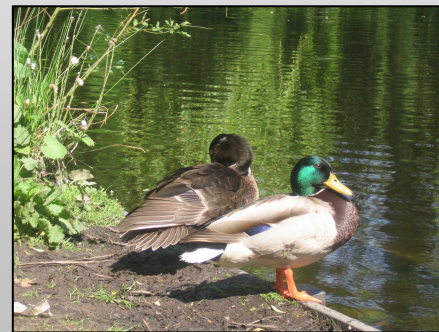
11.1 Vijvers

De 3 vijvers hebben een strakke, rechtlijnige vorm, kenmerkend voor de Leidse Hout. De vormen passen goed in de rechtlijnige stijl van het park, zoals deze al was in het oorspronkelijke polderlandschap. De vijvers zijn een historisch structurelement in het park.

De aanwezigheid van de waterpartijen vormen extra sfeer en afwisseling in het park. Voor de bezoekers zijn deze plekken aantrekkelijk om te wandelen of te verblijven. De grote vijver ligt in een duidelijk herkenbare zichtas.

De grote vijver met fontein

Wilde eend

Beeld:

Waterplanten tot 20% van de oppervlakte. Het water blijft altijd zichtbaar

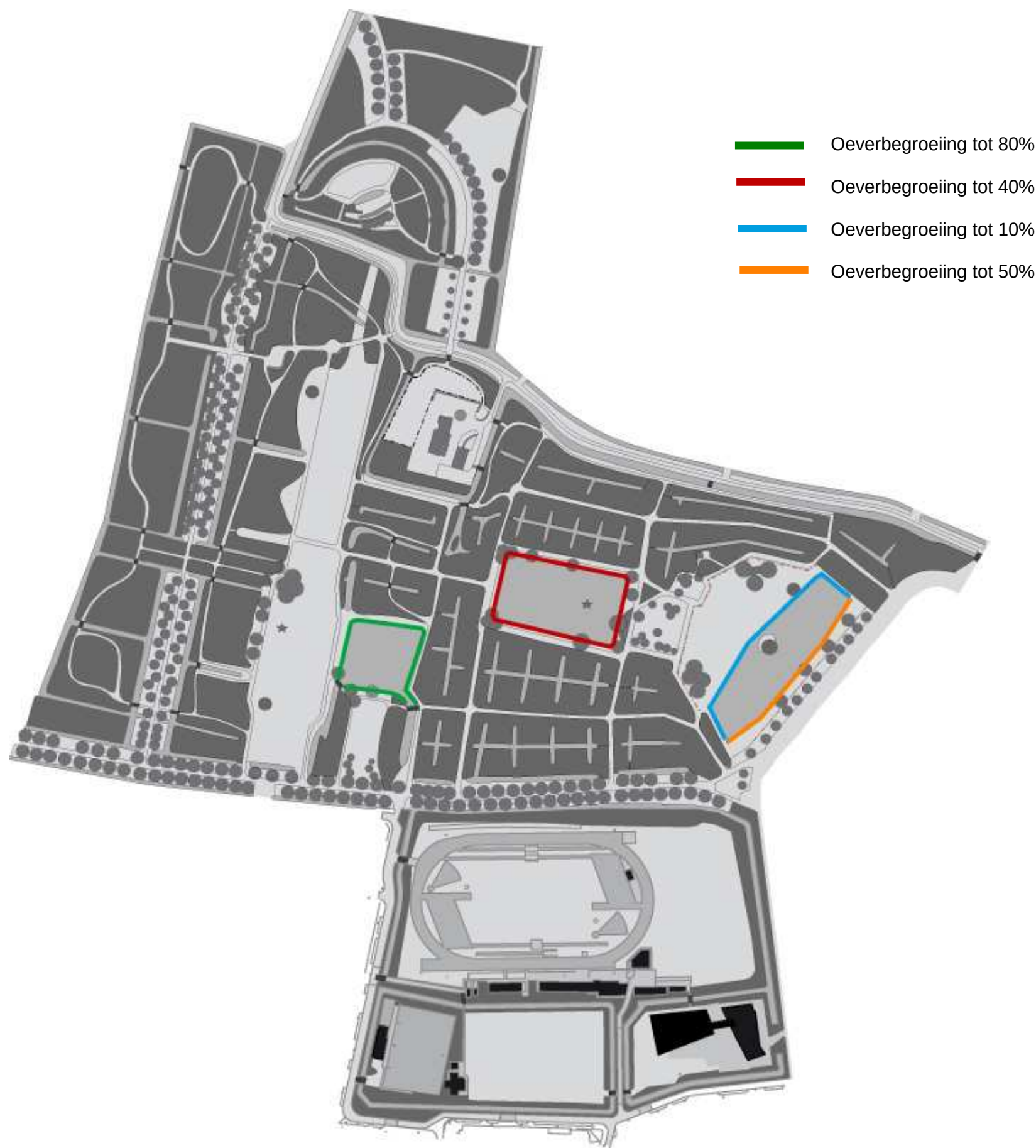

11.2 Sloten

De sloten liggen in het bosgebied. Omdat het hier donker is, zal in dit water weinig begroeiing voorkomen. Om de doorstroming veilig te stellen moet het blad dat van de bomen valt uit het water worden gevist.

Beheermaatregelen vijvers en sloten

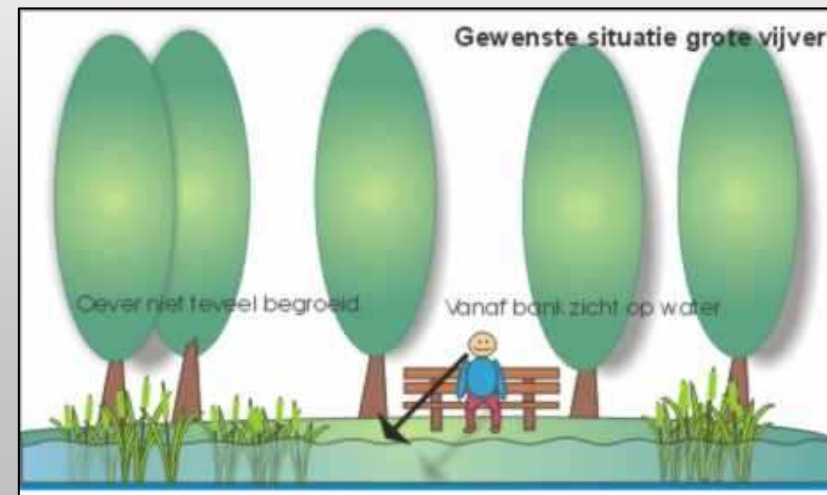
- Baggeren indien nodig half september/oktober, ongeveer eens in de 7 jaar. Vrijgekomen materiaal afvoeren
- Overmatige rietbegroeiing in het water maaien en afvoeren in het najaar en voor de langste dag
- Verlanding tegengaan
- Te veel aan waterplanten verwijderen
- Ieder jaar bladvissen, na de bladval vóór 1 januari. Als het niet in de voorgeschreven periode lukt, dan opschuiven naar volgend seizoen. Op het sportveldencomplex minimaal eens in de 4 jaar bladvissen.

11.3 Oevers

Oevers mogen gedeeltelijk begroeid zijn met oeverbeplanting. Op plaatsen waar een bankje staat moet het water zichtbaar zijn. De mate van begroeiing is als volgt:

- oever kleine vijver: 80%
- oever grote vijver: 40%
- oever dierenweide, parkkant 10%, zijde Houtlaan 50%

Beheermaatregelen

- Riet maaien in fasen. Jaarlijks de helft van de begroeiing boven water tussen half november en half maart maaien en afvoeren
- Het teveel aan riet in het najaar en voor de langste dag onder water maaien en afvoeren.
- Zonodig houtopslag op de oever verwijderen

11.4 Waterhuishouding

Doorstroming is een belangrijke voorwaarde voor een goede kwaliteit van het water.

Het boezemwater komt binnen aan de noordoostkant langs de Groene Maredijk en loopt tot aan de stuwmuur bij de kleine vijver. Vanuit dat punt wordt water ingelaten.

Met duikers en stuwen wordt het water door de Leidse Hout vervoerd. Het teveel aan water wordt door het gemaal uit het gebied gepompt. De buisdiameter van de duikers is zodanig afgestemd op de waterafvoer dat de buis door de stroming zelfreinigend is. Eventuele actie is alleen in geval van calamiteiten nodig. Bij vervanging van stuwen moet bij voorkeur (FSC gekeurd) hout worden toegepast.

Een aantal bouwwerken die dienen om de waterhuishouding te regelen zijn nog oorspronkelijk. Het gaat om gemetselde muren, betonnen damwanden, en gemetselde en betonnen bruggenhoofden. Deze elementen zijn terug te vinden op de monumentenkaart op pagina 72. Bij herstelwerkzaamheden van deze bouwwerken moet eerst worden overlegd met de medewerkers Monumenten en Archeologie van de gemeente.

Waterpeil

Het boezempeil is 0.60 –NAP. Het slootwaterpeil is lager. In verband met wortels van moet het slootwaterpeil ongeveer 0.90- NAP zijn. Daarbij moet goed gelet worden op de verschillende maaiveldhoogtes. Het westelijk deel van het park is namelijk hoger gelegen op de zandrug van een oude strandwal.

Drainage

Onder de speelplek bij het theehuis en de hertenweide is een drainage aangebracht.

Beheermaatregelen drainage

- Jaarlijks doorspuiten.

Beheermaatregelen duikers en stuwen en pompen

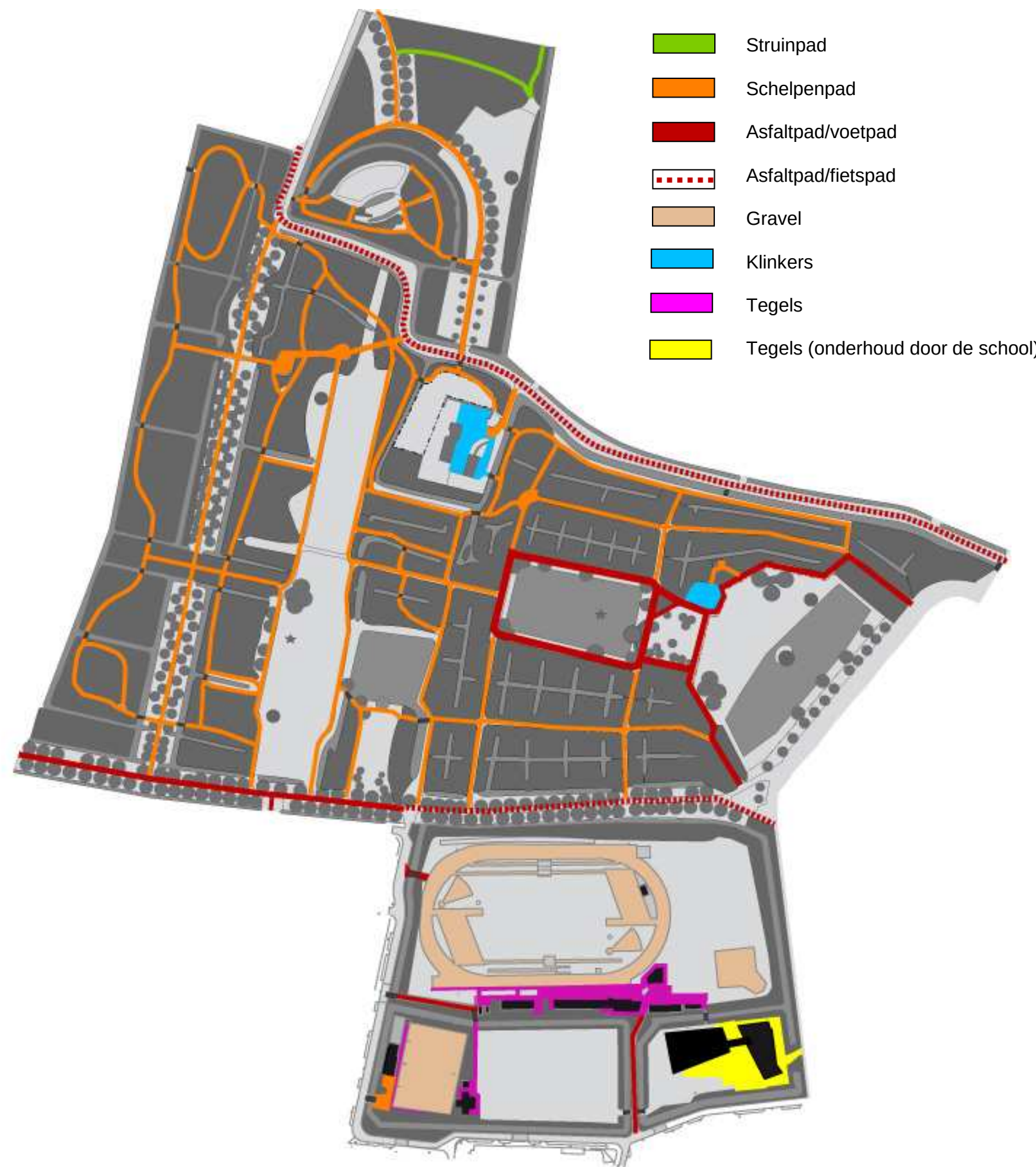
- Wekelijkse controle.
- Ophopingen van bladeren en boomtakken verwijderen.
- Stuwen worden in 30 jaar afgeschreven. Bij vervanging FSC gekeurd hout toepassen.
- Duikers en stuwen uit het oorspronkelijk ontwerp moeten in oorspronkelijke stijl en met gebruik van oorspronkelijk materiaal worden hersteld.
- Continue werking van pompen controleren.

Toekomst

Om een optimale watertoestand in het park in de toekomst te garanderen is het gewenst om de huidige kunstwerken te onderzoeken op hoogteligging en gebruik.

12 Paden

Het padenstelsel in het Leidse Hout is afwisselend en uitgebreid. De structuur is rechtlijnig, in overeenstemming met het oorspronkelijke polderlandschap, maar later in de tijd zijn uit recreatieve overwegingen ook slingerpaden aangelegd. Deze paden zijn te vinden in bosvak 1, waar het bos zich zoveel mogelijk natuurlijk mag ontwikkelen. Hier past een meer natuurlijk lopend paadje bij. Het pad tast de blokvormige structuur van het bosvak niet aan.

De paden hebben een verschillende verharding: asfalt, schelpen, elementverharding en gravel. De asfalt- en schelpenpaden zijn meest voetpaden of fietspaden. Elementverharding is te vinden op het terras van het theehuis en gravel is ondergrond voor de tennisvelden, atletiekbaan en honkbalveld.

Beheermaatregelen asfaltpaden

- Maandelijks controle op scheuren
- Indien nodig schade herstellen
- Losliggend steenslag of vuil vegen, veelvuldig bladblazen
- Breedte pad handhaven: begroeiing/ brandnetels wegmaaïen wanneer nodig
- Overhangende takken verwijderen

Beheermaatregelen schelpenpaden/ half verharde paden

Wandelpark en Bospark:

- Eens in de 3 jaar een schelpenlaag aanbrengen van 12 centimeter (aangewalst 7 cm)
- Jaarlijks schelpenpaden onkruidvrij maken
- Breedte pad handhaven: begroeiing/ brandnetels wegmaaïen wanneer nodig
- Overhangende takken verwijderen
- Paden vrijmaken van blad (bladblazen)

Sportpark:

- Eens in de vier jaar nieuwe laag schelpen aanbrengen van 12 cm.
- Jaarlijks gaten herstellen

Beheermaatregelen elementverharding

- Onkruid verwijderen, zo vaak als nodig om beschreven beeld te bereiken
- Jaarlijkse controle op oneffenheden
- Bladblazen
- Vuil vegen

Beheermaatregelen sporttechnische ondergronden

- Regelmatige controle
- Voldoen aan de regelgeving van de sportbonden

Beheermaatregelen struipaden

- Eens in de 4 jaar struiken snoeien
- Maaïen 1x per jaar

Wist u dat...

Een wissel een platgelopen paadje in het bos is? Dieren gebruiken zo'n spoor als vaste route naar bij voorbeeld een drinkplek.

Beeld sporttechnische ondergronden:

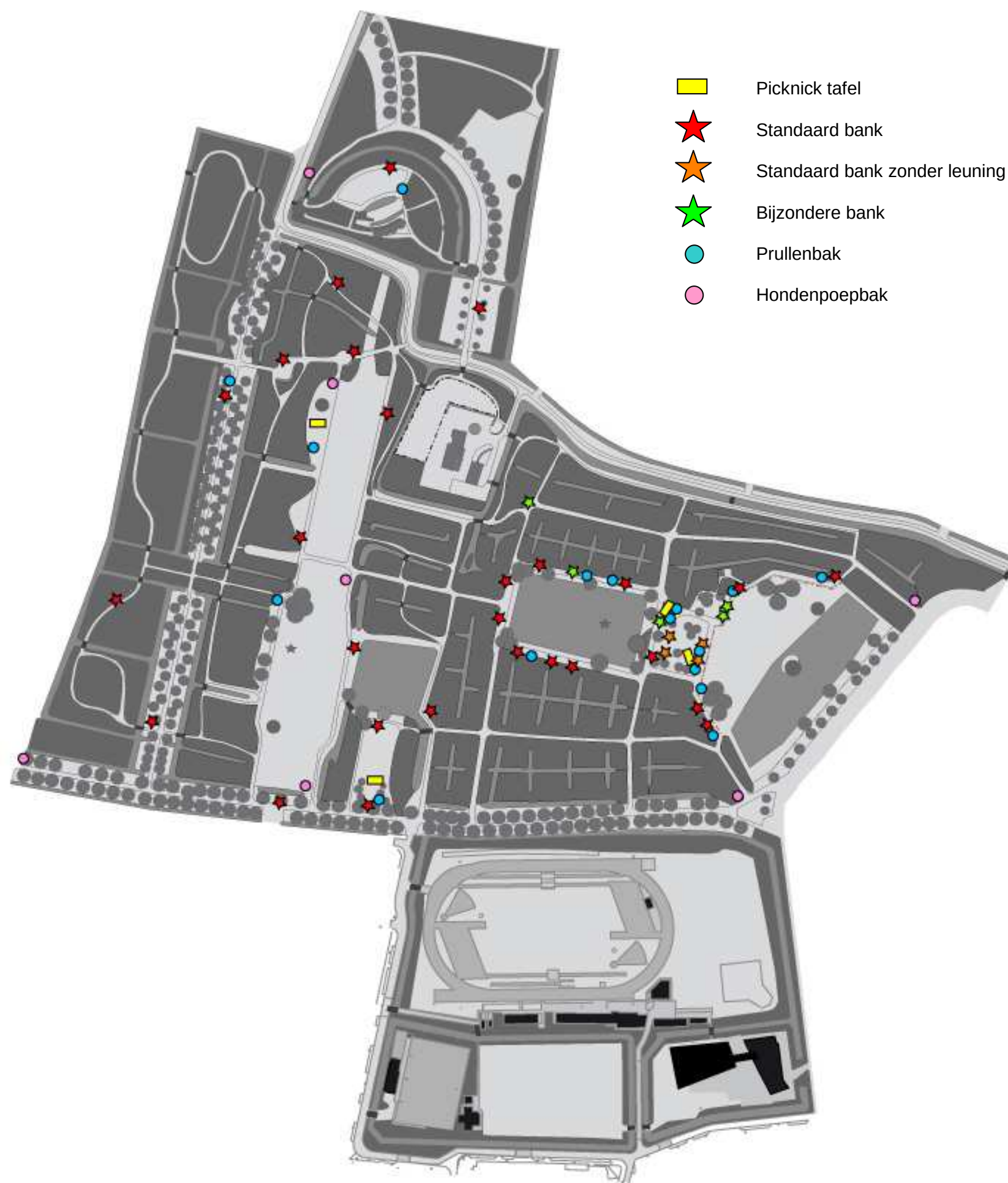
Vlak wegdek zonder kuilen. Functioneel voor sportbeoefening.

Beeld elementverharding, schelpen- en asfaltpaden

Vlak wegdek met weinig beschadigingen. In halfverharding weinig oneffenheden en niet meer dan 5% onkruid tot 2,5 cm hoog.

Beeld struipad:

Natuurlijk. Ondergrond is bosgrond met of zonder kruiden. Referentiebeeld is een wissel.

13 Meubilair

De Leidse Hout wordt dagelijks druk bezocht. De aanwezigheid van meubilair is hierop afgestemd. Het uiterlijk van meubilair bepaald in belangrijke mate de uitstraling van een plek. Kapotte en vuile elementen geven een omgeving al snel een verwaarloosd beeld. Meubels moeten met plezier gebruikt kunnen worden, Het moet er dan ook spic en span uitzien. Een gedeelte van het meubilair behoort tot de historische elementen, zij zijn in de tekst aangegeven door een groene achtergrond. Deze elementen zijn terug te vinden op de monumentenkaart op pagina 6.

Beeld:
Schoon en heel

13.1 Zitmeubilair

Er zijn voldoende banken, picknicksets geplaatst voor de bezoekers.. Er zijn 2 soorten banken aanwezig: bijzondere banken en standaardbanken. De laatste zijn te herkennen aan de gelijke, eenvoudige stijl.

Beheermaatregelen:

- Regelmatige controle
- Mankementen zo spoedig mogelijk herstellen.
- Bankjes moeten schoon en uitnodigend zijn voor de bezoekers, bankjes die groen zijn aangeslagen moeten schoongemaakt worden
- Jaarlijks oliën
- Standaardbanken afschrijving in 10 jaar, overige banken herstellen in bestaande stijl

Plantenbak met zitplank, visuele afscheiding van het terras bij het theehuis

Standaard bank

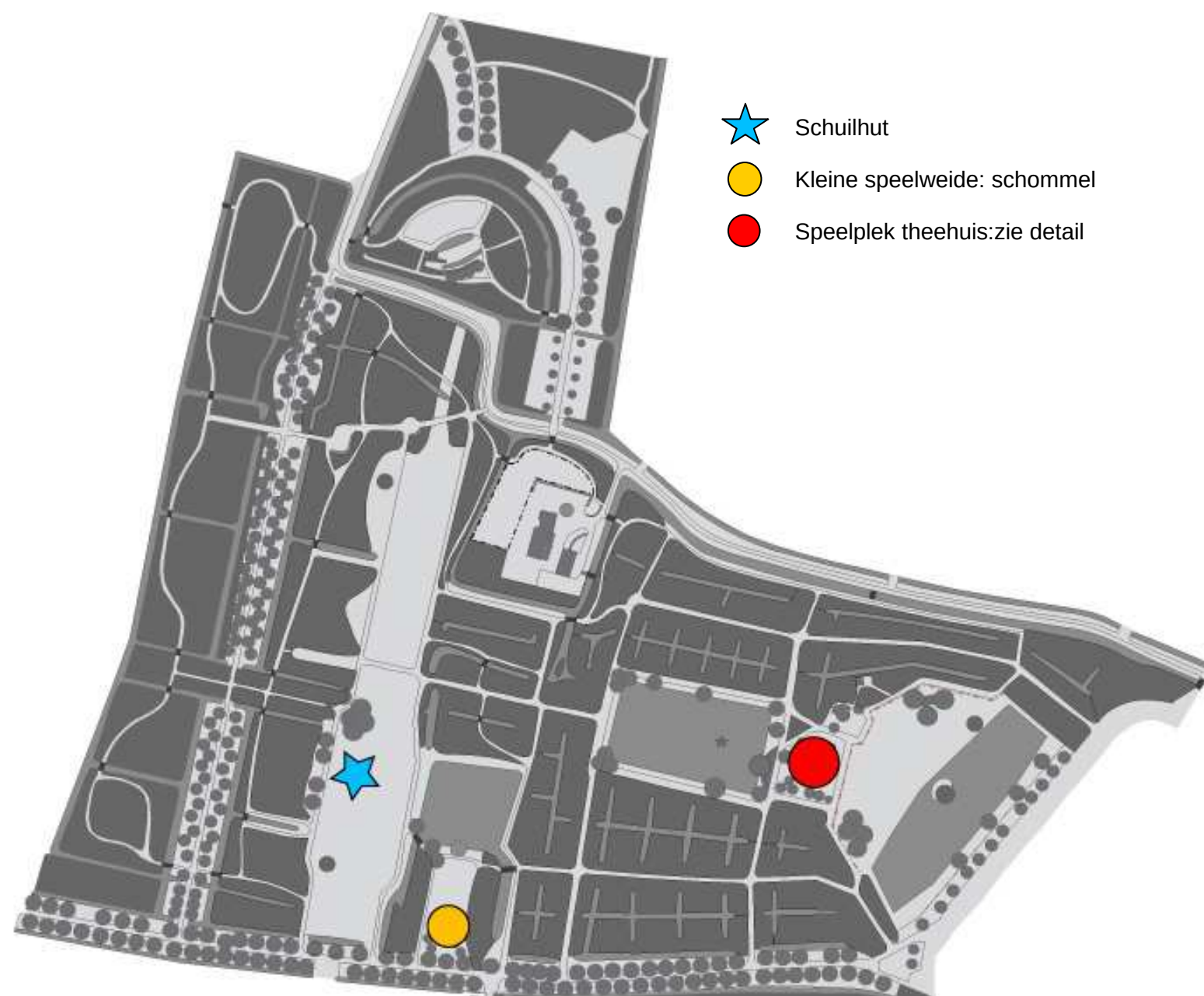
Bijzondere bank

13.2 Afvalbakken

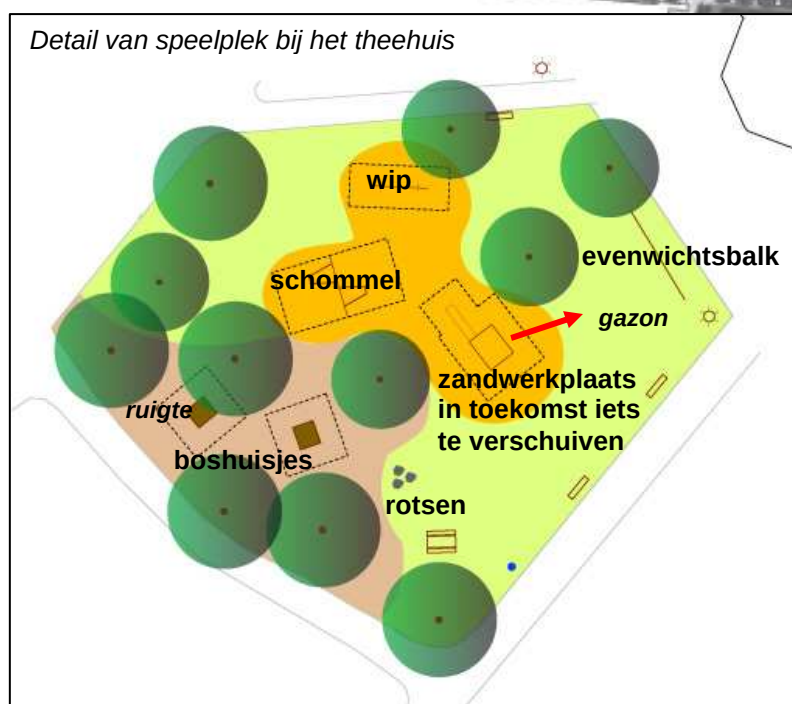
Er zijn twee soorten afvalbakken, prullenbakken en hondenpoepbakken. Prullenbakken dienen op een minimale afstand van 5 meter van een bankje te staan. Hondenpoepbakken staan in het loslooptgebied voor honden.

Beheermaatregelen:

- Regelmatige controle, schade zo spoedig mogelijk herstellen
- Afvalbakken in het hoogseizoen ook in het weekend legen, verder wekelijks
- Hondenpoepbakken twee keer per week legen
- Dagelijks controleren op zwerfpuil, zonodig meteen ruimen
- Afvalbakken en hondenpoepbakken voor de jaarwisseling verwijderen i.v.m. opblazen door vuurwerk

- ★ Schuilhut
- Kleine speelweide: schommel
- Speelplek theehuis: zie detail

13.3 Speelelementen

Speelelementen zijn hulpmiddelen bij het spel van kinderen. Ze prikkelen tot bewegen, maar ook fantasiespel is een belangrijk onderdeel. De speelwaarde van een plek wordt bepaald door de speeltoestellen, de manier waarop ze in de ruimte zijn geplaatst en het landschap daaromheen. De informele ruimte is minstens zo belangrijk als het toestel zelf. In de Leidse Hout zijn op twee plekken speelelementen geplaatst. De belangrijkste plek is de speelplek bij het theehuis. Naast speelelementen zijn hier ook een aantal landschapselementen aanwezig, zoals grote keien en zand (tevens valondergrond). Verder is er een bossig gebied met veel bomen en een gedeelte met gras. Op de kleine speelweide is een schommel geplaatst. Het grasveld kan gebruikt worden voor informeel spel. De toestellen zijn gemaakt van natuurlijke materialen en hebben een naturel uitstraling. Dit past bij het natuurlijke karakter van de Leidse Hout. Als de zandwerkplaats aan vervanging toe is moet worden bekeken of de standplek iets verschoven kan worden, buiten de as van de zichtlijn door het park heen.

Beheermaatregelen speelelementen:

- Controle volgens de algemene normen voor speelwerkhuizen
- Reparaties snel uitvoeren
- Valondergrond (zand en boomschors) wanneer nodig bijvullen

Schommel en picknickbank op de kleine speelweide

13.4 Zitplek/schuilhut

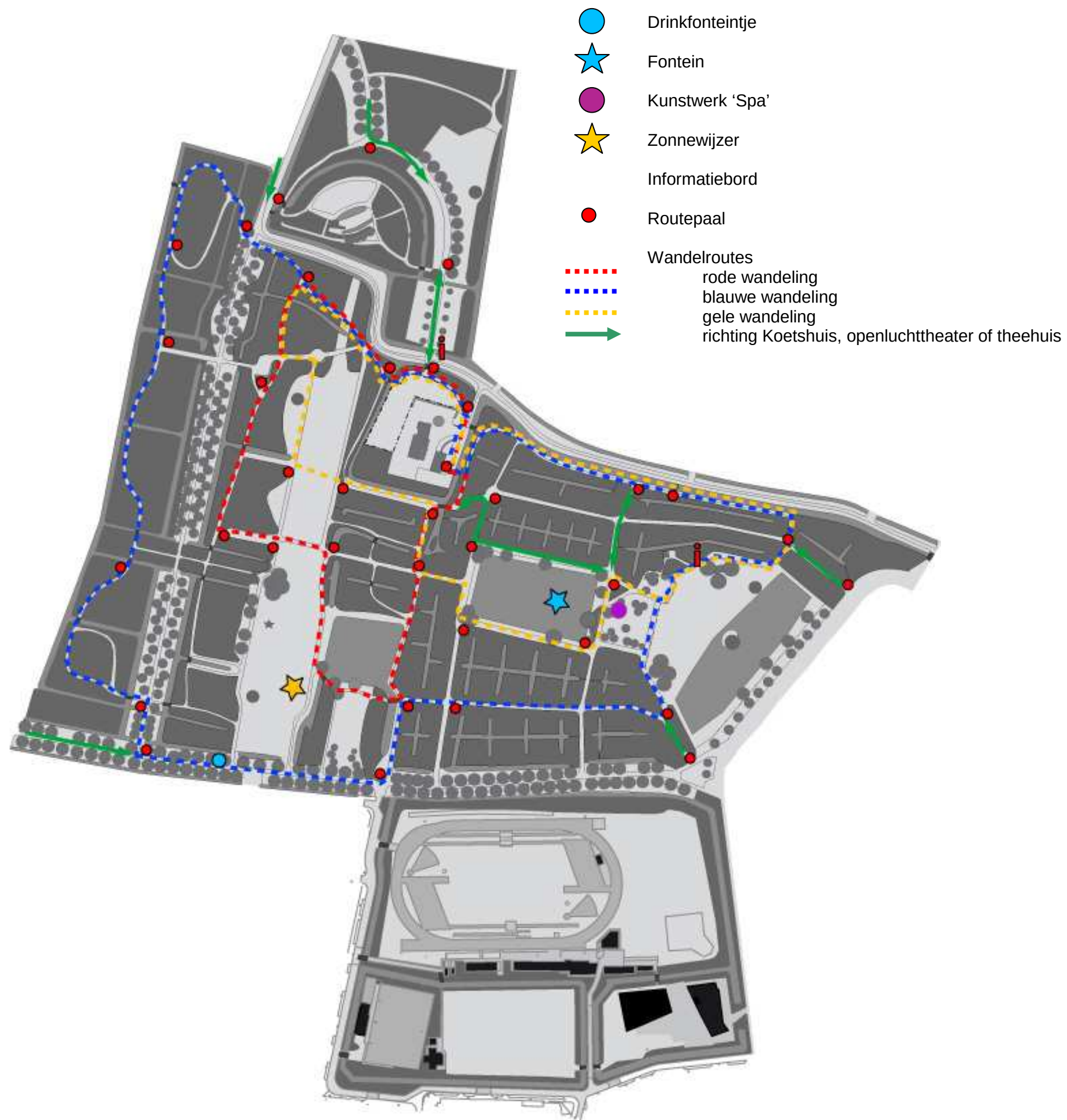
Op de grote speelweide stond een schuilhut, die helaas door vandalisme is verdwenen. De schuilhut is vervangen door een zitplek met boomstammen. Het is ruimtelijk geen probleem als hier in de toekomst weer een schuilhut wordt geplaatst. Er moet dan wel goed rekening worden gehouden met de stevigheid van de constructie en materiaal.

Beheermaatregelen:

- Regelmatige controle.
- Mankementen zo spoedig mogelijk herstellen.

Voormalige schuilhut

13.5 Bebording

Er zijn verschillende borden in de Leidse Hout. Bij de ingang van het Bospark en het Theehuis staat een informatiebord. Verspreid door het park staan wegwijzers, die naar de verschillende belangrijke onderdelen van het park verwijzen, zoals het theater, het Koetshuis en het theehuis. Ook zijn een aantal natuurroutes aangegeven.

Beheermaatregelen:

- Regelmatige controle
- Mankementen zo spoedig mogelijk herstellen
- Borden moeten schoon en uitnodigend zijn voor de bezoekers

13.6 Sierelementen

Sierelementen zijn een **drinkfontein** en het kunstwerk 'Spa'. 'Spa' is een houten beeld, dat gemaakt is door het Kunst Uitschot Team. Het heeft een tijdelijk karakter. Er hoeven dan ook geen speciale maatregelen te worden getroffen om het te behouden. Het is geplaatst op de speelplek bij het theehuis.

In het grasveld van de grote speelweide is een zonnewijzer aangelegd. Het bestaat uit tegels, die in het gazon zijn gelegd. Dit element vraagt extra aandacht bij het maaien.

Beheermaatregelen drinkfontein:

- Regelmatige controle
- Schade herstellen met behoud van oorspronkelijk materiaal

Beheermaatregelen Spa:

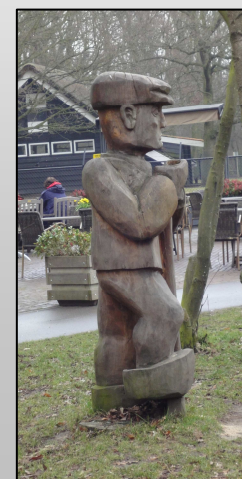
- Controle op veiligheid

Beheermaatregelen zonnewijzer:

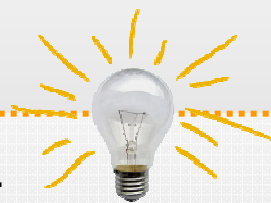
- Graskanten langs tegels twee keer per jaar steken
- Schade herstellen

Het drinkfonteinje

'Spa'

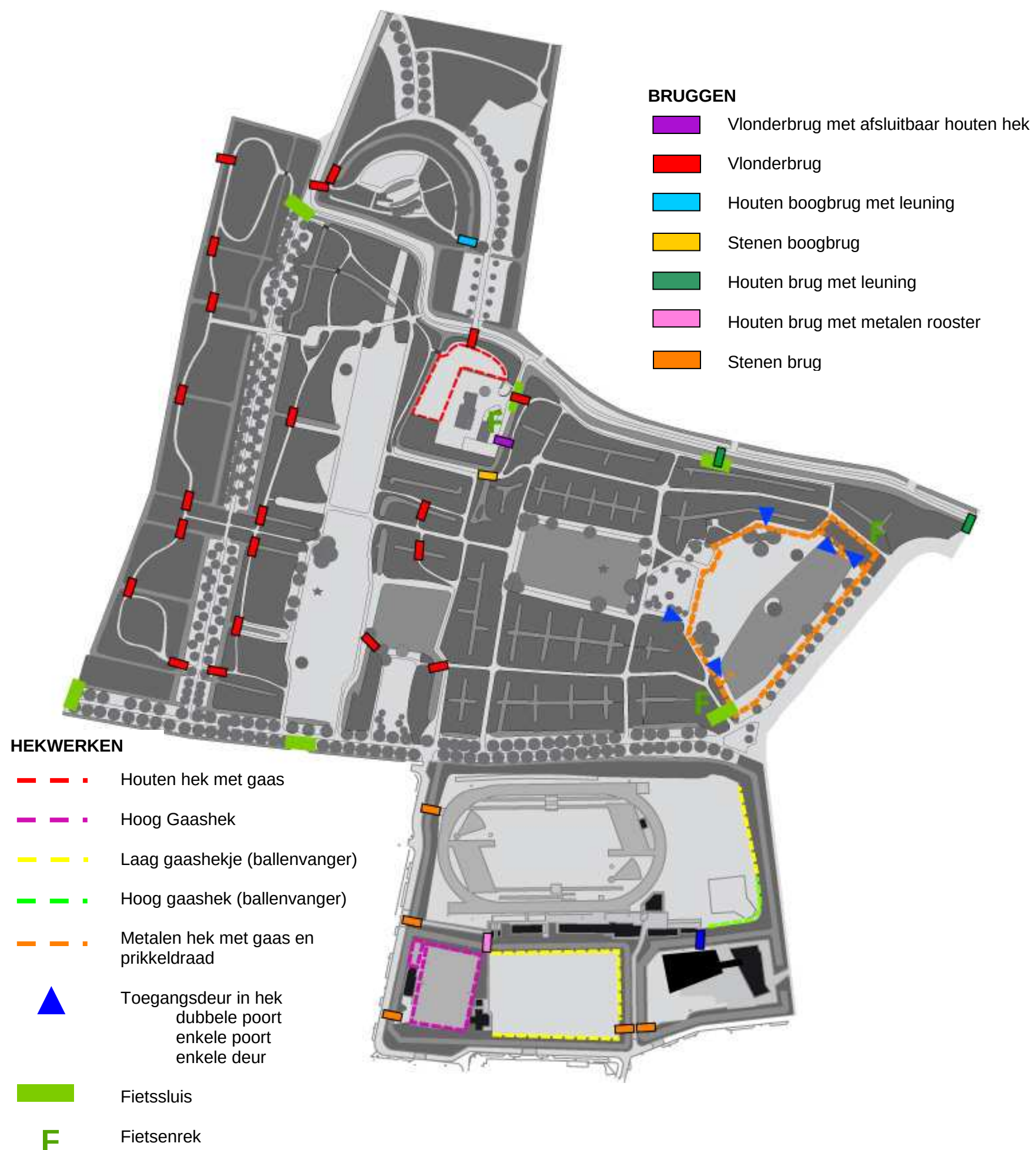

Wist u dat...

De zonnewijzer op de grote weide een analemmatische zonnewijzer is? Ga op de goede tegel staan en u bent zelf de wijzer van de klok.

De zonnewijzer

13.7 Bruggen

Veel bruggen in de Leidse Hout zijn eenvoudige houten vlonderbruggen zonder leuning. Centraal in het park ligt een **stenen boogbrug**. Dit is een historisch element. In het gebied van de sportvelden liggen een aantal historische **stenen bruggen** en een houten brug met een metalen loopvlak.

Boogbrug achter het Koetshuis

Vlonderbrug met hek bij het Koetshuis

Beheermaatregelen:

- Jaarlijkse inspectie/ schouw
- Gebreken zo spoedig mogelijk herstellen
- Bruggen in 30 jaar afgeschreven, dekdelen in 15 jaar
- Historische bruggen herstellen in oorspronkelijke stijl

Brug met loopvlak van metalen rooster

Monumentale brug bij sportveld. Aansluitende hekken in antraciet kleur

13.8 Hekken

Aan de randen van het park zijn spijlen hekwerken geplaatst met daarin een fietssluis. Rond de hertenweide staat een hoog gaashekwerk met prikkeldraad aan de bovenrand. Rond de schapenweide is een houten hekwerk geplaatst waar aan de achterkant gaas aan is bevestigd. Verder zijn op diverse plekken fietshekken geplaatst.

Beheermaatregelen:

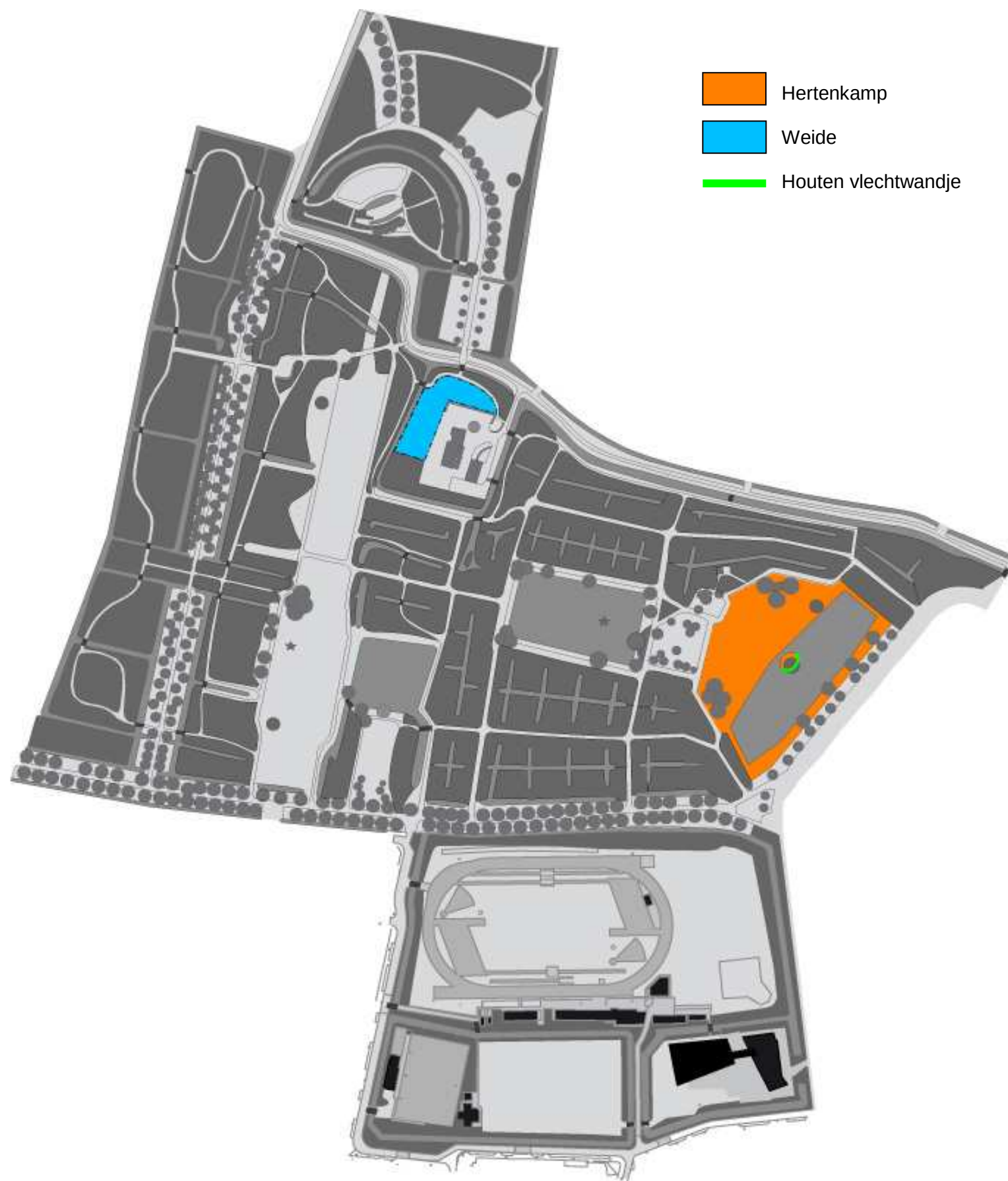
- Regelmatige controle, schade herstellen
- Vervanging wanneer nodig

Hek bij de schapenweide

Fietssluis

14 Dieren

Bij het oorspronkelijke ontwerp voor de Leidse Hout hoorde ook een hertenkamp. De hertenkamp is nog steeds aanwezig en is samen met het theehuis en de speelweide de drukst bezochte plek van het park. Veel mensen, met name ook veel kinderen, komen hier hun vrije tijd doorbrengen. Het eiland is een geliefde plek om jongen te werpen. Langs de rand in de vijver is een afscheiding gemaakt van een houten vlechtwerk. Deze moet ervoor zorgen dat pasgeboren hertjes niet verdrinken.

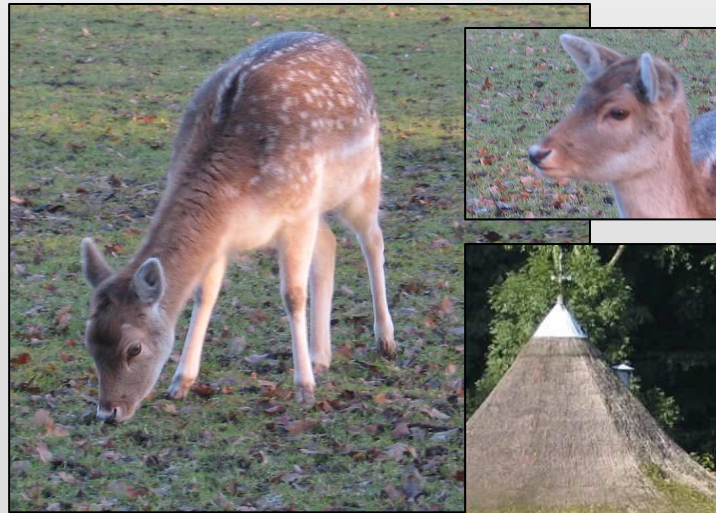
De grasmat wordt grotendeels kort gehouden door de beesten. De dieren moeten goed verzorgd worden. Controle is zeer belangrijk.

Op de weide van de hertenkamp is een ooievaarspaal geplaatst.

Bij de boerderij en het Koetshuis ligt een weijtje. Hier is ruimte voor begrazing van bijvoorbeeld schapen. Als dit landje niet gebruikt wordt als dierenweide wordt het beheerd als ruig grasland. (zie hoofdstuk 4.3)

Beheer

- 1 tot 2 maal per jaar brandnetels en gras maaien, maar niet tussen half mei en half juni.
- Hertenkamp: In stand houden van een evenwichtige hertengroep
- Dieren voederen volgens gemaakte afspraken.
- Ooievaarspaal controleren op gebreken en zo nodig schoon maken.

Hertenkamp

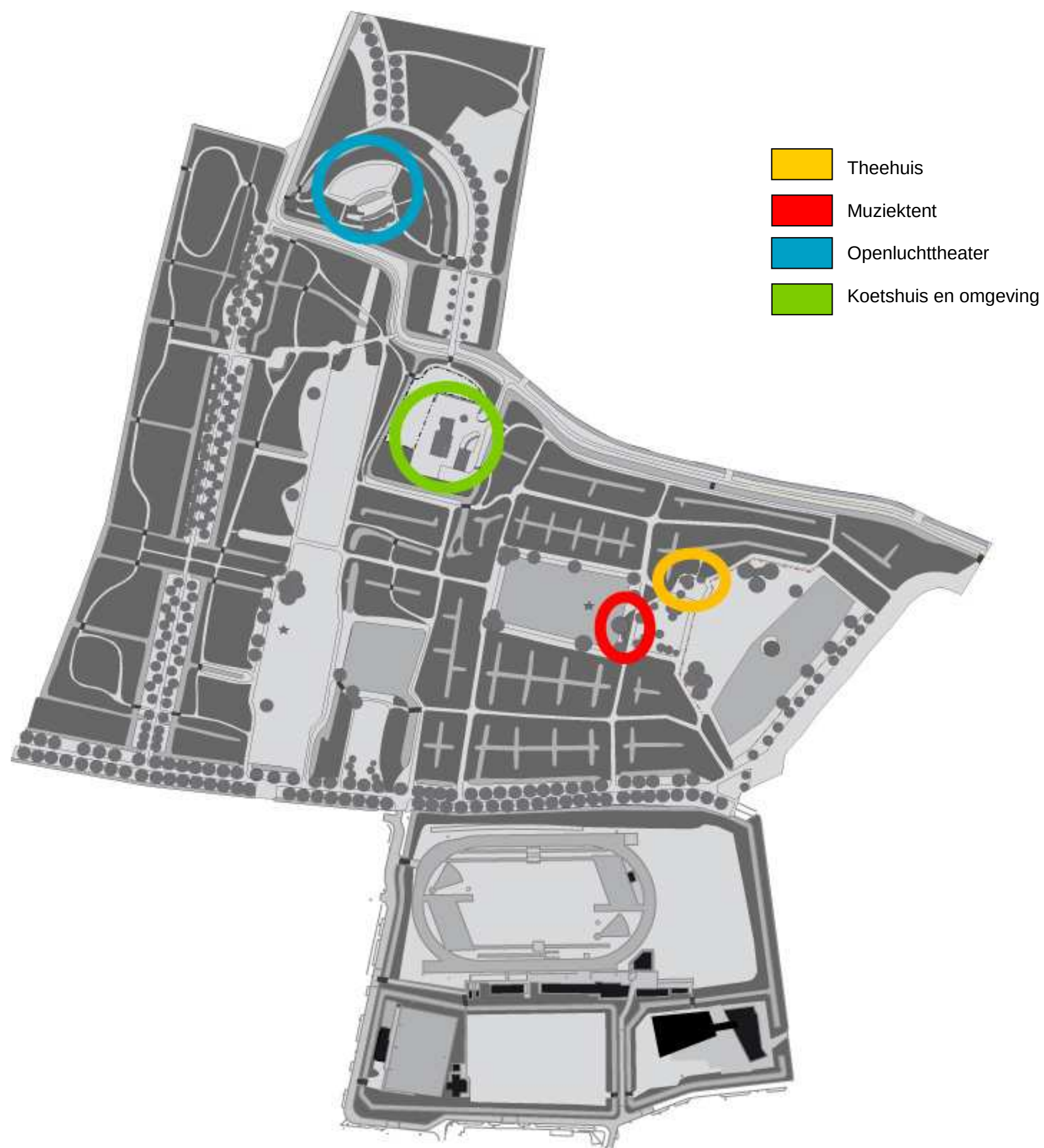
Eiland bij hertenkamp met houten vlechthekje

Ooievaarspaal

Weide bij het Koetshuis

15 Bebouwing en omgeving

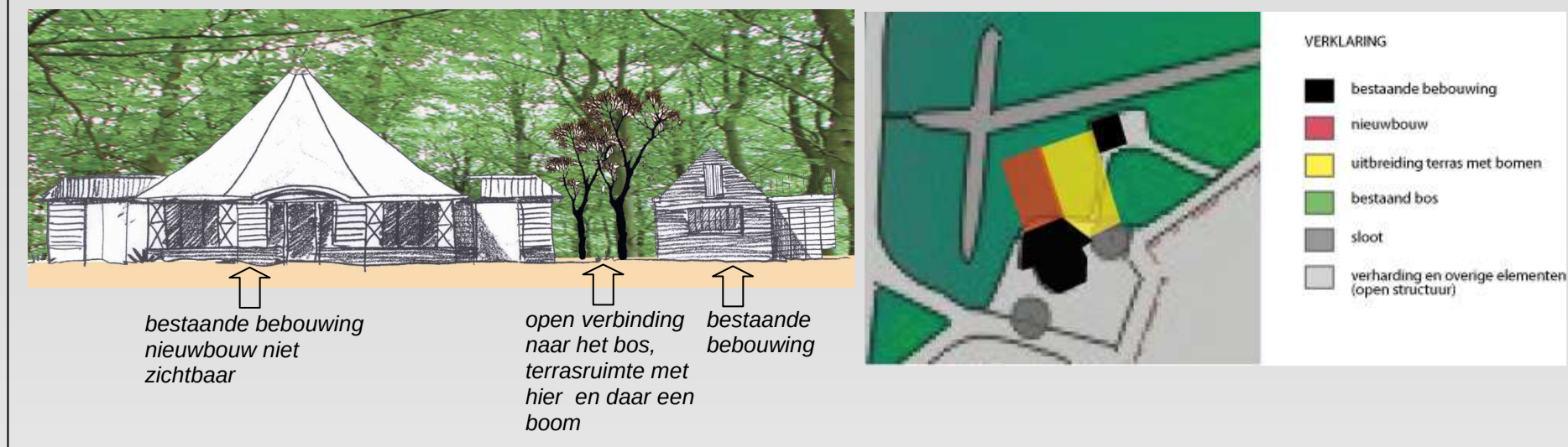
Op een aantal plekken is bebouwing te vinden. De boerderij met het koetshuis is de enige van de vijf boerderijen uit de omgeving die nog is overgebleven. Verder zijn het theehuis en muziektent 'de Waterlelie' belangrijke plekken. Ook op de sportvelden zijn verschillende gebouwen te vinden. Het dagelijks beheer van de gebouwen ligt bij de gebruikers van de panden.

Bij aanpassingen aan bebouwing moet een omgevingsvergunning worden aangevraagd. Het valt buiten de doelstelling van dit beheerplan; functioneren als omschrijving en onderbouwing van de uit te voeren beheerwerkzaamheden aan groene en infrastructurele elementen en het meubilair in het park.

15.1 Theehuis

Het theehuis is een belangrijk historisch element. De huidige uitstraling mag niet worden aangetast.

Een uitbouw in het verlengde van het huidige gebouw en uitbreiding van het terras ter hoogte van de nieuwbouw tot aan het bestaande gebouwtje van het vroegere onderkomen van de Plantsoenendienst, is onder voorwaarden denkbaar. Bij het uitvoeren van een verbouwing moet ook rekening worden gehouden met openbaar toegankelijke toiletten en een opbergruimte ten behoeven van attributen van de muziektent.

Ruimtelijke voorwaarden voor uitbreiding van het theehuis

- Behoud van het huidige karakter van de bebouwing
- De bestaande opbouw van het park mag niet worden aangetast.
- De nieuwbouw mag als bouwmassa niet opvallen.
- De ingang van het theehuis moet gericht blijven op de dierenweide/speelplek (huidige plek).
- Bestaande sloten niet vergraven tot aan de nieuwbouw en terras. Dit tast de bestaande structuur van het bestaande historische slotenpatroon aan.
- Bosvak rondom de nieuwbouw niet verwijderen. Dit vormt de begrenzing van de grote open ruimte rondom de hoofdas.
- Op het nieuw te vormen terras bestaande bomen sparen en zo nodig hier en daar een boom planten, om het gat in het bosvak te verzachten.
- Het toevoegen van een restaurantfunctie in het park, past in de oorspronkelijke ontwerpvisie. De nadruk moet wel blijven liggen op de sfeer van kleinschaligheid, die in het park heerst.

15.2 Muziektent

De oorspronkelijke muziektent uit 1938 is in de oorlog afgebroken. In 1996 is de moderne versie in gebruik genomen. Deze muziektent, die 'de Waterlelie' is gedoopt moet zo worden onderhouden dat het multifunctioneel kan worden gebruikt. Bijvoorbeeld musiceren en dansen.

De verharding grenzend aan de muziektent kan eventueel worden vervangen door een elementverharding van hetzelfde type als de verharding van het terras van het theehuis, zodat de omgeving een chiquere uitstraling krijgt.

Zonering voor het aanbrengen van een elementverharding in de toekomst

Beheer

- Controle op gebreken en zo nodig repareren
- Zo nodig vloer en andere delen verven
- Vloer glad afwerken i.v.m. geschiktheid voor dansen

15.3 Openluchttheater

het openluchttheater is geen bouwwerk in de letterlijke zin van het woord. Het functioneert wel als ruimtelijke eenheid. Het grasveld dat dient als tribune loopt in een flauwe helling omlaag. Om het beter toegankelijk te maken voor gehandicapten kan de bovenrand horizontaal worden afgevlakt. In deze zone kunnen stoeltjes worden geplaatst.

Het aanleggen van een officiële aansluiting voor elektra is toegestaan.

*Zonering voor het afvlakken van de bovenrand van het openluchttheater:
Boven aan het talud een rand van ca. 2m breed horizontaal maken.
In het midden is een opstelplek voor apparatuur*

15.4 Koetshuis en omgeving

Oorspronkelijk werd het Koetshuis gebruikt om paarden te stallen en om rijtuigen in op te bergen. op het terrein achter het Koetshuis staat een boerderij die wordt bewoond. Het terrein hieromheen wordt beheerd door de bewoners.

Beheermaatregelen

- Hagen knippen, tweemaal per jaar, in mei/ juni en september/ oktober
- Knotbomen (leilindes) eens in de 2 jaar knotten
- Gazon maaien 24 keer per jaar

Koolmees

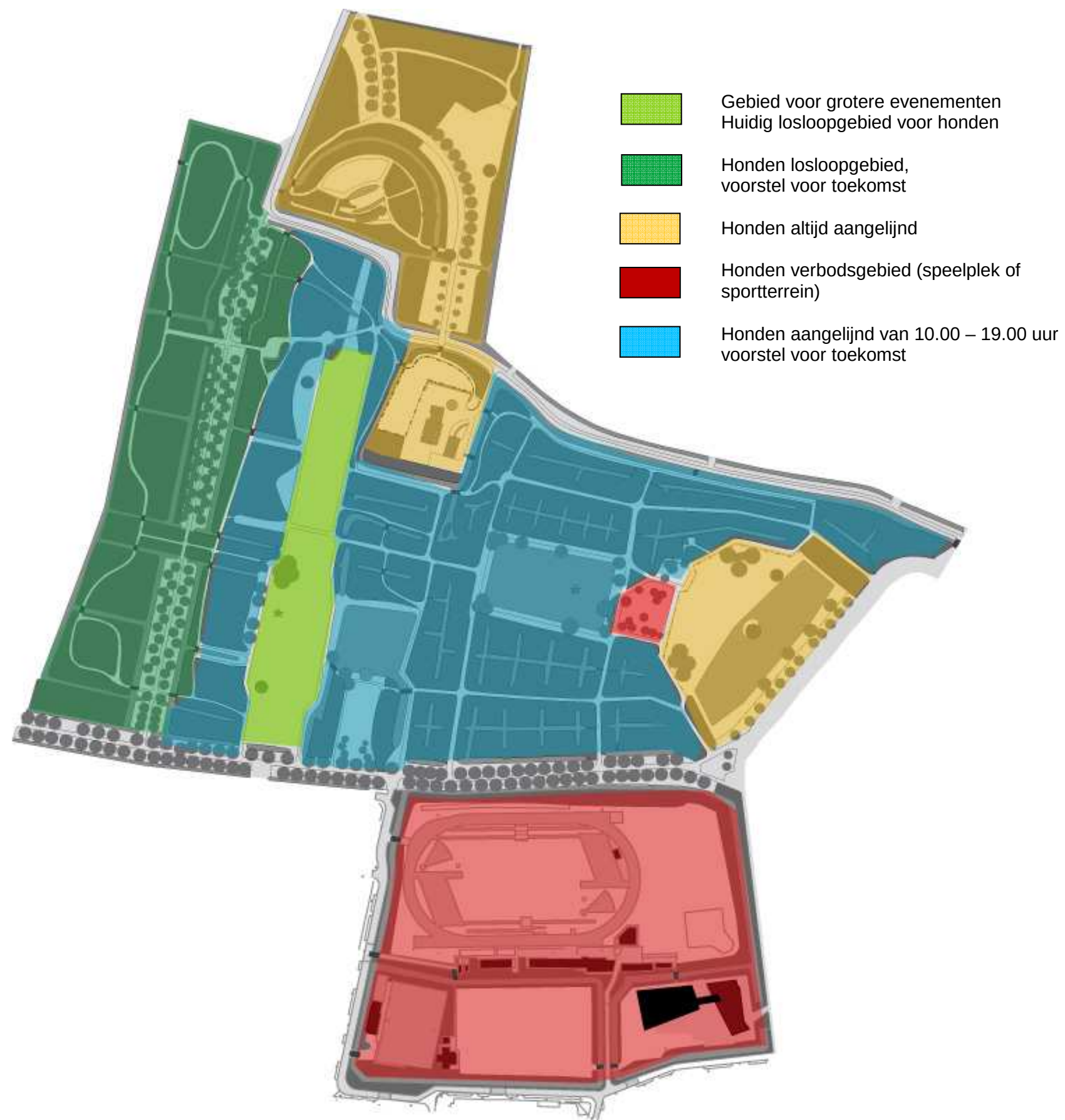
Vogels

Roodborst, heggenmus, vink,
koolmees, pimpelmees

Roodborst, foto; F. de Nooyer

16 Activiteiten

De ruimtes in de Leidse Hout lenen zich voor activiteiten, van klein tot groter schaalniveau. Wie een activiteit wil organiseren zal moeten voldoen aan bepaalde spelregels. Zo zijn er bijvoorbeeld grenzen aan het geluidsniveau en moet het terrein na afloop er weer uitzien zoals voorheen. Wie iets wil organiseren kan contact opnemen met het Bureau Evenementen: evenementen@leiden.nl

19.1 Grote evenementen

De grote speelweide heeft voldoende ruimte voor het organiseren van grotere evenementen. Een voorbeeld hiervan is Werfpop. Dit is een jaarlijks popmuziekfestival dat wordt georganiseerd door de Stichting Werfpop. Werfpop begon in 1982 in het van der Werfpark, maar groeide daar uit zijn jasje. Sinds 2003 wordt Werfpop in de Leidse Hout georganiseerd.

Studentenvereniging EL CID organiseert jaarlijks activiteiten in de Leidse Hout.

Werfpop

19.2 Openlucht theater

Het openlucht theater bevindt zich in het Bospark. De vrienden van de Leidse Hout organiseren hier met ingang van 2010 jaarlijks een festival klassieke muziek. Zij beraden zich op uitbreiding. Nieuwe ideeën voor een intensiever gebruik van deze mooie plek zijn meer dan welkom. De vereniging van Vrienden van de Leidse Hout verzamelen deze. Contact en informatie: www.vriendenvandeleidsehout.nl

19.3 Muziektent

Vanaf mei tot en met september (behalve in juli en augustus) worden op zondagmiddag concerten georganiseerd door de Stichting Muziek Leidse Hout, in samenwerking met de Federatie Leidse Amateur Muziekgezelschappen. Informatie is te vinden op www.vriendenvandeleidsehout.nl. Voor gebruik op andere momenten is informatie te krijgen bij het Bureau Evenementen van de gemeente evenementen@leiden.nl. In de zomermaanden wordt er regelmatig Argentijnse tango gedanst. Dit wordt georganiseerd door 'Dependans': www.dependans.nl

Argentijnse tango in de Waterlelie

19.3 Honden uitlaten

De Leidse Hout is een geliefde plek voor het uitlaten van honden. Hondenbezitters willen hun honden graag los laten uitrennen en spelen. Dit gaat niet altijd samen met de wensen van andere gebruikers van het park. De dieren in het park (op de weides, maar ook de wilde fauna) worden door loslopende honden verstoord. Ook veel mensen (kinderen) voelen zich niet op hun gemak in de buurt van honden. Daarom zijn er regels opgesteld iedereen een kans te geven om te kunnen genieten van het park. Op dit moment (voorjaar 2010) is de grote speelweide aangewezen als losloop gebied voor honden. Voorgesteld is om dit te veranderen in:

- Losloopgebied: aan de westkant van de grote speel weide (gebied rond van Waverenweg).
- Aanlijngebied: het Bospark het gebied rond het Koetshuis, de hertenkamp en de sportvelden.
- Verbodsgebied: de speelplek bij het theehuis.
- Aanlijnen van 10.00 – 19.00 uur en daarna losloopgebied: de rest van het park.

Hondenpoep moet op alle plekken in het park door de hondenuitlaters worden opgeruimd. Hiervoor zijn speciale zakjes beschikbaar in de hondenpoepbakken.

Bijlage 1

Soortnamen

Latijnse naam

Acer campestre
Acer negundo
Acer platanoides
Acer pseudoplatanus
Aesculus hippocastanum
Ailanthus altissima
Alnus cordata
Alnus glutinosa
Amelanchier lamarckii
Betula nigra
Betula pendula
Carpinus betulus
Castanea sativa
Corylus avelana
Crataegus laevigata
Crataegus monogyna
Euonymus europaeus
Fagus sylvatica
Fagus sylvatica atropunicea
Fagus sylvatica 'dawyky'
Fraxinus excelsior
Hedera helix
Ilex aquifolium
Metasequoia glyptostroboides
Populus alba
Populus canescens
Populus canadensis
Prunus avium
Prunus padus
Quercus robur
Quercus rubra
Robinia pseudoacacia
Rubus ideus
Sambucus nigra
Salix sepulcralis
Sorbus aucuparia
Taxus baccata
Tilia europaea
Ulmus hollandica
Viburnum opulus

Nederlandse naam

Veldesdoorn/ Spaanse aak
Vederesdoorn/ Californische esdoorn
Noorse esdoorn
Gewone esdoorn/ Bergesdoorn
Paardekastanje
Hemelboom
Italiaanse/ Hartbladige els
Zwarte els
Krentenboompje
Rode/ Zwarte berk
Gewone/ Witte of Ruwe berk
Gewone/ Europese haagbeuk
Tamme kastanje
Hazelaar
Meidoorn
Meidoorn
Kardinaalsmuts
Gewone/ Groene beuk
Rode beuk
Beuk (zuilvormer)
Gewone es
Klimop
Hulst
Watercypres
Witte abeel/ Witte populier
Gauwe abeel
Canadese populier
Zoete/ Wilde kers
Europese vogelkers
Zomereik
Amerikaanse eik
Gewone acacia
Braam
Vlier
Treurwilg
Gewone lijsterbes
Gewone taxus
Gewone linde
Gewone iep
Gelderse roos

Bijlage 2

Hier volgen de specificaties van het in het park geplaatste meubilair. Bij eventuele vervanging hoeft het aangegeven type niet een op een gebruikt te worden. Wel moet worden voldaan aan de omschreven speelwaarde en uitstraling uit dit document.

Lijst van materialen/meubilair

Speelelementen op de speelplek bij het theehuis :

Dubbele schommel	Hout	
Wip	Hout	
Bouwwerkplaats met glijbaan	Spereco	50140
strandkist (2x)	Goede	90405000

Speelelementen op de kleine speelweide :

Dubbele schommel	Hout
------------------	------

Colofon:

Gemeente Leiden

Realisatie en Beheer

Afdeling Realisatie

Team Stadsruimte in samenwerking met Team Groen, Team Beheer en
Plantoetsing, het Sportbedrijf en de Vrienden van de Leidse Hout

Bewerking van versie 'Beheerplan Leidse Hout en Bospark 2006-2021'
door C.Snoep i.s.m. B. Berkheij en K.I. Jansen

Tekst: K.I. Jansen

Foto's (tenzij anders vermeld): C. Snoep, K.I. Jansen

september 2011